

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Rūta Vaitkevičiūtė

UAB „SINERTA“ VEIKLOS PERSPEKTYVŲ FINANSINIS
PAGRINDIMAS
Magistro darbas

Šiauliai, 2006

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

UAB „SINERTA“ VEIKLOS PERSPEKTYVŲ FINANSINIS
PAGRINDIMAS

Magistro darbas

Socialiniai mokslai, ekonomika (04 S)

Magistro darbo autorė Rūta Vaitkevičiūtė.....

Vadovė doc. dr. Angelė Lileikienė.....

Recenzentas.....

SANTRAUKA

Rūta Vaitkevičiūtė

UAB „Sinerta“ veiklos perspektyvų finansinis pagrindimas.

Magistro darbas

Magistriniame darbe „UAB „Sinerta“ veiklos perspektyvų finansinis pagrindimas“, nagrinėti ir susisteminti naujaisi Lietuvos autorių ir užsienio autorių teoriniai bei praktiniai tyrimai finansinės analizės, rizikos vertinimo, bankroto bei prognozavimo klausimais. Analizuojant įmonės veiklą būtina tinkamai parinkti finansinės analizės metodus, santykinus rodiklius bei atkreipti dėmesį į įvairius signalizatorius, kurie gali pranašauti įmonei nesėkmę arba parodyti, kad galima kitaip pasukti veiklą, investuoti laisvas lėšas ir pan. Remiantis konceptualiaja dalimi atlikta UAB „Sinerta“ veiklos analizė, apskaičiuoti santykiniai rodikliai, nustatytas tiesioginis ryšys tarp apyvartinio kapitalo ir grynojo pelno, įvertinta bankroto tikimybė pagal E. Altmano, Springate, Blanko modelius, atliktas grynojo pelno prognozavimas 2006 – 2008 m. pagal trendo metodą bei ekponentinį išlyginimą, remiantis atlikta analize pateiktos rekomendacijos veiklai gerinti. Pasitvirtino suformuluota hipotezė, kad UAB „Sinerta“ veikla išliks stabili.

SUMMARY

Rūta Vaitkevičiūtė

JSC „Sinerta“ financial evaluation of activity outlook.

Master's work.

In master's work JSC „Sinerta“ financial evaluation of activity outlook, were analysed and structured the newest Lithuanian and foreign country's writers theoretical and practical researches of these subjects: financial analyse, evaluation of throw, bankrupt and prognostication. Analysing activity of company it is very important to choose best methods of financial analyse, comparative rates, to pay much attention to different signallers, which could represent for company failure or show other variant how to solve these problems, where to invest resources and so on. According to theoretical part, was analysed JSC “Sinerta” activity, evaluated comparative rates, determinate direct touch between working capital and net profit. Also was evaluated probability of bankrupt according to Altman. E, Springate, Blank models, prognosticate net profit for 2006 – 2008 year according to trend and exponential equation. Reference this analyse were offer recommendation how to solve problems. Were proved hypothesis, that JSC „Sinerta“ activity will be stable.

TURINYS

PRIEDŲ SĄRAŠAS	4
ĮVADAS.....	5
1. FINANSINIO VERTINIMO SVARBA NUMATANT VEIKLOS PERSPEKTYVAS.....	7
1.1 Finansų analizės vertinimo tikslai ir uždaviniai	8
1.2 Finansinės analizės rūšys.....	11
1.3 Santykiniai rodikliai ir jų interpretavimas	13
1.3.1 Trumpalaikiai ir ilgalaikiai mokumo (likvidumo) rodikliai.....	14
1.3.2. Veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo rodikliai ir jų vertinimas	18
1.3.3. Pelningumo rodikliai ir jų vertinimas	19
1.4. Rizika ir jos įtaka finansiniam stabilumui	24
1.5. Bankroto diagnostika.....	28
1.6. Prognozavimo esmė ir pagrindiniai metodai	33
2. UAB „SINERTA“ VEIKLOS FINANSINIS VERTINIMAS	35
2.1 Įmonės veiklos apžvalga.....	35
2.2 UAB „Sinerta“ turto ir savininkų nuosavybės bei įsipareigojimų struktūros dinamikos analizė	37
2.3 UAB „Sinerta“ pelno ir sąnaudų struktūros dinamikos analizė.....	40
2.4. Likvidumo rodiklių analizė.....	44
2.5 Finansų struktūros ir finansinio stabilumo rodiklių analizė	46
2.6. Veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo rodiklių analizė	46
2.7. Pelningumo rodiklių analizė	48
2.8 Koreliacinis ryšys tarp apyvartinio kapitalo ir grynojo pelno	52
3. UAB „SINERTA“ VEIKLOS PERSPEKTYVŲ VERTINIMAS IR TOBULINIMO GALIMYBĖS	55
3.1 Bankroto diagnostika	55
3.2 UAB „Sinerta“ veiklos prognozė.....	58
3.3 UAB „Sinerta“ veiklos tobulinimo galimybės.....	61
IŠVADOS IR SIŪLYMAI.....	64
LITERATŪRA	68
PRIEDAI	71

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 PRIEDAS. Straipsnių pokyčių įtaka finansiniam įmonės stabilumui.....	72
2 PRIEDAS. Balansas 1998 – 2004 m. (Lt).....	74
3 PRIEDAS. Pelno (nuostolio) ataskaita 1998 – 2004 m. (Lt).....	76
4 PRIEDAS. UAB “SINERTA” turto horizontali analizė 1998- 2004 m.....	77
5 PRIEDAS. UAB “SINERTA” vertikali turto analizė 1998 – 2004 m.	78
6 PRIEDAS. UAB “SINERTA” horizontali savininkų nuosavybės ir išsipareigojimų analizė 1998 – 2004 m.	79
7 PRIEDAS.UAB “SINERTA” Vertikali savininkų nuosavybės ir išsipareigojimų analizė 1998 – 2004 m.	80
8 PRIEDAS. UAB “SINERTA” horizontali pelno (nuostolio) analizė 1998 – 2004 m. ...	81
9 PRIEDAS. UAB „SINERTA“ Vertikali pelno (nuostolio) analizė 1998 – 2004 m. ...	82
10 PRIEDAS. Šakos (kompiuteriai ir su jais susijusi veikla) rodikliai 2000 – 2003m.	83
11 PRIEDAS. Efektyvumo ir apyvartumo rodikliai 2002 – 2004 m.	84
12 PRIEDAS. Pelningumo rodikliai 2002 – 2004 m.	85
13 PRIEDAS. Galimų kitimo ribų apskaičiavimas prognozuojant grynąjį pelną 2005 – 2007 m.....	86
14 PRIEDAS. Eksponentinio išlyginimo skaičiavimai	87
15 PRIEDAS. UAB “Sinerta” SSGG analizė.....	88

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Vis labiau didėjant konkurencijai tarp įmonių, susidarius palankesnėms galimybėms plėsti savo verslą Europos Sąjungos šalyse ir tapti konkurencingomis, įmonėms svarbu orientuotis ne tik į produkcijos bei paslaugų kokybę, į gerų santykių su svarbiausiais tiekėjais palaikymą, bet būtina nuolat analizuoti finansinius veiklos rezultatus, vertinti įmonės esamą būklę, lyginti su praėjusiais laikotarpiais bei numatyti jos veiklos perspektyvas, kad būtų užtikrintas visiškas finansinis stabilumas. Ši informacija reikalinga ne tik įmonės vadovybei, akcininkams, kad galėtų įvertinti įmonės pozicijas rinkoje, jos finansinę būklę, ruošti ateities planus bei pasiruošti galimiems sunkumams, bet ir kreditoriams, nuo kurių priklausys ar įmonė turės galimybių gauti kreditus, plėsti ir modernizuoti savo veiklą.

Lietuvoje vyrauja daugiausia smulkus ir vidutinis verslas, kuriame nedaug įmonių turi savo ekonomistus, arba galimybę samdyti konsultavimo įmones, kurios atliktų įmonės veiklos analizę bei pateiktų matematiškai pagrįstas išvadas, būdus galimiems sunkumams išvengti, esamiems spręsti bei įvertintų perspektyvas. Dažniausiai šia veikla užsiima patys vadovai arba paskiria šį darbą nekompetentingiems žmonėms, kurie neturi tinkamo išsilavinimo bei žinių kaip tai atlikti. Toks požiūris gali įmonę privesti prie finansinių sunkumų. Todėl būtina tinkamai parinkti finansinės analizės metodus, santykinius rodiklius bei atkreipti dėmesį į įvairius signalizatorius, kurie gali pranašauti įmonei nesėkmę arba parodyti, kad galima kitaip pasukti veiklą, investuoti laisvas lėšas ir pan.

Lietuvoje populiariausia analizės rūšis – santykinė analizė. Atskiri rodikliai atspindi realią naudą, gaunamą investavus kapitalą, įmonės galimybes vykdyti finansinius įsipareigojimus. Jie parodo ar ne per daug eikvojama nuosavo kapitalo, ar skolinamo ir nuosavo kapitalo proporcijos bendroje struktūroje yra pagrįstos, ar efektyviai naudojamas trumpalaikis turtas ir pan. Šiems rodikliams įvertinti net yra nustatytas įvertinimas, pagal surinktų balų kiekį, pagal kurį įmonė gali būti priskiriama tam tikrai klasei. Taip pat šie rodikliai padeda įvertinti įmonės veiklos rezultatyvumą lyginant su kitomis įmonėmis, šaka. Vienas iš svarbiausių finansinės analizės tikslų – tai įmonės perspektyvų įvertinimas, kuris labai aktualus visiems finansinės informacijos vartotojams.

Finansinės analizės aktualumą bei įvairius jos metodus išsamiai nagrinėjo J. Mackevičius, D. Poškaitė, D. Šlekienė, I. Klimavičienė, E. Buškevičiūtė, I. Mačerniskienė, I. Bučiūnienė ir kiti. Galimų rizikų, bankroto skaičiavimo bei prognozavimo metodus daugiausia nagrinėjo R. Norvaišienė, J. Mackevičius, D. Šlekienė, L. Šeškutė, A. Pabedinskaitė, J. Butkutė ir kiti.

Atliekant bankroto diagnostiką, autoriai rekomenduoja naudoti E. Altmano metodą bei sunkiai realizuotinų aktyvų modelį (Blanko), kaip vienus iš informatyviausių ir geriausiai Lietuvos įmonėms pritaikomus modelius. Prognozuojant, rekomenduojama atlikti vidutinio laikotarpio prognozę, kadangi ji yra tiksliausia bei naudoti trendo metodą, laiko eilučių išlyginimą bei regresinę analizę, kadangi reikalauja ne daug išlaidų ir yra informatyvūs.

Problema. Finansinė analizė praktikoje dažniausiai naudojama apibūdinti faktinę padėtį, tik paviršutiniškai numatomos perspektyvos, kurios matematiškai nepagrįstos, neaišku ar priimti sprendimai įmonei finansiškai atsipirks, ar bus pritaikomi ir padės išvengti sunkumų.

Tyrimo objektas. UAB „SINERTA“ veiklos perspektyvos.

Magistro darbo tikslas. Išnagrinėti teoriškai, remiantis finansų analizės teorijomis ir praktiškai, pasitelkiant analizės metodus įvertinti UAB „SINERTA“ veiklą, rizikos veiksnius bei numatyti jos perspektyvas, pateikti pasiūlymus kaip toliau sėkmingai vystyti veiklą.

Šiam tikslui pasiekti iškelti **uždaviniai**:

1. Išanalizuoti finansų analizės tikslus ir uždavinius, santykinius rodiklius, riziką, bankroto ir prognozavimo metodus teoriniu aspektu.
2. Remiantis finansinėmis ataskaitomis atlikti UAB „SINERTA“ turto ir savininkų nuosavybės bei įsipareigojimų, pajamų ir sąnaudų struktūros dinamikos analizę, santykinių rodiklių analizę.
3. Įvertinti UAB „SINERTA“ finansinės būklės stabilumą, apskaičiuoti bankroto tikimybę.
4. Faktinę įmonės padėtį palyginti su šakos rodikliais.
5. Nustatyti veiksnius, dėl kurių atsiranda rodiklių svyravimai ir įvertinti jų būklę ateityje.
6. Numatyti UAB „Sinerta“ veiklos perspektyvas ir jas įvertinti.
7. Remiantis atlikta analize padaryti išvadas, pateikti rekomendacijas.

Darbo hipotezė. UAB „SINERTA“ veikla ateityje išliks stabili.

Tyrimo metodai. Praktinėje dalyje įvertintos finansinės ataskaitos lyginamuoju, grafiniu, grupavimo metodais, naudojant duomenų dinamikos ir struktūros bei santykinių rodiklių analizės, trendo ir taikant kitus metodus. Duomenys apdoroti Microsoft Word, Excel programomis. Gauti rezultatai pateikti lentelėse, grafikuose ir diagramose.

Darbe išnagrinėti ir panaudoti šie teorinių ir praktinių žinių šaltiniai. Darbui atlikti buvo naudojamos Lietuvos ir užsienio mokslinė literatūra, moksliniais straipsniais, informacija internete, kitais spaudos leidiniais, statistikos duomenimis, finansiniais duomenimis (UAB „Sinerta“ pelno (nuostolio) ataskaita 1998 – 2004 m., pajamų ir sąnaudų suvestinė 2001 – 2004 m., balansas 1998 – 2004 m.).

Magistro darbo struktūra ir apimtis. Darbą sudaro trys pagrindinės dalys. Pirmoje – konceptualiojoje dalyje – išnagrinėti ir susisteminti įvairių Lietuvos ir užsienio autorių teoriniai ir

praktiniai finansinės analizės tyrimai, išanalizuoti veiklos finansinei analizei naudojami santykiniai rodikliai, bankroto tikimybės įvertinimo bei prognozavimo metodai. Antroje analitinėje — tiriamojoje dalyje atlikta UAB „SINERTA“ finansinės veiklos analizė, apskaičiuoti ir išanalizuoti pelningumo, likvidumo, efektyvumo ir struktūros rodikliai. Konstruktyviojoje, trečioje darbo dalyje, įvertintas UAB „SINERTA“ finansinis stabilumas, bankroto tikimybė, prognozuoti pardavimai ir grynas pelnas slenkamųjų vidurkių, eksponentinio išlyginimo, trendo metodais.

1. FINANSINIO VERTINIMO SVARBA NUMATANT VEIKLOS PERSPEKTYVAS

1.1 Finansų analizės vertinimo tikslai ir uždaviniai

Norint įvertinti įmonės veiklą, jos stabilumą, riziką, perspektyvas ateityje, reikia atlikti finansinę analizę. „Finansinė analizė – tai verslo praeities, esamos situacijos ir perspektyvos įvertinimas, remiantis atskaitomybės dokumentais, specialiaisiais tyrimais, duomenų bazėmis ir kitais informacijos šaltiniais“ (D. Šlekienė, I. Klimavičienė, 2000).

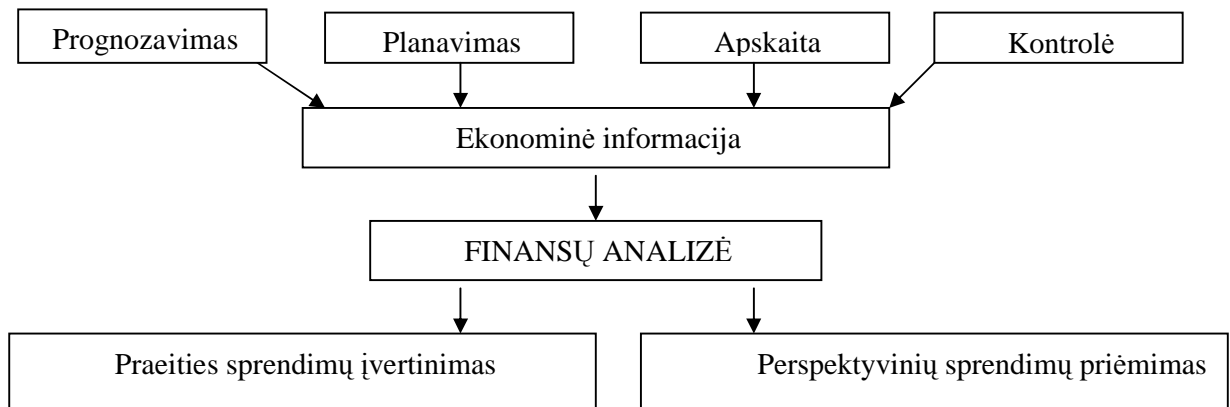
Įmonių finansai, anot V. Aleknavičienės (2005) tai ekonominiai piniginiai santykiai, atsirandantys turto kūrimo, produkcijos kūrimo, produkcijos gamybos ir realizavimo, paslaugų teikimo, vidutinių ir išorinių finansavimo šaltinių sudarymo, jų paskirstymo ir naudojimo procese.

E. Buškevičiūtė ir I. Mačerinskienė (2002) finansinės analizės tyrimo objektu vadina – įmonių finansinę veiklą, jos rezultatus, kurie parodomi alternatyviuose projektuose, apskaitos atskaitomybės medžiagoje ir kituose informaciniuose šaltiniuose. Apibūdinti finansinės analizės esmę geriausiai padeda jos tikslas ir uždaviniai. Finansinės analizės tikslas – teikti vartotojams objektyvią informaciją, padėti įmonių vadovams daryti veiklą efektyvesnę. Anot A.V. Rutkausko (2001) finansinės analizės tikslas – išnagrinėti istorinius ir aptariamojo laikotarpio bei perspektyvos rodiklius, siekiant įvertinti įmonės veiksnumą, finansus bei numatyto potencialias raidos ir rizikos galimybes.

Finansų analizė yra dalis ekonominės analizės, kuri atliekama remiantis įstatymais bei faktiniais ūkinės veiklos rodikliais ir kuri tiria ekonominius procesus įmonėje, jų tarpusavio ryšius bei veiklos rezultatus. Ekonominė analizė atliekama tokiomis kryptimis:

- pardavimų analizė;
- išteklių sudarymo ir naudojimo analizė;
- veiklos sąnaudų analizė;
- finansinės veiklos bei finansų būklės analizė.

Finansų analizė yra susijusi su tam tikros veiklos prognozavimu, planavimu, apskaita ir kontrole gavus ekonominę informaciją iš tyrimo subjekto funkcinų padalinių (atsakingų asmenų) ir pasitelkus finansų analizės metodus bei būdus, siekdama objektyviai įvertinti tyrimo subjekto finansinę veiklą ir būklę, kad galima būtų įvertinti anksčiau priimtus sprendimus bei priimti perspektyvinius valdymo sprendimus. Tai vaizduojama 1 paveiksle.

1 pav. Finansų analizės vieta ir funkcijos

Šaltinis: Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. 2004, 10 p.

Vakarų autorių literatūroje finansinės analizės uždaviniams skiriamas didelis dėmesys (socialinės įmonių veiklos analizės uždaviniams nagrinėti buvo skiriama nedaug dėmesio).

Pažymėtini tokie uždaviniai:

1. Sukurti finansinę informacijos sistemą, atitinkančią įmonės strategiją.
2. Faktinę padėtį palyginti su kitais rodikliais.
3. Padėti kurti finansų valdymo ir apskaitos politiką.

Tuo tarpu E. Buškevičiūtė ir I. Mačerinskienė (2004) suformulavo šiuos septynis svarbiausius bendruosius finansinės analizės uždavinius:

1. objektyviai įvertinti ūkio subjektų finansinės veiklos rezultatus;
2. įvertinti ūkio subjektų priimtų alternatyvų ir vykdomų projektų kokybę, jų realumą;
3. išsiaiškinti ūkio subjektų projektinių užduočių įvykdymo rezultatus;
4. išsiaiškinti ekonominių bei socialinių rodiklių pasikeitimo veiksnius ir apskaičiuoti finansinės būklės gerinimo galimybes;
5. susisteminti analitinę medžiagą, pateikti išvadas ir alternatyvius pasiūlymus objekto finansinei veiklai gerinti;
6. teikti informaciją įmonės vadovams ir išoriniams interesantams, neišduodant komercinių paslapčių;
7. apibendrinti finansinės analizės patyrimą bei metodikas ir skleisti jį komerciniais pagrindais.

Anot D. Ruchovienės (1998), pagrindinis finansinės analizės uždavinys – paieška nepanaudotų įmonės veiklos rezervų – sąnaudų mažinimo galimybių, gamybos būdų pakeitimų ir pan.

Vertinant autorių nuomonę finansinės analizės uždaviniams išskirti, būtų galima teigti, kad svarbiausia yra nustatyti daugiausiai pelno duodančias sritis, teikti kuo informatyvesnę

informaciją vartotojams (vadovams, kredito įstaigoms ir pan.), numatyti ateities perspektyvas, užkirsti kelią galimiems sunkumams, bankrotui išvengti bei numatyti prevencinius veiksmus.

Finansinė analizė teikia gana daug išsamios informacijos, kurią vartotojai gali naudoti įvairiems tikslams. Analizuojant įmonių finansinę veiklą, išsiaiškinamas projektinių užduočių įvykdymas, lyginant faktinius rodiklius su planiniais, taip pat jų pasikeitimo priežastys, įvertinamos bei apskaičiuojamos finansinių rezultatų gerinimo galimybės ir numatomos konkrečios, realios bei pagrįstos alternatyvios organizacinės, techninės, socialinės, ekonominės jų panaudojimo galimybės. Finansinės analizės skaidymas padeda nustatyti vienokių ar kitokių reiškinų priežastis, padeda įmonei optimaliai aktyvinti savo veiklą. Finansinė analizė padeda nustatyti įmonės veiklos finansinius aspektus, įvertinti esamą padėtį ir ateities perspektyvas. Jos informacija padeda patikrinti ar praeityje priimti sprendimai tiksūs, padeda pagrįsti esamus ir būsimus valdymo sprendimus. Vertinant įmonių finansines ataskaitas jas rekomenduojama nagrinėti keliais aspektais:

- **Veiklos tęstinumo.** Tai reiškia, kad įmonė bus pajėgi tęsti savo veiklą. Jeigu įmonė turi nutraukti savo veiklą ir per trumpą laiką realizuoti turtą, tai darys didelę įtaką vertinant jos balansinę ataskaitą, ypač turto (galbūt įmonėje buvo naudojami specifiniai įrenginiai). Jeigu numatoma, kad įmonė nesugebės tęsti veiklos, tai turėtų būti pažymėta auditoriaus ataskaitoje. Jeigu įmonės nepatikrino išorinio audito firma, sunku numatyti jos smukimą.

- **Pastovumo.** Vertinimo metodai, taikomi atskirais finansiniais metais, neturi būti keičiami. Jeigu buvo pakeitimų, tai turi būti pažymima pastabose ir nurodoma, kaip tai veikia pelną (nuostolį), turtą ir įsipareigojimus bei finansinę padėtį.

- **Sukauptų pajamų ir būsimų laikotarpių išlaidų atskleidimo.** Neatsižvelgiant į mokėjimo laiką, pajamos ir išlaidos turi būti parodytos tais metais, kuriems priklauso.

Kasmet finansinės analizės teikiamos informacijos poreikis nuolat didėja, jos reikia vis naujiems vartotojams ar jų grupėms. Žymus finansinės analizės specialistas B. Rees (1995) nurodo keturias finansinės informacijos vartotojų grupes:

1. Įmonės akcininkai.
2. Verslo partneriai.
3. Kiti vartotojai:
 - vyriausybė (dėl pajamų apmokestinimo);
 - centrinė valdžia (dėl vadovavimo politikos);
 - vietinė valdžia;
 - visuomeninio sektoriaus kontrolės agentūros;
 - konkurentai;
 - visuomenė.

4. Analitikai ir konsultantai.

D. Ruchovienė (1998) išskiria šešias finansinės informacijos vartotojų grupes. Kaip ir B. Rees (1995), ji taip pat nurodo tas pačias keturias grupes ir dar papildomai išskiria įmonės vadovus, kurie turėdami atitinkamą informaciją, gali priimti reikiamus sprendimus. Taip pat įmonės darbuotojus, kurie turėdami pakankamai informacijos apie įmonės veiklą gali numatyti perspektyvas konkrečiai susijusias su jų funkcijomis. Kaip dar viena grupė vartotojų – kreditoriai, kurie vertindami įsiskolinimų už prekes ir paslaugas mokėjimo terminus, nustato kompanijos sugebėjimą gražinti paskolas.

1.2 Finansinės analizės rūšys

Įvairūs finansinių ataskaitų rodikliai, atsižvelgiant į jų turinį, struktūrą ir skaičiavimo metodiką, analizuojami įvairiais būdais, atskleidžiančiais kokį nors įmonės veiklos aspektą, ypatybę arba dėsningumą. Vakarų šalyse susiformavo vertikali, horizontali ir Trendo (dinamikos) analizės rūšys.

Vertikalią analizę – tai įmonės finansinės būklės įvertinimas, naudojant įvairius santykinius rodiklius leidžiantis operatyviai pastebėti neigiamus įmonės veiklos pokyčius, atlikti finansinės būklės įvertinimą lyginamosios analizės būdu. Dažniausiai lyginama su etaloniniais, vidutiniais šakos ar analogiškos įmonės rodikliais. Jeigu tokių palyginamųjų nėra arba nepavyksta gauti, lyginti galima su teorinėmis reikšmėmis arba praėjusių laikotarpių duomenimis. (D. Šlekienė, I. Klimavičienė, 2000). Vertikaliosios analizės esmę sudaro tai, kad atitinkamas finansinės ataskaitos rodiklis lyginamas su bendru baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas bazinio dydžio procentais. Anot J. Mackevičiaus ir D. Poškaitės (1998), vertikaliąją analizę galima vadinti rodiklių lyginamųjų svorių skaičiavimu. Ji leidžia pastebėti neigiamus įmonės veiklos pokyčius ir atlikti finansinės būklės įvertinimą lyginamosios analizės būdu, atsiranda galimybė stebėti atskirų elementų tarpusavio ryšį ir jų įtaką bendram rezultatui, todėl galima daryti išvadas apie rodiklių pasikeitimus ir jų priežastinius ryšius, nes bet koks vieno sistemos elemento būklės pasikeitimas veikia kitus

Horizontaliąją analizę – tai dvejų ar daugiau metų finansinių ataskaitų duomenų palyginimas. Ši analizė padeda nustatyti atitinkamų rodiklių dinamiką, numatyti bendras vystymosi tendencijas. Dažniausiai išėties tašku pasirenkamas tam tikras ataskaitinis laikotarpis, vadinamas baziniu laikotarpiu ir visi po jo einantys metai analizuojami apskaičiuojant augimo tempą arba prieaugio koeficientus (D. Šlekienė, I. Klimavičienė, 2000). Rodiklių dinamika apskaičiuojama absoliučiais dydžiais ir procentais, t.y. nustatomi nukrypimai nuo bazinių rodiklių. Anot D. Ruchovienės (1998), šios analizės trūkumas yra tai, kad kaip bazinių rodiklių negalima naudoti neigiamų

dydžių arba lygių nuliui, taip pat ši analizė nepadedą nustatyti kitimo priežasčių. Taip pat ji mano, kad atliekant horizontalią analizę galima įvertinti įmonės ilgalaikio turto padėtį, įsitikinti ar pakanka įmonės turto, kad galima būtų jį pateikti kaip užstatą kreditui gauti; nustatyti ilgalaikio turto nusidėvėjimo atskaitymus; apskaičiuoti apyvartinio kapitalo dydį, grynujų pinigų likučio tendencijas; atskleisti įmonės skolų būklę, pajamų ir sąnaudų lygio kitimą .

Tam tikra horizontalios analizės atmaina yra trendo analizė. Kai kurie autoriai ją laiko savarankiška finansinės analizės rūšimi. Jos pagrindinis tikslas – analizuojant kelių ar keliolikos periodų duomenis, nustatyti ilgesnio laikotarpio rodiklių kitimo pagrindines tendencijas, dėsningumus ir atlikti prognozes ateinantiems metams.

Populiariausia finansinės analizės rūšis Lietuvoje – santykinė analizė, kuri dažnai vadinama koeficientų analize. jos pagrindas yra skirtingų finansinės ataskaitos rodiklių lyginimas tarpusavyje. Lyginant santykius dydžius laiko atžvilgiu gaunama tikslesnė informacija apie įmonės ūkinės finansinės raidos tendencijas.

Segmentinė analizė yra tam tikro įmonės padalinio, veiklos srities, reiškinių ar produkto pelno analizė. Vakarų pasaulyje yra paplitusi vadinamoji segmentinė analizė, kurios metodika yra nesudėtinga. Ją atliekant reikia atitinkamos apskaitos informacijos, gerai tvarkomos išlaidų apskaitos. Segmentinės analizės metodika daug priklauso nuo to, kaip įmonėje organizuoti planavimo ir apskaitos procesai. Jeigu marketingo, pardavimų ir gamybos išlaidų apskaita organizuotos įmonės padalinių ar gamybos linijų, gaminių ar veiklos sričių lygiu, tada įmanoma atlikti ir segmentinę pelno analizę. Vakarų šalyse, kaip rašo R. Wilson ir G.McHugh (1993), didelės korporacijos atlieka segmentinę analizę pagal teritorinius, gamybinius padalinius, ūkinės – gamybinės veiklos sritis ir gaminius. Ji suteikia nemažai informacijos būsimų laikotarpių planams ir prognozėms sudaryti bei garantuoja pelningą įmonės veiklą. Tai ypač aktualu tada, kada daugelis kompanijų nežino, kiek marketingo išlaidų tenka kiekvienam gaminiui, pardavimo sferai ar pirkėjų grupei, kai dalis marketingo išlaidų „pradingsta” gamybos išlaidų ar administracinių valdymo išlaidų sudėtyje ir pan. Kaip teigia minėti autoriai, tik labai nedidelė dalis įmonių rūpinasi gamybos išlaidas ir pelną įvertinti segmentiniu pjūviu priklausomai nuo pardavimų apimtys kitimo, ir dar mažesnė įmonių dalis sugeba prognozuoti produkcijos apimtys ir pelno kitimą, priklausomai nuo rinkos pajėgumo kitimo. (J. Mackevičius, D. Poškaitė, 1998).

Pelno segmentinei analizei keliami tokie uždaviniai:

- 1) išanalizuoti gaminių pardavimo ir paskirstymo išlaidas, ypač tas, kurios neišskirtos iš bendrųjų produkcijos savikainos išlaidų;
- 2) išanalizuoti konkrečių gaminių pardavimo išlaidas siekiant nustatyti jų pelningumą;
- 3) išanalizuoti išlaidas, susijusias su konkrečių teritorijų bei klientų grupių aptarnavimu, siekiant nustatyti jų pelningumą;

4) apskaičiuoti tokius rodiklius: vieno užsakymo, naujo kliento įregistravimo, apskaitos tvarkymo, vieno pardavimo, atsargų laikymo ir kitas išlaidas;

5) įvertinti vadovus atsižvelgiant į jų atsakomybę kontroliuojant išlaidas;

6) įvertinti alternatyvią strategiją ar planus bei su jais susijusias išlaidas.

Turint kiekvieno įmonės padalinio, produkto, rinkos srities, kliento ir pan. pajamų ir išlaidų rodiklius, galima nustatyti jų pelningumą ir analizuoti pelno susidarymo teigiamus ir neigiamus veiksnius.

1.3. Santykiniai rodikliai ir jų interpretavimas

Atliekant vertikalią analizę galima įvertinti ar optimaliai ir racionaliai panaudojami gryniesi pinigai įmonėje, nustatyti nuosavybės rodiklių finansinę struktūrą ir jų kitimo priežastis, atskleisti įmonės pajamų ir sąnaudų struktūrą ir jų kitimo priežastis. Finansiniai koeficientai, naudojami finansinių ataskaitų analizėje, yra geras pagrindas įmonės finansiniam stabilumui įvertinti. Finansiniai koeficientai gali suteikti informacijos apie dvi įmonės valdymo sritis:

- pajamas, gaunamas iš investicijų;
- finansinę įmonės padėtį.

Finansinių rodiklių svarba priklauso nuo to, kas juos naudoja. Kreditoriui svarbiausi mokumo ir finansinio stabilumo rodikliai, investuotojui – ūkinės veiklos efektyvumo ir įmonės ekonominio potencialo rodikliai.

Atskiri rodikliai atspindi realią naudą, gaunamą investavus kapitalą, įmonės galimybes vykdyti finansinius įsipareigojimus; jie parodo, ar ne per daug eikvojama nuosavo kapitalo, ar skolinamo ir nuosavo kapitalo proporcijos bendroje struktūroje yra pagrįstos, ar efektyviai naudojamas trumpalaikis turtas.

Atsižvelgiant į priskaičiuotų balų kiekį, įmonė priskiriama tam tikrai klasei. Įmonės klasifikuojamos taip (D. Šlekienė, I. Klimavičienė, 1999):

- įmonės, kurių finansinis stabilumas yra absoliutus;
- įmonės, kurių finansinė padėtis iš esmės stabili, bet kai kurie rodikliai šiek tiek nukrypę;
- įmonės, kuriose jaučiama finansinė įtampa;
- padidintos rizikos įmonės;
- įmonės, kurių finansinės padėtis nepatenkinama ir nematyti perspektyvos ją stabilizuoti.

Vartojant finansinius rodiklius, galima palyginti skirtingų įmonių finansines ataskaitas bei jų veiklos rezultatyvumą įvairiais požiūriais, taip pat vienos įmonės skirtingų laikotarpių finansinius rodiklius, nustatyti jų kitimo tendencijas.

Nacionalinės vertybinių popierių biržos parengtoje rodiklių skaičiavimo metodikoje akcinių bendrovių rodiklių skaičiavimui siūloma taikyti šių penkių grupių finansinius koeficientus:

1. Likvidumo.
2. Pelningumo.
3. Finansų struktūros.
4. Turto panaudojimo efektyvumo.
5. Rinkos vertės.

Dažniausiai literatūros šaltiniuose įmonės veiklai apibūdinti naudojamos keturios santykinių rodiklių grupės:

1. įmonės **mokumo** rodikliai, kurie atskleidžia sugebėjimą greitai padengti trumpalaikius įsipareigojimus;
2. įmonės **finansinio stabilumo** rodikliai, kurie apibūdina įmonės finansinį stabilumą;
3. įmonės ūkinės veiklos **efektyvumo** rodikliai, apibūdinantys ekonominį efektyvumą;
4. įmonės **ekonominio potencialo** rodikliai, atskleidžiantys ekonominio potencialą šakos specifikos atžvilgiu.

Rodiklių grupės išvardintos atsižvelgiant į finansinį dviejų vartotojų vertinimą:

- kreditoriaus, suteikiančio paskolą tam tikram laikui;
- investuotojo, norinčio įdėti kapitalą arba įsigyti kitos įmonės akcijų.

Norint įvertinti finansinę įmonės veiklą, apskaičiuojami žemiau pateikiami rodikliai.

1.3.1 Trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo (likvidumo) rodikliai

Kiekvienai įmonei yra labai svarbu sugebėti padengti savo įsipareigojimus laiku, kitu atveju ji prarastų autoritetą, gebėjimą konkuruoti rinkoje. Anot. J. Mackevičiaus (2005) mokumas svarbus tuo, kad nuo priklauso įmonės finansinė būklė, jos veiklos rezultatai, tolesnė veikla, perspektyvos, taktika, strategija, investiciniai sprendimai ir kita. Mokumo arba likvidumo rodikliai apibūdina firmos finansinį patikimumą, parodo kaip operatyviai įmonė sugebės reaguoti į susiklosčiusias nenumatytas aplinkybes (D. Šlekienė, I. Klimavičienė, 1999). Likvidumo rodikliai parodo, ar įmonė pajėgs apmokėti savo įsipareigojimus, pasibaigus terminui; jos gebėjimą turimą turtą paversti grynaisiais pinigais (A. Rutkauskas, V. Damašienė, 2002). Trumpalaikiam likvidumui įvertinti naudojami 1 lentelėje pateikti rodikliai.

Bendrojo trumpalaikio mokumo rodiklis padeda nustatyti, kiek trumpalaikis turtas viršija trumpalaikius įsipareigojimus, koku laipsniu trumpalaikių kreditorių teisės yra padengtos turtu, kurį lengva paversti pinigais, t.y., parodo įmonės sugebėjimą trumpalaikėmis mokėjimo priemonėmis likviduoti trumpalaikius įsipareigojimus. Kuo jis didesnis, tuo artimiausiu metu

saugesnė situacija. Pasaulinėje praktikoje pageidaujama, kad šio koeficiento ribos svyruotų tarp 1,2 – 2,0, nors Europoje priimtinas 1,0-1,5 rodiklis. Žemas šio rodiklio lygis rodo tai, kad įmonei sunku įvykdyti įsipareigojimus; didelis (daugiau kaip 2,5) – įmonė nepajėgia naudoti apyvartinių lėšų. Koeficientą gali iškreipti sezoniniai svyravimai ir nenormalus mokėtinų sumų mokėjimas prieš balanso sudarymą.

1 lentelė

Trumpalaikio mokumo (likvidumo) rodikliai

Rodikliai	Formulė
Bendrojo trumpalaikio mokumo (bendras likvidumo) koeficientas	$\frac{\text{trumpalaikis turtas}}{\text{trumpalaikiai įsipareigojimai}}$
Greitojo trumpalaikio mokumo (greito likvidumo) koeficientas	$\frac{\text{Trumpalaikis turtas} - \text{Atsargos}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$
Absolūtus trumpalaikio mokumo (kritinio likvidumo) koeficientas	$\frac{\text{Pinigai}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$
Trumpalaikio išskolinimo koeficientas	$\frac{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}{\text{Turtas}}$

Šaltiniai: J. Mackevičius (2005, p. 146-149); D. Šlekienė I. Klimavičienė (1999, - p. 27); A. Rutkauskas, V.

Damašienė 2002, - p. 40, C. P. Obi, 1998, - p. 38 - 39)

Greitojo trumpalaikio mokumo rodiklis padeda įvertinti trumpalaikį mokumą, skaičiuojant daroma prielaida, kad atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys negali būti greitai paverstos pinigais. Šis rodiklis parodo, kokia einamųjų įsipareigojimų dalis gali būti padengta ne tik grynaisiais pinigais, bet ir laukiamomis įplaukomis. Priimtina šio rodiklio reikšmė, statistikos departamento duomenimis – 1,00, ji neturėtų labai skirtis nuo einamojo likvidumo rodiklio. Skirtumas tarp greitojo ir bendro mokumo koeficientų, pasak J. Mackevičiaus (2005) turėtų būti nedidelis, bet jei skirtumas nemažas, tai rodo, kad įmonė turi daug atsargų, kurios gali būti pasenę, nekokybiškos, o jas paversti pinigais nėra galimybių. Absolūtus mokumo koeficientas taip pat gali būti vertinamas analizuojant įmonės veiklą, bet jo per didelė reikšmė gali būti interpretuojama ne tik kaip teigiamas rodiklis, bet kaip ir įmonės nesugebėjimas pinigų įtraukti į apyvartą.

Prie trumpalaikio mokumo rodiklių taip pat priskiriamas trumpalaikio išskolinimo koeficientas, kuris rodo, kokia įmonės turto dalis finansuojama trumpalaikėmis skolomis. Statistikos departamento duomenimis, jis turėtų būti mažesnis nei 5 %, gerai – jei mažesnis 30 %, nepatenkinamai – 60 %.

Trumpalaikio mokumo rodiklių analizė svarbi įmonei tuo, kad padeda nustatyti įmonės įsipareigojimų dydį, numatyti veiklos plėtojimo strategiją. Todėl juos būtina analizuoti nuolat, kad nebūtų praleista ir nepasiruošta galimiems sunkumams.

Kita rodiklių rūšis yra ilgalaikio mokumo koeficientai, kurie parodo ar įmonė bus moki po 2 – 3 ar daugiau metų, kada reikės grąžinti skolas bei palūkanas. Įmonės sugebėjimą grąžinti ilgalaikius įsipareigojimus Vakarų šalių autoriai (J. M. Samuels, f. M. Wilkes, R. E. Brayshaw, J.

(1993), D. Bazely (1988), C. P. Sticney (1993)) vadina finansinio svarto, finansinio stabilumo, rizikos vertinimo rodikliais, tuo tarpu Lietuvos autoriai šiuos rodiklius vadina įsipareigojimų, finansų struktūros, finansinio pastovumo, padengimo ir pan. rodikliais (J. Mackevičius, 2005).

Įmonės veiklos finansavimo šaltiniai yra du: savininkų nuosavybė ir skolintas kapitalas. Kuo didesnė skolos, palyginti su nuosavu kapitalu dalis, tuo rizikingesnėmis sąlygomis įmonė dirba. Anot J. Mackevičiaus ir D. Poškaitės (2003), finansavimo šaltinių racionali struktūra, parodo įmonės finansinės veiklos pusiausvyrą (finansinį svartą). Kaip įmonėje bus paskirstyti finansavimo šaltiniai, priklausys ir įmonės finansinis stabilumas ir veiklos rizikos lygis. Finansavimo šaltinių struktūrą ir jos įtaką finansiniam stabilumui nulemia nuosavo ir skolinto kapitalo skirtumai (2 lentelė).

2 lentelė

Svarbiausi turto finansavimo šaltinių skirtumai

Požymiai	Kapitalas	
	Nuosavas	Skolintas
1. Įmonės valdymo teisė	Suteikia	Nesuteikia
2. Teisė į pelno ir turto dalį	Likutinio principo teisė	Pirmumo teisė
3. Kapitalo grąžinimo terminai	Nenustatyti	Nustatomi pagal sutartį

Šaltinis: J. Mackevičius ir D. Poškaitė (2003, p.100)

Iš lentelėje pateiktos informacijos, matyti, kad nuosavas kapitalas negarantuoja investuotojui pelningos veiklos ir nenumatomas investicijų grąžinimo grafikas. Nuosavas kapitalas yra stabilesnis, nepriklauso nuo aplinkybių, nes nėra reikalavimų būtinai išmokėti dividendus. Tuo tarpu skolintą kapitalą (ilgalaikes ir trumpalaikes skolas) reikia grąžinti nurodytais sutartyse terminais, neatsižvelgiant į įmonės finansinę būklę. Vis dėl to įmonei naudotis skolintu kapitalu naudinga, nes išlaidos palūkanoms mokėti yra sąlygiškai pastovios, todėl kol jos yra mažesnės už pelną, kurį įmonė gali uždirbti skolintomis lėšomis, šis skirtumas sudaro įmonės pelną. Kita priežastis būtų – palūkanų skirtumas nuo dividendų, nes dividendai mokami savininkams paskirstant pelną, o palūkanos yra finansinės išlaidos, dėl šios priežasties mažėja pelnas.

Kuo finansinio svarto koeficientas didesnis už kitus tos pačios šakos įmonių analizuojamus rodiklius, tuo labiau galime įsitikinti įmonės veiklos didesne rizika. Vertinama labai gerai, jei šis rodiklis yra mažesnis arba lygus 30 procentų, gerai – jei ne didesnis kaip 70 procentų. Skolintų lėšų naudojimas plėtoti įmonės veiklą ir gauti pelną priimtinas kol netrikdo įmonės finansinės pusiausvyros. Vieni autoriai teigia, kad įvertinant finansinį svartą, pakanka skaičiuoti vieną finansinio svarto rodiklį, kiti pateikia kelis. Dažniausiai finansinis svartas išreiškiamas įsipareigojimų ir kapitalo santykiu. Priimtina šio rodiklio reikšmė 2; kuo jis rodiklis mažesnis, tuo daugiau įmonė įsiskolinusi. Jeigu rodiklio reikšmė lygi 1, vadinasi, įmonė yra labai įsiskolinusi ir jos įsipareigojimai lygūs nuosavam kapitalui.

Lietuvos Respublikos statistikos departamento parengtoje įmonių finansinės būklės vertinimo metodikoje išskiriama savarankiška finansavimo sverto rodiklių grupė: 1) auksinės balanso taisyklės, 2) įsiskolinimo, 3) ilgalaikio įsiskolinimo, 3) trumpalaikio įsiskolinimo, 5) turto struktūros, 6) grynojo apyvartinio kapitalo, 7) skolos ir nuosavybės (sverto), 8) einamojo likvidumo, 9) kritinio likvidumo, 10) bendrojo likvidumo, 11) manevringumo, 12) prekių apyvartumo, 13) pirkėjų įsiskolinimo, 14) atsargų apyvartumo, 15) grynojo apyvartinio kapitalo apyvartumo, 16) turto apyvartumo, 17) gautinų sumų apyvartumo, 18) ilgalaikio turto apyvartumo, 19) grynasis apyvartinis kapitalas.

Anot Mackevičiaus J. ir D. Poškaitės (2003) šioje grupėje išskirta nemažai rodiklių, neturinčių tiesioginio ryšio su kapitalo struktūra. Šių autorių nuomone, prie finansinio sverto priskiriamas tik aštuntasis rodiklis – skolos ir nuosavybės svertas.

Nacionalinė vertybinių popierių birža išskiria tokias finansų rodiklių grupes: 1) skolos, 2) skolos ir nuosavybės, 3) finansinių įsipareigojimų, 4) ilgalaikių skolų ir palūkanų. Užsienio autorių literatūroje analizuojami finansinio sverto rodikliai pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė

Finansinio sverto rodiklio skaičiavimo metodikos

Eil. Nr.	Autorius	Rodiklių pavadinimas	Apskaičiavimas
1.	Įmonių finansinės būklės vertinimo rodikliai. Statistikos departamentas	Skolos ir nuosavybės (sverto) koeficientas	$\frac{VI}{SN}$
2.	Įmonių finansinė analizė. Rodiklių apskaičiavimo metodika	Skolos ir nuosavybės koeficientas	$\frac{VI}{SN}$
		Ilgalaikių įsiskolinimų koeficientas	$\frac{II}{II + SN}$
3.	C. Sticney	Ilgalaikių įsipareigojimų koeficientas	$\frac{II}{II + SN}$
		Ilgalaikių įsipareigojimų ir nuosavybės santykis	$\frac{II}{SN}$
4.	L. Bernstein	Visų įsipareigojimų ir viso kapitalo (savo ir skolinto) santykis	$\frac{TI + II}{NK + VI}$
5.	Ch. Gibson	Skolos – nuosavybės koeficientas	$\frac{VI}{SN}$
6.	F. Palmer	Visų įsipareigojimų ir nuosavybės santykis	$\frac{II + TI}{SN}$
		Ilgalaikių įsipareigojimų ir nuosavybės santykis	$\frac{II}{SN}$
		Trumpalaikių įsipareigojimų ir nuosavybės santykis	$\frac{TI}{SN}$
7.	Accounting ant audit practice (Accounting), Study text. ACCA.	Kapitalo sverto rodiklis	$\frac{II}{SN + II}$
		Finansinis svertas	$\frac{SN}{SN + II} \quad \frac{SN}{T - TI}$
8.	V.V. Kovaliov	Nuosavo kapitalo koncentracijos koeficientas	$\frac{NK}{II + TI + NK}$

Čia VI – visi įsipareigojimai, SK – savininkų nuosavybė, II – ilgalaikiai įsipareigojimai, TI – trumpalaikiai įsipareigojimai, T – visas turtas, NK – nuosavas kapitalas

Šaltinis: J. Mackevičius ir D. Poškaitė (2003, p.102)

Pagal 2 lentelės duomenis, galima teigti, kad finansinį svertą, įvairių autorių nuomone, tikslingiausia skaičiuoti kaip ilgalaikių įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykį. Kadangi ilgalaikiai įsipareigojimai kelia didesnę riziką nei trumpalaikiai. Per tam tikrą laikotarpį gali atsirasti daug aplinkybių, dėl kurių įmonei bus sunkiau gražinti skolas.

1.3.2 Veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo rodikliai ir jų vertinimas

Pasak J. Mackevičiaus (2005), turto apyvartumas daro didelę įtaką įmonės finansinei būklei. Jis gali būti vertinamas tiek kartais, tiek dienomis. Turto apyvartumas kartais parodo, kiek kartų per metus ar kitą analizuojamą laikotarpį turtas perėjo visus apytakos etapus. Apyvartumo rodikliai padeda išsiaiškinti, kaip yra valdomos įmonės nuosavos ir skolintos lėšos. Yra daug apyvartumo rodiklių, galima apskaičiuoti apie 20, tačiau populiariausi yra keli:

1. **Viso turto apyvartumas** parodo, kokia pardavimų apimtis tenka kiekvienam turto litui, t.y. kiek vienas turto litas sukuria pardavimų pajamų. Jis skaičiuojamas kaip pardavimų pajamų santykis su visu turtu. Statistikos departamento pateiktais duomenimis nurodyta, kad gamybos įmonių viso turto koeficientas vertinamas labai gerai, jeigu yra didesnis nei 2,0 prekybos – didesnis nei 5.

2. **Ilgalaikio turto apyvartumas** nustato, kokia pardavimų apimtis tenka kiekvienam ilgalaikių aktyvų litui. Šis rodiklis taip apskaičiuojamas kaip pardavimų pajamų santykis su ilgalaikiu turtu. Kuo jis didesnis, tuo geriau. Jeigu jis per mažas, tai reikia arba didinti pardavimus, arba parduoti dalį ilgalaikio turto. Statistikos departamento duomenimis gamybos įmonių ilgalaikio turto apyvartumo koeficientai : labai geras – didesnis negu 1,5, geras – didesnis negu 1, patenkinamas – 1, nepatenkinamas – mažesnis negu 1. Tuo tarpu prekybos įmonėse šie koeficientai kelis kartu didesni: labai geras – didesnis negu 10, geras – didesnis negu 3, patenkinamas – 3, nepatenkinamas – mažesnis negu 3 (J. Mackevičius, 2005).

3. **Trumpalaikio turto apyvartumas** parodo šio turto panaudojimo efektyvumą uždirbant pajamų iš pardavimų, t.y. kiek pajamų tenka vienam trumpalaikio turto litui. Kuo šis rodiklis didesnis, tuo efektyviau naudojamas trumpalaikis turtas. Jis apskaičiuojamas kaip pajamų ir trumpalaikio turto santykis. Neatskiriama nuo trumpalaikio turto apyvartumo skaičiuoti **atsargų apyvartumą**, juos reikia tarpusavyje lyginti. Šis rodiklis apskaičiuojamas kaip pardavimų savikainos ir atsargų santykis. Jis rodo prekių ir gamybos panaudojimą per metus. Kuo šis santykis didesnis, tuo daugiau turimos atsargos atliko apyvartų per metus. Tačiau didelis santykis gali rodyti mažas atsargas ir didelį pakartotinių užsakymų skaičių.

Taip pat būtina įvertinti **debitorinio įsiskolinimo apyvartumą kartais**. Jis parodo, kiek kartų per metus įmonė surenka savo lėšas atsiskaitymų procese, tampa svarbi laiko trukmė tarp

pardavimo laiko ir apmokėjimo momento. Jis apskaičiuojamas pardavimų pajamas dalijant iš debitorinio įsiskolinimo.

Kaip atskirą rodiklių grupę galima išskirti sąnaudų lygio rodiklius, jie kaip ir turto apyvartumas daugelio autorių nuomone priskiriami veiklos efektyvumo rodikliams (J. Mackevičius, 2005). Be sąnaudų įmonė negalėtų uždirbti pajamų, tad vertinant sąnaudų lygio rodiklius nustatomos įmonės sąnaudų lygis arba kiek sąnaudų tenka vienam pardavimo litui. Pagrindiniu rodikliu laikomas pardavimo savikainos lygis, apskaičiuojamas kaip pardavimo savikainos ir pardavimo pajamų santykis. Taip pat skaičiuojami ir kiti sąnaudų lygiai iš pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių. Skaičiavimas prilygsta vertikaliajai pelno (nuostolio) ataskaitos analizei, tad plačiau nebus aptariama.

1.3.3. Pelningumo rodikliai ir jų vertinimas

Įmonės ūkinės – komercinės veiklos vertinimo kriterijus yra finansinis rezultatas (pelnas arba nuostolis). Praktikoje daug dėmesio skiriama pelnui įvertinti, jį veikiantiems veiksniams apskaičiuoti bei finansinių rodiklių analizei. Norint nustatyti ir objektyviai įvertinti įmonės pelną, būtina atlikti išsamią visų įmonės ūkinę – komercinę veiklą apibūdinančių rodiklių analizę. Atliekant finansinių rodiklių analizę, galima apskaičiuoti tik galutinių (rezultatinių) gamybos rodiklių įtaką pelnui. Analizuojant reikia ieškoti veiksnių, nulemiančių pelną, finansinę būklę, taip pat įvertinti jų veikimo kryptį bei priklausomybę nuo įmonės veiklos ir išorinių priežasčių.

Analizuojant pelną, keliami tokie uždaviniai: nustatyti pelno plano pagrįstumą ir jo ryšį su kitais finansinio plano rodikliais, įvertinti ataskaitinio laikotarpio pelno dinamiką ir sudėtį, įvertinti pelno kitimą nulėmusius veiksnius bei numatyti neigiamų veiksnių pašalinimo galimybes. Turint atsakymus į iškeltus pelno analizei uždavinius, galima prognozuoti įmonės pelno gavimo galimybes ateityje. Pelno analizė turi būti atliekama ne tik visos įmonės mastu, bet ir konkrečių jos padalinių. Kadangi pelno analizė yra labai svarbus įmonės veiklos įvertinimo rodiklis, remiantis jo pokyčiais, galima įvertinti įvairius valdymo sprendimus įvairiu ūkinės – gamybinės veiklos valdymo lygiu. Įmonės pelno rodiklis apskaičiuojamas pelno ir nuostolio ataskaitoje bei balanse, taigi, remiantis šių ataskaitų duomenimis, galima spręsti apie įmonės pelningumą. Norint pelną analizuoti įmonės padalinių lygiu, turi būti tvarkoma kiekvieno padalinio pajamų ir išlaidų apskaita, kad būtų galima gauti informaciją apie kiekvieno padalinio pelną.

4 lentelėje pateikiamos įvairios naudojamos pelno analizės metodikos. Kaip matome iš lentelės, rinkos ekonomikos sąlygomis daugiausia dėmesio skiriama pelno rodiklių prognozavimui, ir segmentinei pelno analizei. Tarybinio laikotarpio ekonominėje literatūroje didžiausia reikšmė buvo teikiama retrospektyvinei analizei, veiksnių, priežasčių, turėjusių įtakos

pelno pokyčiams, nustatymui, nepanaudotiems rezervams atskleisti (J. Mackevičius, D. Poškaitė, 1998).

4 lentelė

Pelno analizės kryptys

Pelno analizės kryptys išvystytos rinkos šalyse	Pelno analizės kryptys tarybinių autorių literatūroje
1. Pelno atskaitos vertikalioji ir horizontalioji analizė	1. Pelno dinamikos ir struktūros analizė
2. Bendrojo pelno veiksmų analizė	2. Balansinio pelno sudėties analizė
3. Pelno segmentinė analizė:	3. Realizacinio pelno analizė:
a) pagal teritorinius padalinius	a) realizacinio pelno sudėties
b) pagal gamybos padalinius	b) realizacinio pelno veiksmų
c) pagal gaminius	
d) pagal ūkinės gamybinės veiklos sritis	
4. Pelno prognozavimas (arba prognozinio pelno analizė)	4. Pelno iš kitos realizacijos veiksmų analizė
5. Pridėtosios vertės analizė	5. Nerealizacinių finansinių rezultatų analizė
	6. Nerealizacinių nuostolių priežasčių analizė
	7. Balansinio pelno didinimo rezervų apibendrinimas

Šaltinis: J. Mackevičius ir D. Poškaitė (1998, p. 416)

Išvystytos rinkos ekonomikos sąlygomis būtina ne tik dirbti pelningai, bet ir sugebėti pateikti vartotojams tokį produktą, kuris duotų jiems didesnę vertę ir užtikrintų kokybę.

Svarbiausias ekonominis galutinio sėkmingos veiklos rezultato rodiklis yra pelnas ir su juo susieti pelningumo rodikliai. Pelningumas suprantamas kaip pelno marža, pardavimų pelningumas. Tai grynojo pelno ir pardavimų vertės santykis. Jis nustato, kiek pelno gaunama kiekvienam piniginiam pardavimų vienetui, parodo, ar pelninga yra parduoti prekes.

Pelno rodiklis rodo pelno masę, o pelningumo rodikliai yra santykiniai įmonės rezultatų įvertinimo rodikliai, apibendrinantys ir susisteminantys įmonės veiklos rezultatus, dažniausiai išreiškiami procentais. Jie nusako veiklos pelningumą ir grupuojami pagal atitinkamus ekonominio proceso dalyvių interesus, nes būtent jie parodo, kokį pelną uždriba akcininkų investuoti pinigai. Pelningumo rodiklių dydžiai svarbūs ir reikšmingi tiek įmonių vadovams, tiek išoriniams informacijos vartotojams bei kreditoriams. Jie nusako įmonės patikimumą ir padeda jai siekti stabilumo rinkoje. Šių rodiklių dydžių mažėjimas yra signalas įmonių vadovams susirūpinti ir ieškoti galimybių padėčiai pagerinti.

Paprastai įmonės pelningumo rodikliai lyginami su ankstesniųjų metų rodikliais. Anot D. Šlekienės ir I. Klimavičienės (2000), išskiriamos tokios pagrindinės pelningumo rodiklių grupės:

- pelningumas pagal skirtingas pelno rūšis;
- pelningumas pagal skirtingas turto ir kapitalo dalis;
- pelningumas pagal grynujų pinigų srautus (pelningumo pagal grynujų pinigų srautus šiame darbe neaptarsime, nes praktinėje dalyje jie nebus skaičiuojami).

Pirmajai pelningumo rodiklių grupei priskirtini visi pelno maržų rodikliai, t.y. bruto pelno marža, neto pelno marža, grynasis pelningumas. Bendrasis pardavimų pelningumo rodiklio (BPR) dydis parodo, kokia bendrojo pelno suma tenka vienam pardavimų pajamų piniginiam vienetui (5 lentelė). Tai bene plačiausiai vartojamas rodiklis. Kuo jis didesnis, tuo geresnis. Šis rodiklis dar vadinamas pardavimų pelningumu. Detalizuota analize galima nustatyti, kokią įtaką pardavimų pelningumui padarė produkcijos kainos bei savikainos pasikeitimai ir kiti veiksniai.

Priežastys, dėl kurių sumažėja bendrasis pelningumas:

- prekių kainų kritimas;
- didesnės nuolaidos ir diskontai;
- žaliavų ir medžiagų kainų padidėjimas;
- padidinti atlyginimai darbininkams.

Bendrasis pardavimų pajamų pelningumas keičiasi dėl prekių asortimento keitimosi, gaminių gamybos savikainos bei prekių kainų svyravimų. Bendrasis pelningumas stabilizuojasi, kai yra tokios sąlygos:

- dėl mažos konkurencijos įmonė neverčiama mažinti kainų;
- dėl plataus prekių asortimento pasiekiamas įmonei reikalingas bendrojo pelningumo lygis, atskirai nevertinant individualaus kiekvienos prekės pelningumo.

5 lentelė

Pelningumo rodikliai pagal skirtingas pelno rūšis

Rodikliai	Formulė
Bendrasis pardavimų pelningumas	$\frac{\text{Bendrasis pelnas}}{\text{Pardavimų pajamos}}$
Veiklos pelningumas	$\frac{\text{Veiklos pelnas}}{\text{Pardavimų pajamos}}$
Įprastinės veiklos pelningumas	$\frac{\text{Įprastinės veiklos pelnas}}{\text{Pardavimų pajamos}}$
Grynasis pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimų pajamos}}$

Šaltiniai: J. Mackevičius (2005, p. 181-192); D. Šlekienė I. Klimavičienė (1999, - p. 25); A. Rutkauskas, V.

Damašienė 2002, - p. 41)

Veiklos pelningumo rodiklis rodo įmonės vadovų gebėjimą kontroliuoti veiklos sąnaudų formavimąsi ir veiklos pelningumą. Svarbu palyginti savo įmonės veiklos sąnaudų lygį su konkurentų ir ieškoti rezervų joms mažinti. Įprastinės veiklos pelningumas apibūdina pardavimų pelningumą iki mokesčių išskaičiavimo.

Pardavimų grynasis pelningumas apskaičiuojamas kaip grynojo pelno santykis su bendra pardavimų pajamų suma ir parodo, kokią dalį pelnas sudaro nuo įmonės pardavimų pajamų. Parodo, kiek grynojo pelno tenka vienam pardavimų litui. Pelną, gautą pardavus produkciją, veikia tokie veiksniai: pardavimų apimtys pokytis, pardavimų struktūros pokytis. Prekių kainos ir produkcijos savikainos pasikeitimas, kuriam turi įtakos žaliavų, medžiagų, kuro energijos ir

transporto kainos, medžiagų sunaudojimo lygis ir darbo imlumas. Žinant šiuos veiksnius, galima pasinaudoti faktorinės analizės metodika. Bazinių metų pelningumas R_0 , o ataskaitinių metų – R_1 . Jie apskaičiuojami pagal formules:

$$\begin{aligned} R_0 &= B_0 / N_0 & R_0 &= (N_0 - S_0) / N_0 \\ R_1 &= (N_1 - S_1) / N_1 & R_1 &= B_1 / N_1 \\ DR &= R_1 - R_0 & (1) \end{aligned}$$

čia: B_0 – bendrasis pelnas baziniais metais;

B_1 – bendrasis pelnas ataskaitiniais metais,

N_0 – pardavimų pajamos baziniais metais;

N_1 – pardavimų pajamos ataskaitiniais metais;

S_0 – parduotos produkcijos savikaina baziniais metais;

S_1 – parduotos produkcijos savikaina ataskaitiniu laikotarpiu;

ΔR – pelningumo pokytis per nagrinėjamą laikotarpį.

Pelningumo rodikliai yra pagrindiniai rodikliai, kuriais remiamasi atliekant finansinę analizę, nes:

- a) jie geriausiai apibendrina galutinius įmonės pasiekimus, ir
- b) pagal juos yra sprendžiama, kokią realią naudą gaus akcininkai ir investitoriai, rizikuodami investuoti savo kapitalą.

Antroji pelningumo rodiklių grupė pagal skirtingas turto ir kapitalo dalis formuojama pagal įmonės kapitalo lygius. Tokiu būdu skaičiuojant pelningumą, galima pamatyti, kurią pelno dalį uždirbo kiekvienas kapitalo elementas. Taip suskaičiuotų pelningumo rodiklių reikšmių skirtumas vadinamas finansinio svėro efektu. Pelnas gali būti didinamas, didinant gamybos ir realizavimo mastą, bendrąsias įplaukas arba mažinant gamybos ir realizavimo išlaidas. Tačiau pelno dydis neparodo įmonės darbo efektyvumo. Jis nustatomas tik palyginus pelno sumą su jam pasiekti išleista kapitalo suma, t.y. apskaičiavus pelno rentabilumą.

$$\text{grynasis pelnas} / \text{visas kapitalas} \quad (2)$$

$$\text{grynasis pelnas} / \text{investuotas kapitalas} \quad (3)$$

$$\text{grynasis pelnas} / \text{nuosavas kapitalas} \quad (4)$$

(2) Viso kapitalo pelningumo rodiklis parodo, kiek pelno uždirbo kapitalas, nepriklausomai nuo to, ar jis priklauso įmonei, ar kreditoriams. Investuoto kapitalo pelningumas (3) eliminuoja trumpalaikių įsipareigojimų dalyvavimą uždirbant pelną ir parodo, kiek pelno įmonė gavo iš ilgalaikio kapitalo. Nuosavo kapitalo pelningumas (4) geriausiai tarnauja kapitalo savininkams, suteikia informaciją apie jų nuosavybės naudojimo efektyvumą. Nuosavo kapitalo pelningumas parodo grynojo pelno sumą tenkančią vienam akcinio kapitalo vertės vienetui, t.y. iš jo galima

spręsti, ar pelningos yra akcininkų investicijos, ar įmonės vadovai geba pelningai naudoti jiems patikėtas lėšas.

Turto pelningumas, kuris Vakarų šalyse vadinamas Du Ponto (ROE), arba turto gražos rodikliu, rodo, ar įmonė efektyviai vartoja savo turtą ir yra apskaičiuojamas kaip grynojo pelno santykis su visu turtu (C. P. Obi, 1998).

Du Ponto modelyje lyginami ūkio subjektuose vykstantys finansiniai procesai tiek iš veiklos, tiek iš kapitalo pusės. Šis modelis gali būti panaudotas kaip efektyvi priemonė, padedanti valdyti firmos finansinius procesus, ir ypač kritinius veiksmus, taip pat atlikti produktų, rinkos, struktūrinių padalinių atitinkamų rodiklių analizę (E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė, 2004).

Turto pelningumas tuo didesnis, kuo didesnis grynasis pardavimų pelningumas, kuo didesnė turto graža, kuo mažesnės išlaidos ir jų dalis, tenkanti vienam produkcijos litui. Turto graža parodo, ar įmonė efektyviai naudoja savo turtą. Iš šio rodiklio dydžio galime spręsti, kiek grynojo pelno tenka vienam turto litui arba kiek į šį turtą įdėtų pinigų grįžta per ataskaitinį laikotarpį grynojo pelno pavidalu (L. Juozaitienė, 2000).

Pasak Obi Cyril Pat (1998), Du Pont'o sistema – tai dažnai naudojamas metodas įvertinti firmos rentabilumui akcentuojant savininkų nuosavybės pelningumą (ROE). Metodas buvo sukurtas JAV E. I. Du Pont'o bendrovės užsakymu. Du Pont'o lygtį aprėžia grynojo pelno ir paprastųjų akcijų vertės santykis

Toliau šis santykis apibūdinamas trijų svarbiausių veiklos veiksmingumo rodikliu – rentabilumo, vertybinių popierių su nustatytu ir nenustatytu pelningumu santykio ir kapitalo panaudojimo – funkcija. Šiems ryšiams parodyti reikia perrašyti savininkų nuosavybės pelningumo (ROE) lygtį. ROE yra lygus bendrojo kapitalo pelningumo (ROA) ir nuosavybės koeficiento / daugiklio (EM) sandaugai:

$$\text{ROE} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Bendrasis kapitalas}} \times \frac{\text{Bendrasis kapitalas}}{\text{Grynasis pelnas}} = \text{ROA} \times \text{EM} \quad (5)$$

Suskaldžius ROA dalimis, matoma, kad kapitalo pelningumas yra ribinio grynojo pelno (angl. net profit margin, NPM) – rentabilumo mato ir bendrojo kapitalo apyvartumo (angl. total asset turnover, TAT) – bendrojo turto panaudojimo mato – rezultatas

$$\text{ROE} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimų apimtis}} \times \frac{\text{Pardavimų apimtis}}{\text{Bendrasis kapitalas}} = \text{NPM} \times \text{TAT} \quad (6)$$

Derinant tarpusavyje abi lygtis gaunama išplėstinė Du Pont'o lygtis, ji rodo firmos savininkų nuosavybės pelningumą:

$$\text{ROE} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimų apimtis}} \times \frac{\text{Pardavimų apimtis}}{\text{Bendrasis kapitalas}} \times \frac{\text{Bendrasis kapitalas}}{\text{Savininkų nuosavybė}} = \text{NPM} \times \text{TAT} \times \text{EM} \quad (7)$$

Žinodami ROE per tiriamąjį laikotarpį galima nustatyti ar tiriamą firmą gavo daugiau pelno vienam pardavimų litui; ar efektyviau naudojami aktyvai; ar intensyviau turtas buvo finansuojamas iš nuosavų lėšų šaltinių (E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė, 2004)

Pelningumo siekimas yra natūralus verslo įmonės tikslas, dažnai lemiantis vadovų pasirinkimą, sprendžiant problemas. Todėl pelno informacija labai svarbi planavimui ir kontrolei. Pagrindinių veiklos rezultatų finansinės analizės tikslai:

- veiksmų, darančių įtaką pelnui, išskyrimas ir analizė;
- pelno rodiklių dinamikos įvertinimas;
- pelno susidarymo ir paskirstymo pagrįstumo analizė;
- pelno didinimo rezervų atskleidimas.

Dažnai įmonė nebendrauja tiesiogiai su galutiniais pirkėjais ar net nežino, kas jie yra. Analizė leidžia įvertinti pardavimo dinamiką kiekviename kanale; nustatyti įmonės paskirstymo kanalų efektyvumą; atkreipti dėmesį į atskirų paskirstymo kanalų pardavimo dalies sumažėjimą, išanalizuoti priežastis, imtis priemonių padėčiai pagerinti, priimti sprendimus dėl paskirstymo kanalų peržiūrėjimo ir naujų kanalų sudarymo.

Analizuojant įmonės pelną, reikia atkreipti dėmesį į:

- 1) produkcijos pardavimo lygį nagrinėjamu laikotarpiu;
- 2) pardavimo dinamiką esamu ir praėjusiu laikotarpiu,
- 3) prognozuoti pelno dydį ateičiai;
- 4) apibūdinti pelną veikiančius veiksmus bei numatyti, kurie veiksniai gali turėti įtakos ateityje.

1.4 Rizika ir jos įtaka finansiniam stabilumui

Įtakos įmonės finansinei būklei turi daugybė veiksnių, kuriuos atskleidus galima prognozuoti įmonės ateitį. Svarbu žinoti veiksmus, dėl kurių įtakos keičiasi įmonės stabilumas, reikia nustatyti jų poveikio kryptį ir stiprumą. Finansiniam stabilumui daro įtaką vidaus ir išorės veiksniai. Vidaus veiksniai susiję su įmonės ūkiniais – gamybiniais planais, materialiniais ištekliais, kuriais įmonė disponavo nagrinėjamu laikotarpiu, jie kyla įmonės viduje.

Išorės veiksniai yra labiau makroekonominio pobūdžio, susiję su politiniais, teisiniais, visuomeniniais, kultūriniais, demografiniais, techniniais, ekonominiais procesais, kylantys už įmonės ribų ir kiekybiškai daro įtaką įmonės plėtočiai (D. Šlekienė, I. Klimavičienė, 2000). Įmonės ūkinę veiklą, o kartu ir finansinį rezultatą veikia valstybės ūkinė politika, jos ekonominė sistema, vietinės veiklos sąlygos bei nagrinėjamos įmonės produkcijos paklausa. Apskritai visi šie veiksniai formuoja vienokią ar kitokią finansinį rezultatą (turi įtakos prekių kainoms, paklausai ir

pasiūlai, produkcijos struktūrai ir pan.). Jie padidina arba sumažina efektyvią įmonės veiklą rinkos sąlygomis. Jie daro didelę įtaką įmonės konkurencingumui ir lemia išlaidas. Rinkos ekonomikos sąlygomis pajamų iš produkcijos pardavimo dinamiką formuoja pasiūlos ir paklausos veiksniai.

Pajamų iš pardavimų dydį lemia prekių paskirstymo būdas pasirinkus savo filialus, tarpininkus ar savarankiškas prekybos įmones. Pajamos iš pardavimų priklauso nuo sprendimų apie produktų išplatšinimą bei realizavimo taškų prisotinimą savo gamybos prekėmis (pagal paskirstymo laipsnį ir tankumą).

Vidaus veiksniai, darantys įtaką pelnui, yra susiję su visa įmonės ūkine – gamybine veikla. Nuo to, kaip įmonės vadovai sugeba nustatyti jų poveikį pelnui ir tinkamai jais naudotis valdydami gamybos ir realizavimo procesus, priklauso įmonės pelno dydis ir jo kitimo tendencijos.

Pasak R. Norvaišienės (1998), kiekvienos įmonės veikla susijusi su didesne ar mažesne rizika. Rizikingą veiklą sąlygoja noras gauti maksimalų rezultatą, t.y. didesnes pajamas ir pelną. Pastebėta, kad nenorinčios rizikuoti verslo įmonės dažnai neišlaiko konkurencinės kovos ar paprasčiausiai merdi.

Rizika – tai kintamumas, susijęs su laukiamomis pajamomis; tai pavojus, nuostolių ir netekimų galimybė (E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė, 2004).

Rizika vienas iš faktorių kliudančių pasiekti stabilumą versle, kas šiandien yra stabilu, rytoj jau gali būti nebestabilu. Todėl įvertinant perspektyvas nelabai tikėtina, kad įmonės prognozuojami rezultatai ir bus pasiekti, subjektas yra priverstas susidurti ir priimti tam tikrus rizikingus sprendimus. Prieš kurį laiką į riziką buvo žiūrima kaip į kainą, kurią tenka sumokėti už gaunamą naudą, bet šio amžiaus II pusėje Vakarų šalys į riziką pradėjo žiūrėti kaip į valdymo objektą. Pasitelkiant matematinius metodus, pradėta konkrečiau vertinti rizikos lygį, nustatinėti, projektų rizikingumą, ieškoti tinkamo būdo sumažinti riziką. Rizikos valdymas tapo neatskiriama finansų valymo dalimi. Norint tinkamai parinkti priemones finansinei rizikai mažinti, reikia mokėti tinkamai ją išmatuoti bei įvertinti galimus nuostolius kuriuos ji gali sukelti.

Šiuolaikinių autorių nuomone (Mackevičius.J.,1998) – rizika tai tam tikri nuostoliai, susidarę nepasiekus užsibrėžto tikslo. Kitoks yra Kovalev V. (1994) apibūdinimas – tai kad užsibrėžtas tikslas dažniausiai nepasiekiamas dėl prognozuojamo rezultato neapibrėžtumo ir subjektyvumo.

Dažniausiai yra skiriamos dvi rizikos rūšys: verslo ir finansinė (spekuliatyvinė) rizikos (Mackevičius J. 1998). Verslo rizika – tai įmonės nesugebėjimas finansuoti savo pajamomis savo ūkinės veiklos išlaidų, finansinė – tai nesugebėjimas finansuoti finansavimo išlaidų. Anot E. Buškevičiūtės ir I. Mačerinskienės (2004), ji yra tiesioginė įmonės finansavimo sprendimų rezultatas ir skirstoma į smulkesnes dalis :

- kreditinė – pavojus negauti pagrindinių sumų ir procentinių pinigų;

- procentinė rizika – ją dažniausiai patiria kreditinės institucijos;
- valiutinė rizika – pavojus netekti valiutos, keičiantis vienos valiutos santykio su kita valiuta kursui, taip pat patirti nuostolius nacionaline valiuta, atliekant užsienio prekybos ir kitas kreditines operacijas;
- prarastos finansinės naudos rizika – tai netiesioginiai finansiniai nuostoliai dėl nelaiku įvykdytų tinkamų sprendimų.

Veiklos operacijų požiūriu, rizika gali būti skirstoma dar taip:

- gamybinė rizika – pavojus kompanijai, firmai neįvykdyti savo įsipareigojimų pagal užduotis, ji atsiranda pačiame prekių gamybos procese;
- investicinė rizika – pavojus nuvertėti investiciniam finansiniam portfeliui sudarytam iš nuosavų ir įsigytų vertybinių popierių.
- rinkos rizika – nepalanki rinkos procentinių normų bei santykių svyravimo nacionaline ir užsienio valiuta galimybė;
- finansinė rizika – pavojus nevykdyti finansinių įsipareigojimų.

Verslo ir finansinė rizika sudaro bendrą riziką, t.y. kai nesugebama finansuoti ūkinės ir finansinės veiklos išlaidų. Bendra rizika susijusi su pajojais, kad įmonė gali patirti nuostolių dėl papildomų materialinių, finansinių ar darbo sąnaudų arba dėl to, kad gaus mažiau pajamų nei buvo numatyta. Šie procesai įmonėje formuojasi veikiant vidiniams ir išoriniams veiksniams. Prie išorinių priskiriami – susiję su valstybės ekonomine politika, nepalankiais verslui įstatymais, ekonomine valstybės būkle, infliaciniais procesais, rinkos svyravimais, ribota informacija apie rinką ir k.t. Vidiniai rizikos veiksniai daugiausia susiję su neracionaliu išteklių naudojimu, vadovų klaidomis, ilgalaikio turto fiziniu ir moraliniu nusidėvėjimu ir k.t. Bendra rizikos analizė grindžiama išteklių, pajamų bei pelno ir nuostolių analize ir prognozavimu.

Labai svarbu tolimesnei įmonės sėkmingai veiklai užtikrinti yra rizikos prognozavimas, reikia išaiškinant jos priežastis, šaltinius, rūšis. Įvertinus jos laipsnį atsiranda galimybė prognozuoti rezultatus, sumažinti neigiamas pasekmes arba pasiekti geresnių rezultatų. Rizikos analizę, daugelio autorių nuomone, rekomenduojama pradėti nuo rizikos šaltinių ir priežasčių aiškinimo, svarbu nustatyti kokios rizikos šaltiniai vyrauja tam tikrame versle ir sukaupti dėmesį šios rūšies rizikos analizei.

Dėl glaudžios ūkinės veiklos dalyvių sąveikos verslo rizika gali pasireiškianti vienose ūkinės veiklos sferose, gali persikelti į kitas ir viena rizikos rūšis peraugti į kitą. Verslo rizikai būdinga grandininė reakcija, kuri mažina ūkinės veiklos efektyvumą ir saugumą.

Analizuojant bet kokią riziką taikomi kriterijai, kuriuos pasiūlė amerikiečių ekspertas B.Berlimeras:

- rizikos nuostoliai nepriklauso vienas nuo kito;

- vienos krypties "rizikos portfelio" nuostoliai nebūtinai didina tikimybę kitų rizikos nuostolių;

- maksimalūs galimi nuostoliai neturi viršyti finansinių galimybių.

Analizuojant riziką išskiriama dvi viena kitą papildančios rizikos analizės rūšys: kokybinė ir kiekybinė rizikos analizė

Kokybinės rizikos analizės pagrindinis uždavinys – nustatyti rizikos veiksnius dėl kurių kyla rizika arba nustatyti potencialias rizikos sritis ir tuo pačiu nustatyti galimas rizikas.

Kiekybinė rizikos analizė – tai skaičiais išreikštų atskirų rizikos rūšių dydžių nustatymas ir bendros rizikos nustatymas

Įmonės veiklos rizikos įvertinimas atliekamas tokiu nuoseklumu:

- vidinių ir išorinių veiksnių, turinčių įtakos konkrečiai rizikos rūšiai, nustatymas;
- nustatytų veiksnių įtakos analizė;
- konkrečios rizikos rūšies finansinio dydžio nustatymas;
- leistino rizikos lygio nustatymas;
- priemonių rizikai mažinti sudarymas.

Sudarytas ir siūlomas apibendrintas įmonės veiklos rizikos vertinimo modelis, kuriame pateiktos galimos rizikos sritys, jas sukeliančios pagrindinės priežastys, rizikos vertinimo kriterijai.

6 lentelė

Finansinės padėties įvertinimo kriterijai

Rizikos sritis	Analizė	Problemų sritys
Pelningumas	<ol style="list-style-type: none"> 1. įvertinti pelningumo santykinis rodiklius; 2. išanalizuoti pelno ir nuostolio ataskaitą; 3. apžvelgti kaštų struktūrą; 4. atlikti tendencijų analizę; 5. palyginti skaičius su kitų tos pačios srities kompanijų skaičiais; 6. įvertinti inventorijų ir pagrindinių aktyvų kokybę; 7. nustatyti metinių įplaukų kokybę. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. mažėjančios pajamos; 2. didėjantys kaštai; <ul style="list-style-type: none"> - darbo apmokėjimas; - prekių kaina; - nusidėvėjimas; 3. nepakankamas pelnas augimui palaikyti; 4. nepakankama skalė – pastoviųjų kaštų viršijimas; 5. negarantuotos gautinos skolos; 6. inventorius nepatenkina poreikių; 7. pasenusi gamyba.
Likvidumas	<ol style="list-style-type: none"> 1. įvertinti likvidumo santykinis koeficientus; 2. įvertinti turimo turto kokybę ir klientų įsiskolinimų senėjimą; 3. įvertinti investicijų pelningumą; 4. įvertinti kreditorių paramą; 5. įvertinti akcininkų paramą; 6. įvertinti kapitalo struktūrą; 7. išanalizuoti nuosavą kapitalą; 8. atlikti santykių patikimumo analizę pagal skirtingus santykių scenarijus. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. nepatenkinama turto kokybė; 2. nepelningos investicijos; 3. kreditoriai neteikia paramos; 4. grynai pinigai naudojami skoloms padengti; 5. akcininkai neteikia paramos; 6. padidinta turto vertė; 7. didelės skolos; 8. dideli skolų kaštai; 9. jautrumas palūkanų normos svyravimams.

Šaltinis: R. Norvaišienė (1998, p.259)

Šio modelio pagalba siūloma vertinti įmonės veiklos riziką, kurią gali sukelti verslo aplinka, kompanijos pozicija sektoriuje, įmonės finansinė padėtis, vadovavimo kokybė. Vertinant verslo aplinką analizuojamas įmonės veiklos ciklas, įstatyminė aplinka, firmos konkurencinė pozicija ir pan. struktūrinės problemos verslo srityje gali sukelti riziką, pvz. mažos pajamos, dideli kaštai, didelė konkurencija. Neigiamą poveikį taip pat turi aplinkos pokyčiai: valiutų kursų svyravimai, prekybos apribojimų sumažinimas bei kiti valdžios politikos pasikeitimai. Įmonės padėtį konkurenciniu atžvilgiu gali smarkiai paveikti naujų kompanijų rinkoje atsiradimas, tiekėjų ir klientų susitarimų tvirtumas bei produkto pasikeitimo esmė.

Analizuojant firmos finansinę padėtį būtina atsižvelgti į įmonės pelningumą, likvidumą, svertinius rizikos rodiklius, finansinės padėties vertinimo kriterijai pateikti 6 lentelėje.

Riziką versle lydi tiek teigiami tiek neigiami rezultatai, kadangi ji išpėja ne tik apie galimus nuostolius, bet ir apie galimą naudą.

1.5. Bankroto diagnostika

Pirmosios bankroto studijos prasidėjo trečiojo dešimtmečio pabaigoje, kai žymiausi šios srities specialistai A. Winakor, P. Fitzpatrick, R. Smith, C. Merwin ir W. Hickman 1920 – 1930 m. siūlė skaičiuoti apie 1 – 2 rodiklius bankrotui diagnozuoti (J. Mackevičius, 2005). Tačiau tapo aišku, kad vieno rodiklio nepakanka bankrotui diagnozuoti, tad buvo tęsiamos studijos ieškant efektyvesnių metodikų.

Nemažą indėlį į tyrimus įdėjo W. Beavei (1991) išnagrinėjęs bankrutavusių įmonių 29 koeficientų trendus ir palygino juos su tais koeficientų trendais, kurie galėtų būti naudojami bankrotui prognozuoti. Atlikęs koeficientų trendų analizę, savo prognozėmis nedaug apsiriko ir nuspėjo 76 % iki 100 % bankroto atvejų. Bankroto prognozavimui jis naudojo trumpalaikio mokumo (likvidumo), apyvartinio kapitalo bendrojo turto sumoje, pinigų srautų ir bendrojo išiskolinimo santykio, turto pelningumo, turto, įsigyto iš skolinto kapitalo, koeficientus. Autoriaus nuomone, geriausiai bankroto prognozes atspindėjo pinigų srautų ir bendrojo išiskolinimo santykinis rodiklis.

Didžiausią indėlį į bankroto prognozavimą įnešė E. Altman (1968), modifikavęs jau kitų ekonomistų sukurtą Z modelį. Plačiau apie Altmano modelį kalba D. Šlekienė (1998), kuri išskiria tris finansinės būklės prognozavimo metodus, kurie geriausiai padėtų atlikti finansinę veiklos analizę. Tai būtų:

1. kreditinio pajėgumo indeksavimo skaičiavimo;
2. formalizuotų ir neformalizuotų kriterijų panaudojimo;
3. mokumo prognozavimo.

Kreditinio pajėgumo skaičiavimo indeksas buvo pasiūlytas Edward'o I. Altmano. Teigiama, kad įmonės bankroto galimybę lemia du rodikliai: padengimo koeficientas (K_p = trumpalaikis turtas/ trumpalaikiai įsipareigojimai) ir finansinės priklausomybės koeficientas (K_{fp} = skolintas kapitalas/ viso aktyvų).

$$Z = a_0 + a_1K_p + a_2K_{fp} \quad (8)$$

Pirmasis koeficientas nusako likvidumą, o antrasis – finansinį stabilumą. Bankroto tikimybė tuo mažesnė, kuo didesnis yra padengimo koeficientas ir mažesnė finansinė priklausomybė. Ir atvirkščiai – įmonė gali bankrutuoti kai padengimo koeficientas mažėja, o finansinė priklausomybė didėja. Tokiu būdu E. I. Altmanas suskirstė šių koeficientų derinius į dvi dalis: kuriems esant įmonė bankrutuoja ir kuriems esant įmonei bankrotas negresia. Patobulintas Altmano modelis apibūdina įmonės ekonominį – finansinį potencialą bei jos veiklos rezultatus tam tikru periodu.

$$Z = 1,2 * K_1 + 1,4K_2 + 3,3 * K_3 + *0,6 K_4 + 1,0 * K_5 \quad (9)$$

čia:

K_1 = Apyvartinis kapitalas/Turtas;

K_2 = Nepaskirstytas pelnas/ Turtas;

K_3 = Pelnas iki apmokestinimo/ Turtas;

K_4 = Nuosavo kapitalo rinkos vertė/ Įsipareigojimai;

K_5 = Pardavimų pajamos/ Turtas.

Priklausomai nuo Z reikšmės, bankroto tikimybė yra labai didelė, kai Z yra iki 1,8, didelė – nuo 1,81 iki 2,7, įmanoma nuo 2,8 iki 2,99 ir labai maža – 3 ir daugiau.

J. Mackevičius, D. Poškaitė ir A. Rakštelienė (2003) atlikę šios srities žymiausių autorių lyginamąją analizę taip pat rekomenduoja naudoti E. Altman modelį. Gana tiksliai galima nustatyti bankroto tikimybę per vienerius metus – 90 proc., per dvejus – 70 proc., per trejus – 50 proc. tikslumu.

Visi autoriai daugiausia dėmesio skiria sukurtam Altmano modeliui įmonių, kurių akcijos kotiruojamos vertybinių popierių biržoje. Bet J. Mackevičius, A. Rakštelienė, (2005) aprašė ir kitus vėliau sukurtus Altmano modelius. Antrasis Altmano modelis (1983) buvo skirtas įmonėms, kurių akcijos nekotiruojamos vertybinių popierių biržoje, bankrotui prognozuoti. Siūloma tokia funkcija: $Z = 0,717 * K_1 + 0,847 * K_2 + 3,107 * K_3 + 0,420 * K_4 + 0,998 * K_5 \quad (10)$

Šioje funkcijoje K reikšmės išlieka tos pačios kaip ir anksčiau, tik keičiasi K_4 skaičiavimas, dabar vietoj acinio kapitalo rinkos vertės santykio su įsipareigojimais, siūloma skaičiuoti nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų santykį.

Bankroto tikimybė labai didelė jei ši reikšmė yra mažesnė nei 1,23, o jei Z reikšmė svyruoja tarp 1,23 ir 2,90 bankrotas įmanomas, o jei ji yra daugiau nei 2,90 – labai maža.

Trečiasis Altmano modelis skirtas paslaugų ir individualių įmonių bankrotui prognozuoti (1983), siūlomas taikyti 4 rodiklių modelis (kintamieji tokie pat kaip 2 –ajame modelyje):

$$Z = 6,56 * K_1 + 3,26 * K_2 + 6,72 * K_3 + 1,05 * K_4(11)$$

Jei Z reikšmė mažesnė nei 1,10 bankroto tikimybė labai didelė, jei svyruoja nuo 1,10 iki 2,59 – įmanoma, o jei daugiau nei 2,60 – labai maža.

Altman modelio patikimumas priklauso nuo įmonės gebėjimo rinkti ir kaupti informaciją apie savo veiklą, objektyviai ir laiku šią informaciją analizuoti ir panaudoti. Bankrotui diagnozuoti galima naudoti ir sunkiai realizuotinių aktyvų modelį, kuriame bankroto tikimybė nustatoma vertinant pagal šią lentelę.

7 lentelė

Sunkiai realizuotinių aktyvų modelis

Sunkiai realizuotinių aktyvų finansavimo galimybė	Bankroto tikimybė
$NA+Am < Kn$	Labai maža
$NA+Am < Kn + Bi$	Tikėtina
$NA+Am < Kn + Bi + Bt$	Didelė
$NA+Am > Kn + Bi + Bt$	Labai maža

Šaltinis: Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия., 2003 т., 250 р.

Čia: NA – neapvyartinių aktyvų vidutinė metinė vertė;

Am – atsargų vidutinė metinė vertė;

Kn – nuosavo kapitalo vidutinė suma;

Bi – banko ilgalaikių kreditų vidutinė suma;

Bt – banko trumpalaikių kreditų vidutinė suma;

Šiame modelyje atvaizduojama įmonės naudojama finansavimo strategiją. Atvaizduojama bendra įmonės piniginių aktyvų, trumpalaikių finansinių indėlių ir debitorinių įsiskolinimų suma ar jos pakanka padengti kreditorinius įsiskolinimus.

8 lentelė

Springate modelis

Priskirta raidė	Formulė
A	Apyvartinis kapitalas / Viso aktyvų
B	Pelnas prieš mokesčius / Viso aktyvų
C	Pelnas prieš mokesčius / Trumpalaikiai įsipareigojimai
D	Pardavimų pajamos / Viso aktyvų

Šaltinis: Sands, E.G., Springate, G. L. V. and Turgut Var (1983). Predicting Business Failures, CGA Magazine, May, p. 24 – 27

Dar vienas bankroto diagnozavimo modelis yra parengtas kanadiečių mokslininko ekonomisto G. Springate sukurtos 1978 m. (Sands E. G., Springate, G. L. V. ir Turgut Var, 1983). Šis

modelis apskaičiuotas remiantis multipliacine – diskriminantine analize, atrinkus 4 iš 19 reikšmingiausių finansinių rodiklių.

Buvo išvesta tokia formulė :

$$Z = 1,03 A + 3,07 B + 0,66 C + 0,4 D \quad (12)$$

Daugelis ekonomistų mano, kad įmonės bankrotui prognozuoti tinka finansinių ataskaitų pokyčių tyrimas. Pagal įvairių finansinės analizės rodiklių įvertinimą yra paremta Blasztk sistema. Šio modelio skaičiavimui paimama finansiniai įmonės rodikliai ir yra vertinami, lyginami su vidutinių įmonių toje pačioje šakoje rodikliais.

Įmonės vadovybė turi nuolat atsižvelgti į galimus rizikos veiksnius, kurie susiję su galimybe patirti bankrotą. Svarbiausia apsaugojimo nuo bankroto priemonė – finansinė analizė, kurią reikia atlikti nuolat. Bankroto nustatymą padeda įvertinti D. Britanijos autorių nustatyti rodikliai.

9 lentelė

Rodikliai, parodantys gresiantį bankrotą

Rodikliai, parodantys bankroto tikimybę	Rodikliai, parodantys galimą situacijos pablogėjimą
Pasikartojantys nuostoliai iš pagrindinės veiklos	Pagrindinis darbuotojų netekimas
Viršijama kreditorinio išiskolinimo trukmė	Priverstinės prastovos
Prasti likvidumo rodikliai	Gamybinio proceso ritmingumo sutrikimai
Ilgalaikės investicijos finansuojamos trumpalaikiais išiskolinimais	Pernelyg didelė įmonės priklausomybė nuo tam tikro projekto, įrangos
Nuolatinis apyvartinio kapitalo trūkumas	Pagrindinių tiekėjų netekimas
Didėjantys išpareigojimai balanse	Įmonės bylinėjimasis
Ilgai neatsiskaitoma su kreditoriais	Per didelis pasitikėjimas naujo produkto sėkme ir pelningumu
Didelis debitorinio išiskolinimo lyginamasis svoris	Nepakankamas techninio atnaujinimo būtinybės įvertinimas
Neefektyvi reinvestavimo politika	Neefektyvios ilgalaikės sutartys
Dideli atsargų kiekiai	Politinė rizika
Blogėjantys santykiai su finansinėmis institucijomis	
Pasenusių ir nusidėvėjusių įrengimų naudojimas	
Ilgalaikių potencialių kontraktų netekimas	
Nepalankūs užsakymų pasikeitimai	

Šaltinis: Трифонов Ю. Шаманин А. (1998) p. 162

Pirmos grupės signalizatoriai parodo įmonės finansinius sunkumus ar net gresiantį bankrotą. Nepalankios antros grupės rodiklių reikšmės parodo, kad būklė nėra kritiška, bet susiklosčius tam tikroms sąlygoms, situacija įmonėje gali blogėti.

Tuo tarpu J. Mackevičius ir D. Poškaitė (2003) atlikę tyrimus pastebėjo, kad įmonės stabilumui didelę įtaką turi žymūs svarbiausių straipsnių pokyčiai, todėl prognozuojant siūlo remtis šiais pokyčiais (1 priedas).

1.6. Prognozavimo esmė ir pagrindiniai metodai

Geriausiai prognozavimą apibūdino J. Mackevičius ir D. Poškaitė (1998) kaip aiškaus tikimybinio pobūdžio sprendimą apie ateitį, tam tikrais duomenimis pagrindžiant numatymą,

kokia bus reiškinio eiga. Panašiai apie prognozavimą kalbėjo ir G. Gipienė (1999), kad tai tarsi numatoma galima įmonės vystymosi rodiklių kryptis.

Prognozavimas, įmonių atžvilgiu, užsienio literatūroje yra traktuojamas kaip vienas iš svarbiausių efektyvios įmonės veiklos kriterijų, kurio reikšmė itin padidėja nestabilios ekonomikos sąlygomis (Kvainauskaitė V., 2000). Dažniausiai prognozavimas atliekamas remiantis pardavimų dinamikos duomenimis, tikimasi, kad ir ateityje išliks panašios tendencijos. Dažnai prognozuojant pasitelkiama į pagalbą ir subjektyvesnius metodus, tokius kaip apklausa darbuotojų, atsižvelgiama į jų nuomonę. Šis metodas dažnai pasiteisina, nes darbuotojai daugiau žino apie įmonės perspektyvas ir kliūtis, kurios gali trukdyti ateityje pasiekti geresnių rezultatų. Tad ne visada galima pasitelkti objektyviais matematiniais skaičiais ir praeitimi, būtina įvertinti ir darbuotojų pasisakymus.

Įmonės turi planuoti savo ateitį, kadangi veiklos sėkmė priklauso ne tik nuo sugebėjimo analizuoti ir vertinti praeities rodiklius, bet ir nuo gebėjimo prognozuoti. B.J. Das (2000) teigia, kad prognozių teikiama informacija reikšminga beveik kiekvienai firmai, sudarant trumpalaikius ar ilgalaikius planus. Šečkutė L. ir Pabedinskaitė A. (2002) suskirsto prognozavimo metodus pagal šiuos požymius:

1. pagal prognozuojamą laikotarpį išskiriamos trumpalaikės (iki metų), vidutinio laikotarpio (1 – 3 metų) ir ilgalaikės prognozės (3 – 10 metų).

2. pagal prognozavimo objektą prognozės skirstomos į bendras ir dalines. Bendra prognozė sudaroma siekiant įvertinti, pavyzdžiui, būsimą ekonominį vystymąsi. Dalinė prognozė apima tik ekonominės veiklos dalį, pavyzdžiui, sudaroma pardavimų prognozė.

3. vienas labiausiai paplitęs prognozavimo metodų klasifikavimas – skirstymas į kokybinius (intuityvinius) ir kiekybinius (sisteminius) prognozavimo metodus. Intuityviniuose didžiausia reikšmė skiriama žmonių (vartotojų, ekspertų, vadovų ir kt.) nuomonei. Kiekybiniuose analizuojami objektyvūs, dažniausiai praėjusių laikotarpių duomenys ir sudaromi atitinkami modeliai. Šie metodai tinka, kai problemos negalima išreikšti kiekybiškai arba kai turimos informacijos nepakanka kiekybiniam įvertinimui, arba kai norima papildyti kiekybinę prognozę.

Remiantis įvairių autorių nuomone, manau, kad geriausia atlikti vidutinio laikotarpio prognozę, kadangi ji yra tiksliausia. Trumpuoju laikotarpiu dažniausiai įmonė dar nebūna paveikta pokyčių, todėl finansiniuose rezultatuose pokyčiai nepastebimi arba yra labai nežymūs. Tuo tarpu vidutiniu ju, pastebimas rezultatų pokytis, ne tik dėl išorinės aplinkos poveikio, bet ir dėl vidinių (netgi sistemos) pokyčių. Ilguoju laikotarpiu labai sudėtinga numatyti kaip pasikeis veiklos rezultatai, nes gana neapibrėžtas išorinės aplinkos poveikis (nauji konkurentai, nepalankūs įstatymai, pasikeitę tiekėjai), tuo pačiu nežinoma ar įmonė nepakeisdavo veiklos pobūdžio. Tokios analizės rezultatais sunku pasitikėti.

Vertinant kokybinę ir kiekybinę analizę, mano manymu, geriausia atlikti kiekybinę, kadangi turimi konkretūs skaičiai praėjusių metų rezultatų, šakos rezultatai. Šie duomenys leidžia daryti tikslias prielaidas, o kokybinę analizę labiau yra papildančioji.

Pasak J. Butkutės (1999), mokslinėje literatūroje galima sutikti apie 200 prognozavimo metodų, iš kurių tik labai nedidelė dalis taikoma praktikoje. Išanalizavus požymius, pagal kuriuos klasifikuojamai prognozavimas, išskiriami šie prognozavimo metodai :

1. trendo ekstrapoliacija bei išlyginimo metodai (slenkančio vidurkio metodas, eksponentinis išlyginimas). Tai metodai, kuriuose remiamasi situacijos vystimosi praeityje tendencijomis, ekstrapoliuojamomis į ateitį. Laikomasi prielaidos, jog anksčiau nustatyti dėsningumai tęsis ateityje. Ši prielaida pavojingesnė, kai dinamiškesnis rinkos vystimasis ir kai ilgesniam laikotarpiui sudaroma prognozė. Prognozuojant paklausą šalia statistinių metodų, reikia atsižvelgti ir į kokybinius įvertinimus, kuriais galima apibūdinti apyvartą, rinką bei jos dalį.

2. regresinė analizė. Naudojantis šiuo metodu, priklausomų kintamųjų reikšmės nustatomos ir prognozuojamos, remiantis vieno ar kelių nepriklausomų kintamųjų reikšmėmis. Pavyzdžiui, jeigu norima nustatyti produkto apyvartos priklausomybę nuo išlaidų reklamai, tai bus paprastoji regresinė analizė. Jei ieškoma ryšio tarp prekės apyvartos ir mažmeninės prekybos įmonių skaičiaus, išlaidų reklamai ir pardavimų skatinimo, tai bus daugianarė regresinė analizė. Dažnai nepriklausomi kintamieji yra kaina, pajamos, rėmimo išlaidos, gyventojų skaičius. Anot L.J. Basavasio pagrindiniai tiesinės regresijos privalumai: tiesinė regresija gali būti taikoma nepriklausomiems kintamiesiems; paprastais statistiniais modeliais galima rasti ir įvertinti kintamųjų tarpusavio ryšius.

3. pardavimo tarnybų darbuotojų atliekamas įvertinimas. Praktiniai tyrimai rodo, kad šalia statistinių metodų didelė reikšmė teikiama subjektyviam pardavimo tarnybų darbuotojų įvertinimui, jie remdamiesi savo žiniomis apie rinką, turėtų ypač gerai numatyti būsimą vystimąsi. Šio metodo pranašumas – rinkos artumas ir to sąlygotas realus rinkos vystimosi įvertinimas, kadangi atsižvelgiama į labai trumpalaikius pasiekimus. Prekybos personalo dalyvavimas prognozavime turi daug pranašumų. Prekybos atstovai, gerai susipažinę su paklausos vystimosi tendencijomis, dalyvaudami prognozavimo procese, labai pasitiki nustatytais pardavimų kvotomis ir stengiasi pasiekti apibrėžtus tikslus.

4. vadovų vertinimai. Įmonės ir pardavimų tarnybų vadovai remiasi jau turima informacija. Jie gali nusibrėžti tik vystimosi pagrindines kryptis, kadangi esama pavojaus gauti netikslią, nutolusią nuo tikrosios padėties prognozę. Tačiau, kadangi vadovybė nustato kainas, prioritetus ir sprendžia organizacijos likimą, šį paklausos įvertinimo metodą būtina naudoti.

5. prognozės, sudarytos remiantis vartotojų apklausa. Pirkėjų apklausa neretai teikia patikimiausių duomenų. Prognozės tikslumas padidėja, jei apklausoje naudojama tikimybinė

skalė, o ne pirkėjų atsakymai apie ketinimus pirkti prekę arba jos nepirkti. Vartotojų apklausa vartojimo prekių rinkoje naudotina tik tuomet, kai sudaroma trumpalaikė prognozė, priešingu atveju reprezentatyvumas sumažėja. Šis metodas reikalauja, kad vartotojai nurodytų savo pirkimo planus ateičiai.

6. Delphi metodas. Nustatant paklausą, dažnai naudojamas ekspertinių vertinimų metodas, turintis daug modifikacijų. Paklausos tyrimams paprastai naudojamos ekspertinių vertinimų metodo modifikacijos, artimos Delphi atmainai. R. C. Appleby (2003) teigia, kad tai puiki procedūra padedanti pasiekti grupės ekspertų konsensumą, gavę išsamų klausimyną ekspertai pateikia raštu savo nuomonę. Šio metodo trūkumas anot jo, tas, kad klausimai gali būti nevienodai suprasti bei sudėtinga atsižvelgti į nenumatytus įvykius.

L. Šečkutė ir A. Pabedinskaitė (2003) kalbėdamos apie trendo metodą siūlo nepamiršti įvertinti to, kad ne viskas kas buvo praeityje gali būti ir ateityje, būtina įvertinti ir riziką, kuri atsiranda keičiantis vartotojų poreikiams, atsirandant konkurencijai.

Įvertinus šiuos metodus, Lietuvos įmonėms geriausia naudoti trendo metodą, laiko eilučių išlyginimą, regresinę analizę bei vadovų vertinimus, kadangi jie nereikalauja didelių išlaidų bei yra informatyvūs ir gana tikslūs. Žinoma, yra ir trūkumų, nes neįvertinamos visos priežastys, galinčios daryti įtaką ateityje (vartotojų poreikių kitimas, konkurencija ir pan.).

2. UAB „SINERTA“ VEIKLOS FINANSINIS VERTINIMAS

2.1. Įmonės veiklos apžvalga

UAB „Sinerta“ buvo įkurta 1997 m. Vilniuje, o 1999 m. atidarė pirmąjį filialą – Klaipėdoje. Vėliau buvo atidaryti filialai Kaune (2001 m.), 2001 m. atidarė dar vieną filialą Vilniuje, 2002 m. – Panevėžyje, 2003 m. pabaigoje – Šiauliuose ir 2003 m. Rygoje, 2004 m. – Liepojoje, 2005 m. – Alytuje ir dar 3 filialus Vilniuje. Šiuo metu firmos vadovai planuoja įkurti filialą ir Estijoje. UAB „Sinerta“ pirmieji žingsniai, kaip ir daugelio naujų verslo įmonių, nebuvo labai lengvi. Reikėjo ieškoti kvalifikuotų darbuotojų, būdų kaip pritraukti klientus, taikytis prie egzistuojančių konkurentų, derinti kainas atsižvelgiant į rinką. Šie ir kiti rūpesčiai nuolat slėgė įmonės vadovų pečius, vertė galvoti apie tai, kaip palankesnėmis sąlygomis įsigyti prekių, ieškoti vartotojų, gauti pelno, investavus daug lėšų ir įdėjus darbo. Tik sumanių vadovų dėka, įmonė pamažu sugebėjo įsitvirtinti rinkoje bei tapti viena stipriausių šia veikla užsiimančių firmų. Per šešerius savo gyvavimo metus UAB „Sinerta“ tapo prekybos orgtechnikos eksploatacinėmis medžiagomis lydere Lietuvoje. „Sinerta“ yra viena stambiausių spausdintuvų ir daugintuvų atsarginių dalių bei medžiagų importuotojų Lietuvoje.

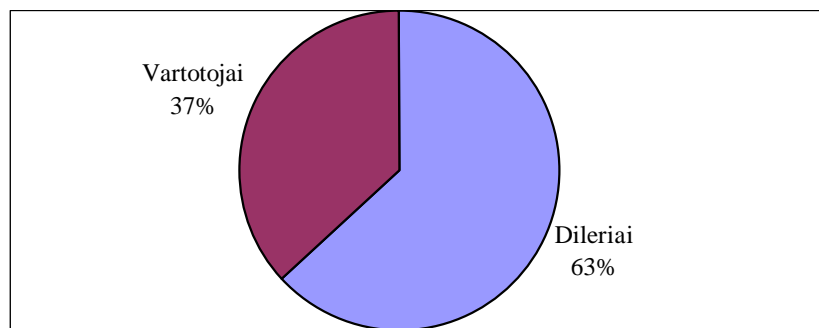
Firma „Sinerta“ – didžiausia Lietuvoje orgtechnikos kasečių atnaujinimo kompanija. Firmoje kas mėnesį apdorojama keliolika tūkstančių lazerinių ir rašalinių spausdintuvų kasečių. Įmonė turi maždaug 300 konkurentų visoje Lietuvoje, tad ją galime priskirti prie monopolinės konkurencijos įmonių, o pagal darbuotojų skaičių – prie vidutinio dydžio įmonių. UAB „Sinerta“, kaip eksploatacinių biuro technikos medžiagų tiekėja, konkurencinėje aplinkoje atsidūrusi tarp dviejų ugnių – tarp biuro įrangos pardavėjų iš vienos pusės ir smulkiųjų biuro technikos eksploatacinių medžiagų atnaujintojų – iš kitos pusės.

UAB „Sinerta“ vizija – plėsti savo rinką visoje Lietuvoje bei užsienyje, gerinti paslaugų kokybę, mažinti savikainą bei pašalinti pagrindinius konkurentus.

Firmos „SINERTA“ tikslas – taupyti pirkėjų laiką ir pinigus, leidžiamus kasetėms įsigyti, kokybiškai ir nuolat tenkinti klientų užsakymus, saugoti Lietuvos aplinką, rūpintis ekologija, stiprinti finansines pozicijas, plėtoti rinką. Ypatingą dėmesį firma skiria ekologijai. Antrinis kasečių panaudojimas išsivysčiusiose šalyse tapo savarankišku verslu. Tai paaiškinama ekologinių problemų suvokimu. Šimtai milijonų nebetinkančių naudojimui kasečių visame pasaulyje sudarytų kalnus neįmanomai plastmasės atliekų, todėl antrinis kasečių panaudojimas palaikomas ir ekologų, ir daugelio valstybių (deja Lietuvoje tokia veikla užsiimančioms įmonėms nenumatyta jokių lengvatų ir nuolaidų). Įmonė stengiasi sumažinti šių atliekų kiekį ir užtikrinti antrinių kasečių kokybę.

Firmos “Sinerta” tiekėjai yra užsienio įmonės, esančios šiose šalyse: JAV, Didžiojoje Britanijoje, Pietų Korėjoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Šveicarijoje. Tik apie 10 % apyvartos sudaro pirkimai Lietuvoje. Nepriekaištingos kokybės Pietų Korėjos kompanijos “InkTec” kasetės, užpildymo komplektai, specialus popierius rašaliniams spausdintuvams parduodami daugiau kaip 50 pasaulio šalių, tame tarpe ir Lietuvoje. “Sinerta” – vienintelė importuotoja Lietuvoje, galinti ir turinti teisę prekiauti šios firmos gaminiais, nes su InkTec kompanija yra pasirašyta atitinkama sutartis, suteikianti UAB “Sinerta” išskirtines teises prekiauti itin aukštos kokybės medžiagomis rašaliniams spausdintuvams. Ryšį su tiekėjais palaiko įmonės vadovai ir marketingo skyrius. Vadovai nuolat dalyvauja pačiose didžiausiose pasaulinėse parodose ir semiasi patirties šioje dar pakankamai naujoje Lietuvai veikloje.

Firmos “Sinerta” misija – padėti pirkėjams sumažinti laiko ir pinigų išlaidas eksploatuojant biuro techniką. Dauguma vartotojų yra nuolatiniai klientai. Šiuo metu įmonė turi 12000 – 14000 klientų, virš 300 didmenininkų visoje Lietuvoje ir vartotojų vis daugėja. Įmonės didmenininkai tuo pačiu yra ir įmonės konkurentai.

2 pav. UAB “Sinerta” klientų charakteristika pagal atnešamą pelną

Šaltinis: UAB “Sinerta“ vadovų pateikti duomenys

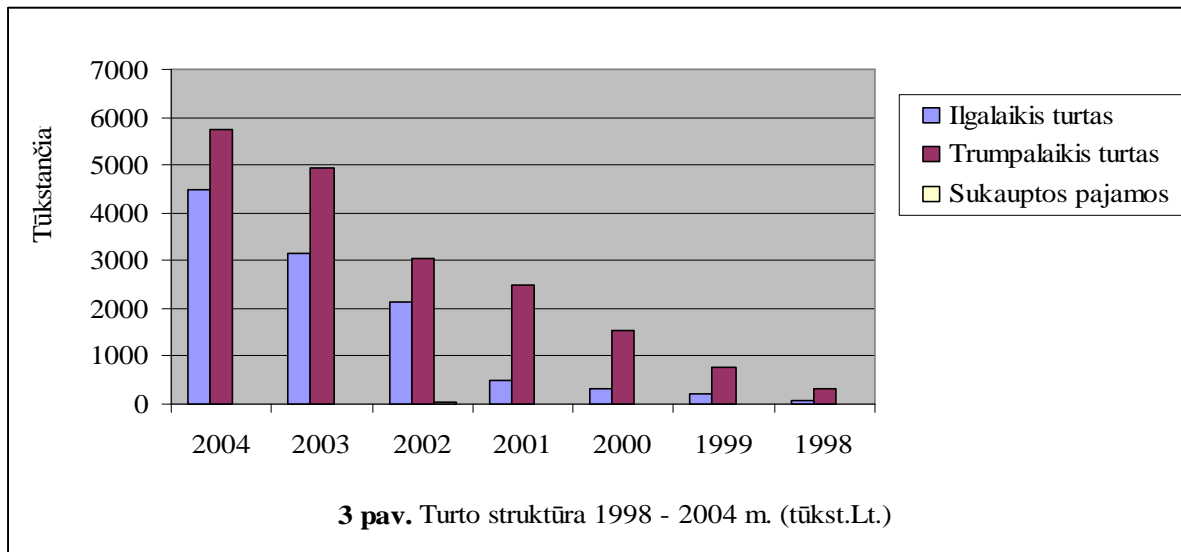
Pagrindiniai darbai, kuriuos atlieka įmonė yra tokie:

Pripildo ir atnaujina lazerines ir rašalines spausdintuvų kasetes. Firmoje “Sinerta” atnaujintos kasetės leidžia sutaupyti 50 – 70 % tam skirtų lėšų. Kasetėms teikiamos garantijos.

- Prekiauja įvairių gamintojų spausdintuvų, daugintuvų, kasos aparatų naujomis kasetėmis.
- Užsiima biuro technikos priežiūra: spausdintuvų, daugintuvų profilaktine priežiūra ir taisymu.
- Superka ir atnaujina tuščias kasetes. Šiuo metu atnaujintų kasečių paklausa ir Lietuvoje, ir visame pasaulyje viršija pasiūlą.
- Pristato kasetes. Tai leidžia vartotojams išvengti nereikalingo važinėjimo po miestą ir taupyti laiką. Pakanka paskambinti, ir kasetė būna pristatoma.
- Konsultuoja įvairias klausimais, susijusiais su orgtechnikos pirkimu, aptarnavimu ir priežiūra.

2.2. UAB „Sinerta“ turto ir savininkų nuosavybės bei įsipareigojimų struktūros dinamikos analizė

Šioje darbo dalyje bus analizuojama įmonės turto ir savininkų nuosavybės bei įsipareigojimų struktūra ir dinamika 1998 – 2004 m.. Plačiau bus išnagrinėti 2004 m., 2003 m. ir 2002 m. veiklos metai, remiantis balanso duomenimis už 1998 – 2004 m.

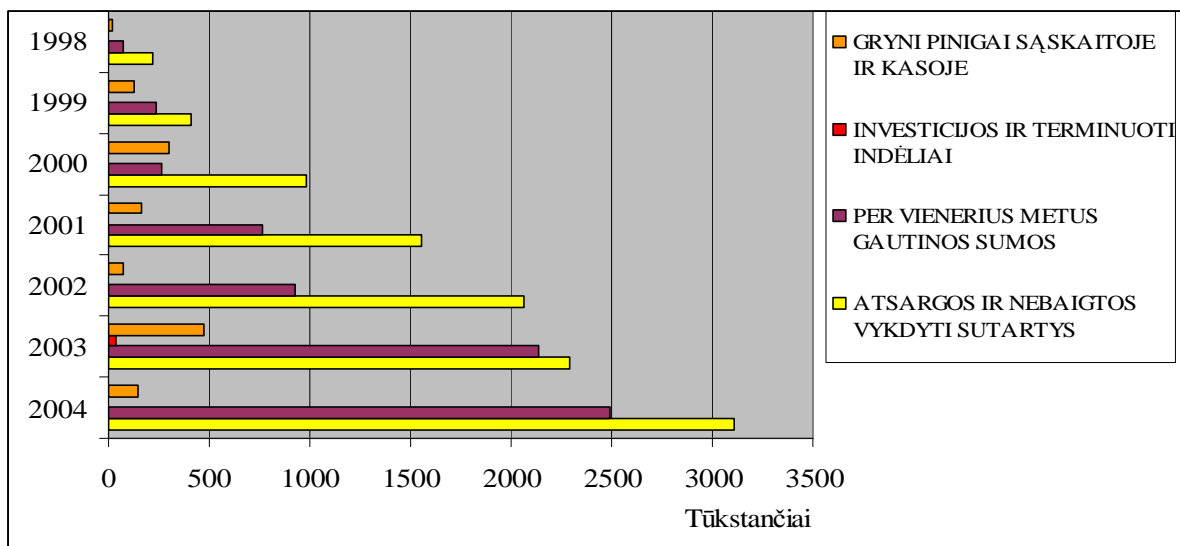
Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ balansu 1998 – 2004 m.

UAB „Sinerta“ turtas visais metais didėjo panašiu procentu, pokytis svyruoja nuo 20,88 % iki 60,9 %. Didžiausią turto dalį visais veiklos metais sudaro trumpalaikis turtas. Kadangi įmonė yra ne gamybinė, o paslaugas teikianti, tad jos veiklai vystyti nereikia nei įrengimų, nei statinių ir mašinų. Didžiausią ilgalaikio turto dalį sudaro materialus turtas 43,24 % - 2004 m., t.y. 2004 m. lyginant su 2003 m. jis padidėjo 29,75 %. Nematerialus turtas sudaro tik 0,56 % viso įmonės turto. Pastaraisiais metais pastebimas nematerialiojo turto augimas, buvo steigiami naujų darbo vietų, kurioms reikėjo papildomai programinės įrangos. Nematerialus turtas UAB „Sinerta“ pripažįstamas, kai jis atitinka nematerialiojo turto apibrėžimą ir šiuos pripažinimo kriterijus :

- pagrįstai tikėtina, kad UAB „Sinerta“ ateityje iš turto gaus ekonominės naudos;
- turto įsigijimo savikaina gali būti patikimai įvertinta ir atskirta nuo kito turto vertės;
- UAB „Sinerta“ gali tuo turtu disponuoti, jį kontroliuoti arba apriboti teisę juo naudotis kitiems.

Materialaus turto didžiausią dalį sudaro pastatai, net 33,21 % viso įmonės turto. Pastatai pastaraisiais metais išaugo 28,71 %, nes buvo įsteigta naujų filialų, kuriems reikėjo papildomai patalpų. Transporto priemonėms papildomai įsigyti įmonėje 2004 m. buvo skirta palyginti daugiau lėšų nei pastaraisiais metais, jos padidėjo 58,94 % (175 336 Lt), o bendrame turte sudaro 2,91 %.

Trumpalaikis turtas įmonėje visais metais išlieka kaip didžioji turto dalis. 2004 m. jis sudaro 56,20 %, 2003 m. – 60,99 %, 2002 m. – 58,44 %, 2001 m. net 83,03 %. Kadangi tai yra paslaugas teikianti ir prekybinė įmonė, tai didžiausią dalį trumpalaikio turto sudaro atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys bei debitorinis išskolinimas (4 pav.). Atsargos sudaro 2004 m. 28,67 %, o 2003 m. 23,54 %, o išankstiniai apmokėjimai 1,73 % (2004 m.), o 2003 m. – 4,69 %. Galima teigti, kad atsargos sudaro gan didelę turto dalį, bet jos 2004 m. išaugo lyginant su 2003 m. 34,85 % (1021338 Lt), kadangi įmonės pagrindiniai tiekėjai yra užsienio įmonės, tai norint sumažinti transportavimo kaštus bei visada laiku aprūpinti klientus, įmonėje laikomas nemažas kiekis atsargų.

4 pav. Trumpalaikio turto struktūra 1998 – 2004 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ balansu 1998 – 2004 m.

Debitorinis išskolinimas taip pat išaugo, 2004 m. lyginant su 2003 m. pastebime, kad padidėjo 14,33 %. Tai nulėmė padidėjusios pardavimų pajamos, kadangi atsirado naujų klientų, kuriems buvo suteikta paslaugų skolon bei vis dar išlikusi nemokių klientų skolos, nebesitikima, kad šie klientai sumokės, nes kai kuriems jau yra iškeltos bankroto bylos. 2003 m. šakos rodikliai ganėtinai mažesni ir sudaro tik 125 446 Lt, o UAB „Sinerta“ sudarė 2 134 473 Lt. Šis skirtumas išryškėja dėl to, kad UAB „Sinerta“ pajamos smarkiai viršija šakos pajamas. Dėl šio skirtumo daugiau parduodama produkcijos ir paslaugų skolon.

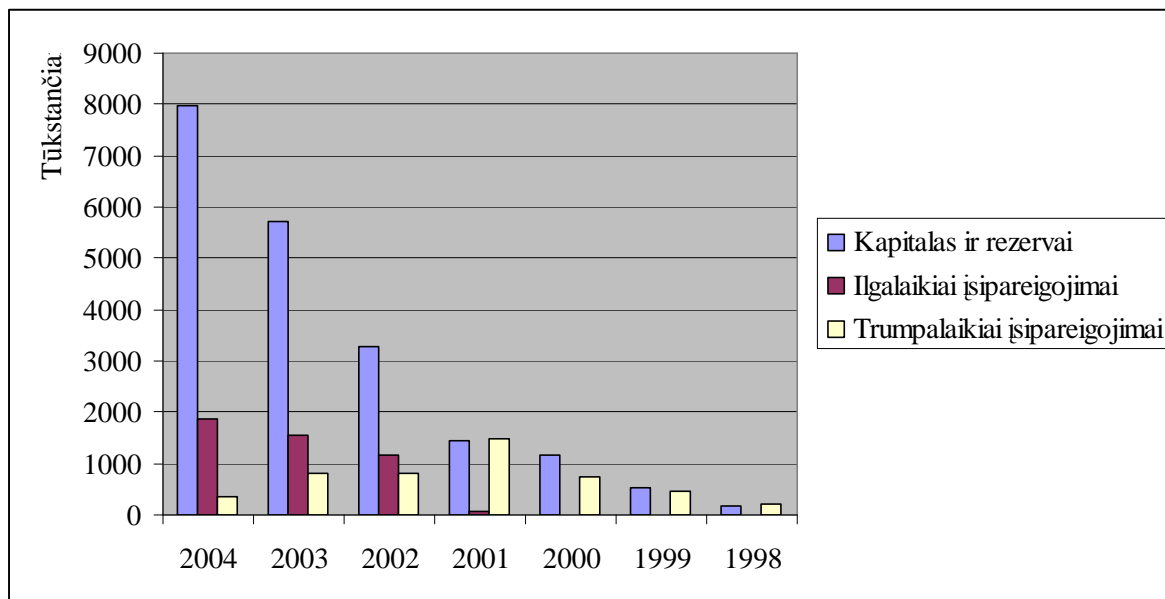
Gryniesi pinigai sąskaitoje sumažėjo 2004 m. lyginant su 2003 m. 2,25 karto, visame turte jie sudaro 1,43 %. Tuo tarpu 2003 m. jie įmonėje sudarė 5,87 % viso turto, t.y. 474 800 Lt, kai pagal šakos rodiklius 104 518 Lt (10 priedas). Tai rodo, kad analizuojama įmonė turi 4 kartus daugiau grynujų pinigų sąskaitoje, nei būdinga šakoje.

Sukauptos (gautinos) pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos sudarė 2002 m. labai nežymią viso turto dalį, tik 0,74 %, o 2003 m. ir 2004 m. sukauptų pajamų įmonės balanse nebeliko.

Savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų didžiausią dalį sudaro savininkų nuosavybė. 2004 m. jos dalis yra net 78,05 %, praėjusiais metais taip pat sudarė labai didelę bendros savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų dalį (2003 m. – 70,75 %, 2002 – 62,64 %, 2001 m. – 48,11 %, 2000 m. – 61,40 %, 1999 m. – 53,24 %, 1998 m. – 47,35 %). Didžiausią savininkų nuosavybės dalį sudaro nepaskirstytasis pelnas, 2004 m. net 77,93 %, o 2003 m – 70,60 %, jis kasmet didėja apie 50 %. Įstatinio kapitalo dalis nesikeičia visais veiklos metais, įmonei nereikėjo išleisti papildomų akcijų, t.y. nesusidūrė su rimtais finansiniais sunkumais. Įstatinio kapitalo dalis kasmet visoje savininkų ir skolintojų nuosavybėje sudaro vis mažesnę dalį.

Pastaraisiais veiklos metais, t.y. 2004 – 2001 m. atsiranda ilgalaikių įsipareigojimų. Plečiant veiklą įmonei reikėjo daugiau lėšų, tad buvo paimta ilgalaikė paskola. Didžiausią ilgalaikių įsipareigojimų dalį sudaro finansinės skolos kreditinėms institucijoms 2004 m. – 18,34 %, 2003 m. – 18,81 %, 2002 m. 21,66 %, 2001 m. 2,09 %.

Trumpalaikiai įsipareigojimai 2004 m. sudaro tik 0,09 %, 2003 m. – 10,23 %, 2002 m. – 15,24 %, 2001 m. – 49,80 % visos savininkų ir skolintojų nuosavybės dalies. Pastebima, kad labai sumažėjo trumpalaikių įsipareigojimų (-129,54 %), tai nulėmė labai sumažėjusios prekybinės skolos, taip pat balanse neliko atlyginimų ir socialinio draudimo straipsnio. Didžiausią trumpalaikių įsipareigojimų dalį daugelį veiklos metų sudarė skolos tiekėjams, pastaraisiais metais (2004 – 2002 m.) ši dalis labai sumažėjo. Kadangi įmonė turi pakankamai apyvartinių lėšų, ji laiku atsiskaito su tiekėjais. Taip pat daugelis tiekėjų yra užsienio kompanijos, kurios užsienio klientams siekia sumažinti apmokėjimo terminus.

5 pav. Savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų dinamika 1998 – 2004 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ balansu 1998 – 2004 m.

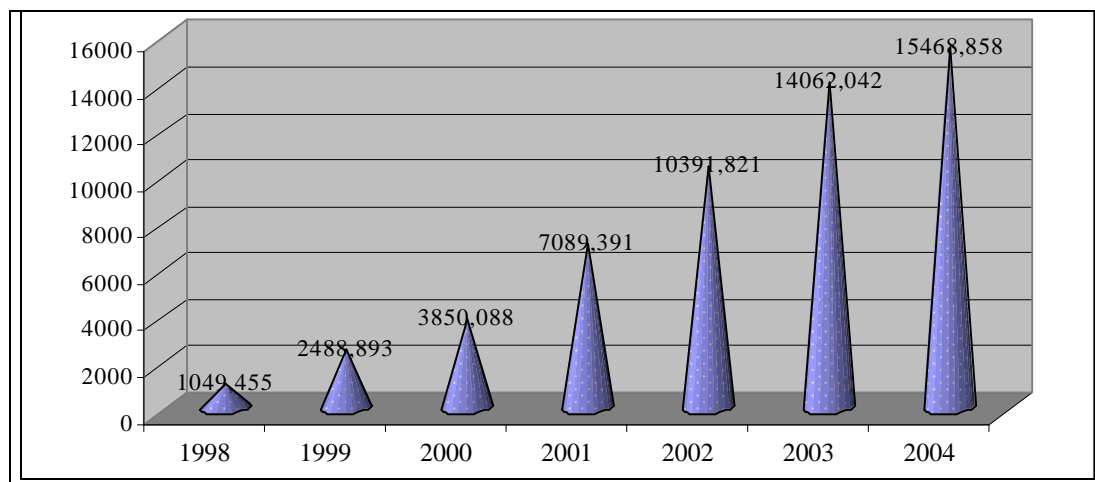
2004 – 2002 m. didesnę trumpalaikių išipareigojimų dalį sudaro mokesčiai, atlyginimai ir socialinis draudimas, atitinkamai 0,44 %; 5,35 % ir 7,8 %. Kadangi įmonės grynasis pelnas yra didelis ir tai paslaugas teikianti įmonė, jai nereikia didelio darbuotojų skaičiaus veiklai vykdyti. Įmonėje dirba apie 90 žmonių, kurių išlaikymas santykinai yra nedidelis.

2.3. UAB "Sinerta" pelno ir sąnaudų struktūros dinamikos analizė

Apžvelgsime UAB "Sinerta" finansinę būklę nuo 1998 m. iki 2004 m. Plačiau bus aptarti pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių pokyčiai 2002 m. – 2004 m. bei lyginsime 2004 m. su 1998 m., t.y. pirmuosius veiklos metus lyginsime su paskutiniaisiais. UAB "Sinerta" buvo įkurta 1997 m., bet į analizę šių metų duomenų neįtrauksime, nes jie iškreiptų visą įmonės vaizdą, prognozes. Kadangi įmonė įsikūrė 1997 m. pabaigoje, tad ir ataskaita už kalendorinius metus būtų neobjektyvi.

Pagal vertikalią ir horizontalią įmonės pelno ir sąnaudų straipsnių analizę (8 ir 9 priedai) pastebima, kad 1999 m. lyginant su 1998 m. labai žymiai didėjo įmonės pardavimai (1,37 karto), o ir grynasis pelnas išaugo didžiausiu procentu (94,72 %) skaičiuojant grandininio būdu. Vėlesniais metais įmonės veikla augo tolygiai, nebuvo tokių žymių šuolių. Labai dideli svyravimai pastebimi tik finansinėje ir investicinėje veikloje bei ypatingojoje veikloje. Čia įmonė vienais metais patiria daugiau sąnaudų, o kitais metais vėl gauna pelną. Dideli nuostoliai dėl neigiamo valiutos kurso pasikeitimo, didelių palūkanų finansinėms institucijoms, bei beviltiškų prekybos skolų sudaro labai žymius svyravimus ir pakeičia įmonės grynąjį pelną, t.y. jį mažina. Bet tiek finansinė ir investicinė veikla, tiek ir ypatingoji veikla, sudaro labai nežymią dalį t.y. nuo 0,46 % iki 0,04 %, nuo visų pardavimų. Apžvelgus visą įmonės pelno (nuostolio) ataskaitą galima pastebėti, kad 2001 m. įmonei buvo labai sunkūs. Pastebimas grynojo pelno kritimas (net 341947 Lt), kai pastaraisiais metais įmonės veikla tik augo. 2001 m. pelno kritimą galima būtų paaiškinti veiklos sąnaudų bei savikainos augimu, kadangi 2001 m. įmonė steigė naujus filialus tiek Vilniuje, tiek Kaune. Tuo metu nauji filialai dar nebuvo pelnę vartotojų pripažinimo ir nešė mažai pelno, o įmonės vadovai turėjo išlaikyti personalą bei patyrė kitų įvairių sąnaudų (patalpų nuomos, atlyginimų, ypatingai daug dėmesio ir išlaidų reikėjo skirti reklamai ir t.t.). Bet 2002 m. įmonė smarkiai atsigavo ir grynasis ataskaitinių metų pelnas išaugo net 5,4 karto. Tai būtų galima paaiškinti naujų filialų pripažinimu ir įsitvirtinimu rinkoje. Pastebimas nuolatinis, bet nelabai žymus veiklos sąnaudų pokytis, kurį taip pat nulėmė filialų steigimas bei naujų darbo vietų sukūrimas. Tam, žinoma, reikia papildomų išlaidų. Parduotų prekių bei paslaugų savikainos procentinis pokytis visoje pelno (nuostolio) ataskaitoje nuo visų pardavimų, apžvelgiant visus metus, išlieka panašus, t.y. savikaina svyruoja nuo 44,06 % iki 55,38 % ir atitinkamai bendrasis pelnas svyruoja nuo 55,94 % iki 44,62

%. Grynasis pelnas sparčiai didėja kiekvienais veiklos metais (1999 m. padidėjo iki 94,72 % o 2002 m. išaugo net 5,4 karto), išskyrus 2001 m., kuriais pelnas sumažėjo net 54,43 procentais. Nuo 1998 m. iki 1999 m. jis išaugo 94,72 %, nuo 1999 m. iki 2000 m. išaugo 85,31 %, nuo 2001 m. iki 2002 m. išaugo 5,4 karto, o nuo 2002 m. iki 2003 m. 26,10 %, nuo 2003 m. iki 2004 m. sumažėjo 8,24 %.

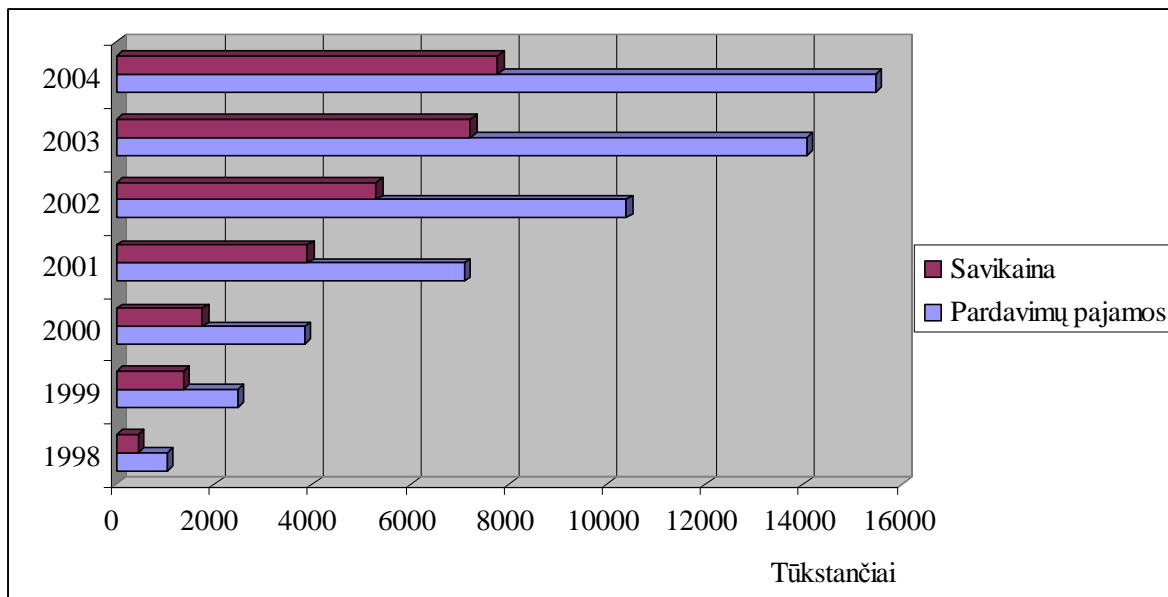
6 pav. Pardavimų dinamika 1998 – 2004 m. (tūkst. Lt)

Šaltinis: parengta autorės, remiantis Pelno (nuostolio) ataskaita už 1998 – 2004 m.

2003 m. lygindami su 2004 m. pastebime, kad pardavimai išaugo 9,09 %, t.y. 1 406 816 Lt., bet tuo pačiu išaugo ir parduotų prekių bei paslaugų savikaina, praktiškai tokiu pat procentu, t.y. 7,13 %. Palyginę 2004 m. su 1998 m. pastebima, kad pardavimai išaugo 13,74 karto. Anot Sergejaus Ignatovo, UAB “Sinerta” rinkodaros vadovo, apyvartos augimą lėmė bendrovės platinimo tinklo plėtra Lietuvos regionuose bei didėjanti paklausa. “Stabilų paklausos augimą sąlygoja tai, jog mūsų paslaugų ir produktų kokybė atitinka klientų lūkesčius”,– sako jis. Pernykštės veiklos rezultatai rodo, jog gerokai išaugo bendrovės mažmeninės prekybos apimtys. Mažmeniniai pardavimai pernai sudarė pusę visos “Sinertos” apyvartos. Pardavimų dinamiką 1998 – 2004 m. vaizduoja 6 paveikslas.

Savikaina 1998 m., lyginant su 2004 m. išaugo 15,82 karto. Tad galime teigti, kad pardavimai auga mažesniu procentu nei savikaina ir tai nulėmė naujų paslaugų teikimas ir naujų prekių atsiradimas apyvartoje. Jos nelabai atsiperka įmonei ir yra įsigyjamos už didesnę kainą nei ankstesnės medžiagos. Visuose pardavimuose savikaina 2003 m. lyginant su 2004 m., sumažėjo labai nežymiai nuo 51,38 % iki 50,30 %. Galima teigti, kad įmonė turi pasirinkusi puikią strategiją, kuri leidžia išlaikyti vienodą santykį tarp pardavimų pajamų ir parduotų prekių bei paslaugų savikainos, bei nepadidinti savikainos. Sumažinti savikainos įmonei nelabai pavyktų, nes ji yra vienintelė Lietuvoje “InkTec” produkcijos importuotoja ir yra iš tiekėjų išsikovojusį geriausias kainas.

Bendrasis pelnas 2004 m. padidėjo 11,08 %, t.y. 852 019 Lt. Žinoma, tai nulėmė pardavimų ir savikainos apimties sumažėjimas. Visoje pardavimų apimtyje bendrojo pelno lyginamoji dalis taip pat keitėsi nežymiai (nuo 48,62 % iki 49,70 %). Tai lėmė savikainos procento stabilumas. Lyginant 1998 m. su 2004 m. bendrasis pelnas išaugo 12,09 karto, t.y. 7101489 Lt. Šio rodiklio augimas parodo, kad įmonės vadovai yra pasirinkę labai gerą strategiją bei užkariavę nemažą rinkos dalį, nes padidinti bendrąjį pelną per septynerius veiklos metus 7 milijonais Lt nėra jau taip paprasta mūsų rinkos sąlygomis, juolab monopolinės konkurencijos įmonei.

7 pav. Pardavimų pajamų ir savikainos santykis 1998 – 2004 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ duomenimis

Veiklos sąnaudos 2004 m. išaugo 31,01 % (4796369 Lt), o 1998 m. lyginant su 2004 m. padidėjo net 13,56 kartais (4466975 Lt), nes padidėjo išlaidos reklamai, mokamų komisinių suma bankui, nuoma, nes įmonė įsteigė naują filialą Šiauliuose, praplėtė savo patalpas Klaipėdoje ir Vilniuje. Taip pat įmonė išleidžia daug kompiuterinės technikos administravimui.

Didelė dalis veiklos sąnaudų tenka atlyginimams išmokėti ir socialiniam draudimui. Įmonėje šiuo metu dirba septyniasdešimt devyni žmonės: Kaune – 8, Klaipėdoje – 7, Šiauliuose – 3, Panevėžyje – 5, Vilniuje – 56, Alytuje – 3. Padalinių vadovų atlyginimai skaičiuojami taip: prie stabilaus atlyginimo, pridedami procentai nuo padalinio pelno. Darbininkai gauna minimumą, plus priedą už atliktą darbą, o jei pagal atliktą darbą negalima apskaičiuoti priedo, mokama stabili alga, o vadybininkai gauna stabilų atlyginimą, pridedant procentus nuo pardavimų padidėjimo. Taip pat įmonės vadovai skatina kvalifikuotus vadybininkus pasilikti toliau dirbti firmoje ir neieškoti naujų darbo vietų, nes už įvykdytus mėnesio bei ketvirčio planus skiriamos premijos.

Išaugusios nuomos sąnaudos taip pat didina veiklos sąnaudas. Pajamų ir sąnaudų suvestinėje pateiktais duomenimis, nuomos sąnaudos 2002 m. sudarė 325910,85 Lt, 2003 m. 586051,90 Lt, o

2004 m. jos išaugo net iki 712327,23 Lt. Šių sąnaudų padidėjimą galėtume paaiškinti naujų filialų steigimu. Įmonė yra priversta sandeliuose laikyti nebetinkamas eksploatacijai kasetes, nes įmonė laikosi aplinkosauginės politikos. Lietuvoje yra mažai įmonių, kurios apsiima šių atliekų utilizavimu. Įmonei reikėtų ieškoti ne vien vietinių įmonių, užsiimančių šių atliekų utilizavimu. Įmonei reikėtų pasistengti sumažinti atliekų kiekį, tuo pačiu sumažėtų patalpų nuomos sąnaudos bei atlyginimai darbuotojams, kurie yra atsakingi už sandelių priežiūrą. Nereikėtų papildomai patirti išlaidų už elektros energiją, apsaugą.

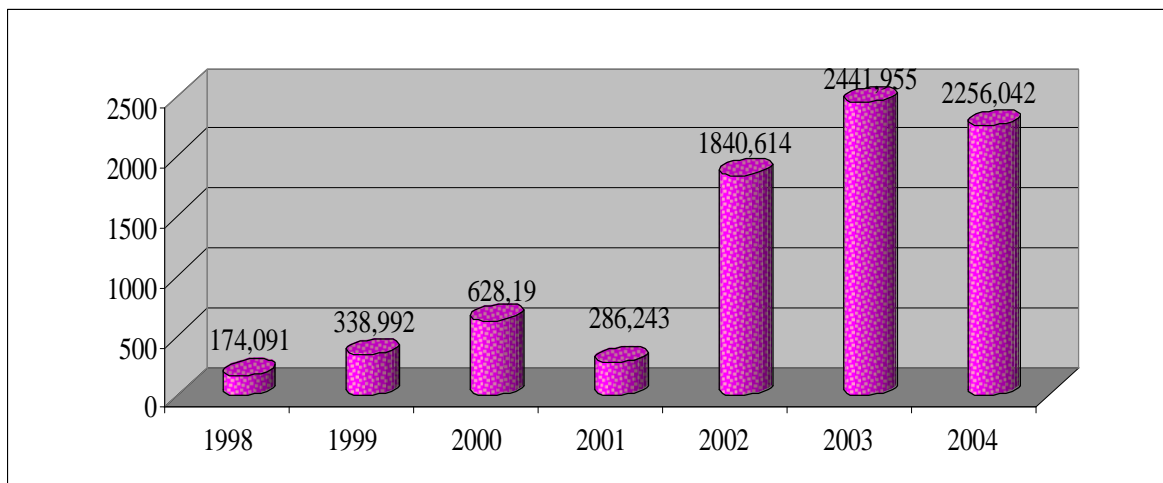
Veiklos pelnas bendroje pardavimų apimtyje sudaro 18,70 % 2004 m., o 2003 m. buvo 22,27 %. Jis sumažėjo 8,30 % (240 107Lt). O 2004 m. lyginant su 1998 m. išaugo net 10,22 karto.

Finansinė ir investicinė veikla visais įmonės gyvavimo metais (išskyrus 1999 m.) įmonei buvo nuostolinga, nes ji patyrė daugiau sąnaudų nei pajamų iš šios veiklos. Taigi sąnaudos sudarė 2002 m. 3,27 %, 2003 m. – 1,32 %, o 2004 m. – 1,21 % nuo visų pardavimų, jos padidėjo 1,16 %, t.y. 2170 Lt 2004 m. lyginant su 2003m. Tuo tarpu finansinės investicinės veiklos pajamos sumažėjo 2,89 karto, t.y. 45479 Lt (2003 m. lyginant su 2002 m.), o 2004 m pajamos iš šios veiklos išaugo 11,86 % ir visuose pardavimuose sudarė 0,12 %, 2003 m. – 0,11 %, 2002 m. – 0,59 %. Galima teigti, kad pajamos iš finansinės ir investicinės veiklos turi mažai įtakos įmonės grynajam įmonės pelnui. Lygindami 2004 m. su 1998 m. pastebima, kad nuostolis iš finansinės ir investicinės veiklos išaugo iki 7,33 kartų, nes pirmaisiais veiklos metais įmonė iš šios veiklos buvo patyrusi mažesnių nuostolį, o 2004 m. patyrė dar daugiau sąnaudų, kurios sumažino pelną iš finansinės ir investicinės veiklos. Tai nulėmė skolos finansinėms institucijoms, mokamos didelės palūkanos.

Įprastinės veiklos pelnas 2004 m. sumažėjo 8,26 %, t.y. 219430 Lt, o 2004 m. lyginant su 1998 m. net – 9,54 kartų. Visuose pardavimuose 2004 m. sudarė 17,16 %, o 2003 m. – 20,44 %. Jį tik nežymiai pakeitė finansinė ir investicinė veikla. Ypatingoji veikla sudaro nedidelę įmonės pardavimų dalį. 2002 m. buvo 0,46 %, o 2003 m. ir 2004 m. šios veiklos įmonėje nebuvo.

Ataskaitinių metų pelnas prieš apmokestinimą lyginant 2002 m. su 2003 m., išaugo 24,57 %, t.y. 706421 Lt, bendroje pardavimų dalyje 2002 m. sudarė 20,86 %, o 2003 m. 20,44 %. O 2004 m. lyginant su 2003 m. ataskaitinių metų pelnas prieš mokesčius sumažėjo 8,26 %, t.y. 219430 Lt., tad bendroje pardavimų dalyje sudaro 17,16 %. Pelno mokesčio įtaka pelnui yra labai nežymi, visuose pardavimuose sudaro 3,08 % 2003 m., o 2004 m. 2,58 %. Tai labai nedidelė dalis. Pelno mokestis 2004 m. lyginant su 1998 m., išaugo 4,46 karto. Nepaisant to, kad įmonė šiuo metu moka 15 % pelno mokestį (1998 m. jis sudarė 29 %), mokamas pelno mokestis vis tiek išaugo, nes jo augimą įtakojo smarkus pardavimų pajamų padidėjimas. Nuo didesnės sumos mokamas ir didesnis pelno mokestis. Bet bendroje pardavimų apimtyje pelno mokestis 2004 m. sudarė 2,58 %, o 1998 m. – 6,96 %.

Pastebima, kad grynasis ataskaitinių metų pelnas paskirstymui 2003 m. lyginant su 2002 m. išaugo 24,63 %, t.y. 601341 Lt., o 2004 m. lyginant su 2003 m. sumažėjo 8,24 %, t.y. 2081951 Lt. Grynasis ataskaitinis metų pelnas paskirstymui visuose pardavimuose sudarė 2004 m. 14,58 %, o 2003 m. – 17,37 %. 2004 m. lyginant su 1998 m., grynasis pelnas išaugo net 11,95 kartais. Grynojo pelno dinamiką visais veiklos metais, t.y. 1998 – 2004 m., vaizduoja 8 paveikslas.

8 pav. Grynojo pelno dinamika 1998 m. – 2004 m. (tūkst.Lt)

Šaltinis: parengta autorės, remiantis Pelno (nuostolio) ataskaita už 1998 – 2004 m.

2.4. Likvidumo rodiklių analizė

Analizuojant likvidumo (mokumo) rodiklius pagrindiniai uždaviniai yra nustatyti UAB „Sinerta“ gebėjimą laiku padengti išpareigojimus, grąžinti skolas kreditinėms institucijoms, gebėjimą turtą paversti grynaisiais pinigais.

10 lentelė

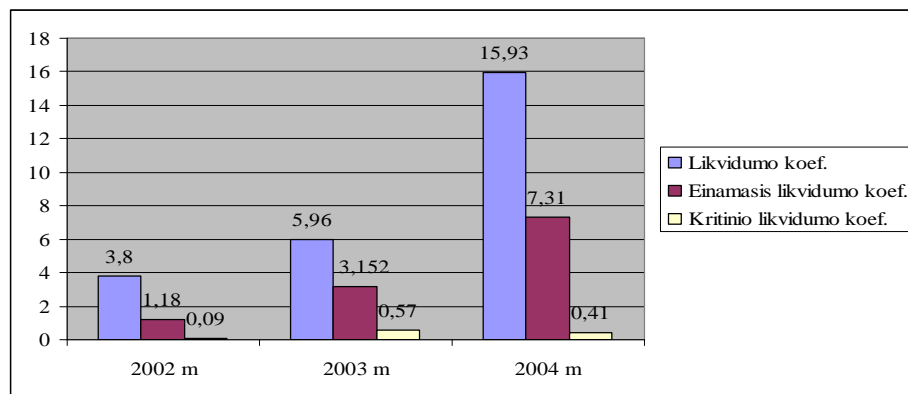
Likvidumo rodikliai 2002 – 2004 m.

Rodikliai	2002 m	2003 m	2004 m
Likvidumo koef.	$\frac{3060802}{798064} = 3,8$	$\frac{4932444}{827693} = 5,96$	$\frac{5745198}{360582} = 15,93$
Einamasis likvidumo koef.	$\frac{72616 + 866977}{798064} = 1,18$	$\frac{474800 + 2134473}{827693} = 3,152$	$\frac{145946 + 2491548}{390128} = 7,31$
Kritinio likvidumo koef.	$\frac{72616}{798064} = 0,09$	$\frac{474800}{827693} = 0,57$	$\frac{145946}{360582} = 0,41$
Grynasis apyvartinis kapitalas	$3060802 - 798064 = 2262738$	$4932444 - 827693 = 4104751$	$5745198 - 360582 = 5384616$

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ Balansu 2002 – 2004 m.

Likvidumo koeficientas. Vienam skolų litui 2004 m. įmonė turi 15,93 Lt, trumpalaikio turto, o 2003 m. turėjo 5,96 Lt, 2002 m. – 3,8 Lt. Rodiklio augimas nėra labai teigiamas reiškinys, nes tai parodo neefektyvų vadybos lygį įmonėje, nes per daug lėšų yra išaldyta ir necirkuliuoja. Pagal pasaulinę praktiką priimta, kad šis rodiklis svyruotų nuo 1,2 – 2,0, o Europoje 1,0 – 1,5. Bendrojo likvidumo koeficientas šakoje 2003 m. buvo 0,7, o UAB „Sinerta“ – 5,96, tai rodo, kad įmonė turi daugiau apyvartinių lėšų nei konkurentai skoloms padengti ir skolos santykinai sudaro mažesnę dalį nei trumpalaikis turtas (10 priedas).

Einamasis likvidumo rodiklis labai geras, 2004 m. jis išaugo 4,16 punkto. Prireikus skubiai padengti įsipareigojimus, įmonė gali juos iškart padengti. Šis rodiklis taip pat parodo, kad daug trumpalaikių aktyvų yra išaldyta, bet įmonė yra bet kuriuo momentu pasirengusi padengti skubius įsipareigojimus, tačiau galima teigti, kad didelė dalis lėšų yra neefektyviai panaudojama ir necirkuliuoja. Pagal pasaulinę praktiką rodiklis taip pat viršijamas, nes priimtina šio rodiklio reikšmė 1,00. Pagal šakos rodiklius UAB „Sinerta“ viršija maždaug 2 punktais einamojo likvidumo koeficientą, šakoje jis 2003 m. sudarė 1,3 (10 priedas).

9 pav. Likvidumo koeficientų dinamika 2002 – 2004 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ balansu 2002 – 2004 m

Kritinio likvidumo koeficientas 2004 m. sumažėjo lyginant su 2003 m. 0,16 punkto (9 pav.), jį įtakojo ženkliai sumažėję pinigai lyginant su trumpalaikiais įsipareigojimais. Lyginant su šakos rodikliais, UAB „Sinerta“ šiek tiek mažesnis, kadangi šakoje 2003 m. kritinio likvidumo koeficientas sudarė 1,1. Galima teigti, kad šiuo atžvilgiu šaka yra stabilesnė ir galėtų greičiau padengti įsipareigojimus.

Grynasis apyvartinis kapitalas. Įmonės mokėjimo priemonės visais nagrinėjamais laikotarpiais yra didesnės už trumpalaikius įsipareigojimus. Kasmet vis mažiau yra trumpalaikių įsipareigojimų. Lyginant su šaka, grynasis apyvartinis kapitalas sudaro didesnę dalį, šakoje šis rodiklis tik 67 178 Lt, kai UAB „Sinerta“ 2003 m. buvo apie 4 mln. 2004 m. šis rodiklis išaugo net iki 5,38 mln. Lt, tai nulėmė išaugęs trumpalaikis turtas, o trumpalaikiai įsipareigojimai sumažėjo nuo 827693 Lt iki 360582 Lt.

2.5 . Finansinės struktūros ir finansinio stabilumo rodiklių analizė

Bus įvertinta balanso struktūra ir finansinio stabilumo rodikliai, kurių svarba įmonei yra labai didelė, nes parodo jos finansinį savarankiškumą. Šiems rodikliams įvertinti pasirinkti treji paskutiniai veiklos metai, t.y. 2002 – 2004 m.(11 lentelė).

11 lentelė

Finansinės struktūros ir finansinio stabilumo rodikliai 2002 – 2004 m.

Rodikliai	2002m	2003m	2004m
Nuosavo kapitalo koncentracijos koeficientas	$\frac{5237301-3280578}{5237301} = 0,37$	$\frac{8087911-5722533}{8087911} = 0,29$	$\frac{10222753-7978575}{10222753} = 0,22$
Skolos – nuosavybės koeficientas	$\frac{5237301}{3280578} = 0,6$	$\frac{8087911}{6311264} = 0,41$	$\frac{10222753}{7978575} = 0,28$
Nuosavybės koeficientas	$\frac{5237301}{3280578} = 1,6$	$\frac{8287911}{5722533} = 1,41$	$\frac{10222753}{7978575} = 1,28$
Nuosavo kapitalo manevringumo koefic.	$\frac{3060802 - 798064}{3280578} = 0,69$	$\frac{4932444 - 827693}{5722533} = 0,72$	$\frac{5745198 - 360582}{7978575} = 0,67$

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ Balansu 2002 – 2004 m.

Nuosavo kapitalo koncentracijos koeficientas. Vienam turto litui 2004 m. tenka 0,22 Lt skolų, t.y. 22 % skolų yra padengiama iš savininkų lėšų. 2003 m. rodiklis buvo aukštesnis, tai parodo, kad 2004 m. savininkų nuosavybės dalis visame turte sumažėjo, vis daugiau turto dengiama skolintomis lėšomis.

Skolos – nuosavybės koeficientas. Vienam litui nuosavų lėšų tenka 0,28 Lt skolintojų lėšų. Įmonės lėšos viršija skolintas. 2004 m. rodiklio sumažėjimą nulėmė nepaskirstyto pelno padidėjimas, didesniu procentu išaugusi savininkų nuosavybės dalis, nei visas turtas.

Nuosavybės koeficientas. 2004 m. 1,28 turto suformuota iš nuosavų lėšų, 2003 m. šis rodiklis sudarė 1,41. Tai parodo, kad santykinis turto ir savininkų nuosavybės sumažėjo, dėl išaugusios savininkų nuosavybės dalies.

Nuosavo kapitalo manevringumo koeficientas. Įmonė tinkamai panaudoja nuosavas lėšas, 2004 – 2002 m. Rodiklis 2004 m. labai nežymiai sumažėjo, bet 67 % nuosavo kapitalo panaudojama apyvartoje. Rodiklis yra labai geras, kadangi viršija netgi priimtina kaip labai gerą 0,6 ribą.

2.6. Veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo rodiklių analizė

Analizuojant UAB „Sinerta“ turto apyvartumą bus parodyta, kiek kartų per metus turtas būna panaudojamas veiklos cikle. Šiems rodikliams įvertinti pasirinkti taip pat 2002 – 2004 m. 11 priede pateikiami skaičiavimai.

Apskaičiavus turto imlumo koeficientą, pastebime, kad 2002 m. įmonei reikėjo daugiau turto norint uždirbti didesnes pajamas, nei kad 2003 m., o 2004 m. rodiklis dar labiau išaugo ir siekia 0,66. Šį pokytį lėmė labai išaugusios pardavimų apimtys ir taip pat didesniu santykiu padidėjęs turtas.

Viso turto apyvartumas analizuojamais metais vis mažėjo. Tai nėra teigiamas reiškinys, kadangi įmonėje mažiau turto apsiverčia veiklos cikle. Statistikos departamento duomenimis, prekybos įmonėms priimta, kaip labai gera šio rodiklio reikšmė yra 5, UAB „Sinerta“ šio rodiklio nesiekia nei vienais analizuojamais metais, 2002 m. šis rodiklis sudarė 1,98 Lt, 2003 – 1,74 Lt, o 2004 m. sumažėjo iki 1,51 Lt. Tuo tarpu šakoje 2002 m rodiklis sudarė 1,6, o 2003 m. – 1,5. Taigi UAB „Sinerta“ rodikliai geresni nei šakos vidurkis.

Įvertinus ilgalaikio turto apyvartumą, pastebima, kad 2002 m. daugiausiai pajamų teko ilgalaikiam turtui, rodiklis siekė 4,86 Lt, 2003 šis rodiklis sumažėjo iki 4,46 Lt, o jau 2004 m. nukrito net iki 3,45 Lt, ir galima teigti, kad įmonė atsižvelgiant į šį rodiklį yra gana aukštame lygyje. Rodiklio sumažėjimą nulėmė gana smarkiai išaugęs ilgalaikis turtas, nes buvo įsigyta papildomai transporto priemonių bei įrengimų (10 pav.). Ilgalaikio turto apyvartumas šakoje buvo mažesnis 2002 – 2003 m. (2004 m. duomenų nėra), galima teigti, kad UAB „Sinerta“ rodikliai yra geresnės būklės, t.y. daugiau pardavimų tenka vienam ilgalaikio turto litui.

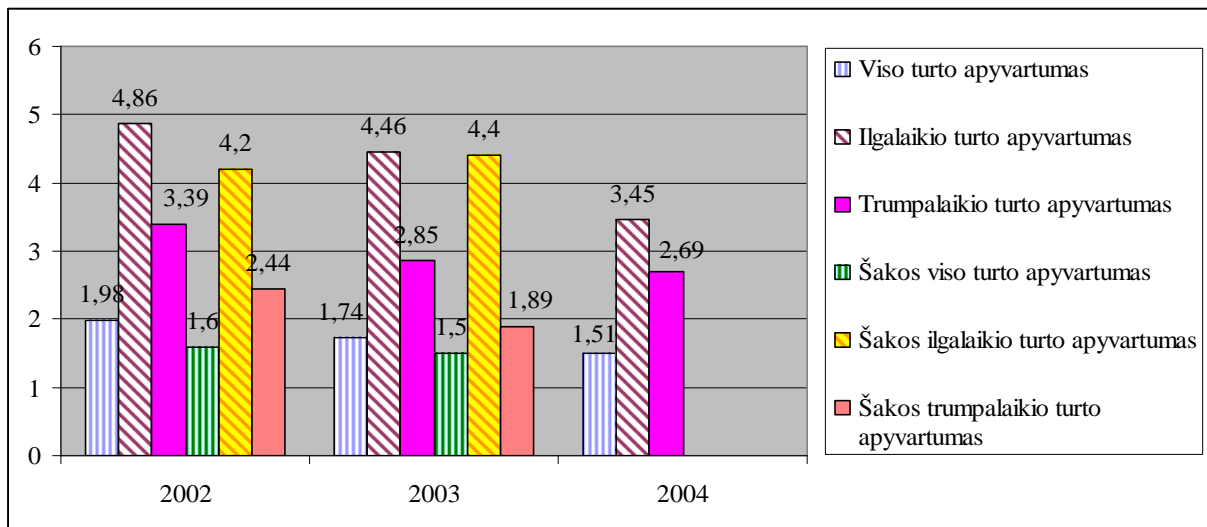
Įmonei ilgalaikis turtas greičiau atsipirko 2002 m. nei 2003 m. bei 2004 m. kadangi santykinai daugiau išaugo ilgalaikio turto dalis, nei grynasis pelnas. Tai galima pastebėti, kad ilgalaikis turtas atsiperka per 724 dienas 2004 m, 471 dienas – 2003 m. ir per 424 – 2002 m.

Vienas trumpalaikio turto litas uždirba 2,69 Lt pardavimų pajamų 2004 m., 2003 m. šis rodiklis buvo 2,85 Lt, t.y. 0,66 Lt didesnis. Tai galima teigti, kad 2003 m. įmonei reikėjo mažiau panaudoti trumpalaikio turto norint uždirbti didesnes pajamas. Trumpalaikio turto apyvartumas šakoje taip pat yra mažesnis nei UAB „Sinerta“ (10 pav.), t.y. šakos trumpalaikio turto panaudojimo efektyvumas yra prastesnis uždirbant pajamas.

Įmonė su savo tiekėjais atsiskaito per 5 dienas 2004 m., 3 dienas – 2003 m., o 2002 m. šis rodiklis siekė 13 dienų. Įmonės apyvartinėms lėšoms padidėjus greičiau atsiskaitoma su tiekėjais. Rodiklis labai geras, įmonė moki.

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas kartais. Parodo, kad įmonė 12 kartų per metus, tiek 2004 m, tiek 2003 m., tiek 2002 m. surenka savo lėšas atsikaitymų procese.

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis. Nagrinėjamais laikotarpiais debitorinis įsiskolinimas įmonėje suteikiamas 30 dienų. Tai reiškia, kad įmonės klientai privalo apmokėti per 30 dienų savo įsiskolinimus.

10 pav. UAB „Sinerta“ ir šakos turto apyvartumo rodikliai 2002 – 2004 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ duomenimis bei Statistikos departamento duomenimis

Atsargų apyvartumas kartais 2003 m. išaugo iki 3,78, tai reiškia, kad atsargos buvo greičiau realizuojamos veikloje, o 2004 m. šis rodiklis vėl sumažėjo iki 2,65. Atsargos vidutiniškai per 2004 m. panaudojamos 137,47 dienas, 2003 m. panaudojamos per 96,43 dienas, o 2002 m. – per 139 dienas. Galima teigti, kad rodiklis buvo pagerėjęs 2003 m., atsargos buvo greičiau panaudojamos apyvartoje, o 2004 m. rodiklis vėl suprastėjo.

Vienos dienos apyvartos rodiklis taip pat pagerėjo 2004 m., jis išaugo 3854,29 litais, lyginant su 2003 m. Tai reiškia, kad įmonė per tą patį laikotarpį uždirba daugiau pajamų, nei praėjusiais metais. Tai nulėmė, įmonės naujų filialų įkūrimas bei marketinginė veikla.

2.7. Pelningumo rodiklių analizė

Įvertinti pelningumo rodiklius yra labai svarbus uždavinys, nes kiekviena įmonė siekia uždirbti pelną. Šių rodiklių mažėjimas yra signalas įmonių vadovams susirūpinti įmonės padėtimi. Pateikiama pelningumo rodiklių lentelė, kurioje yra lyginami 2002 – 2004 metai (12 priedas).

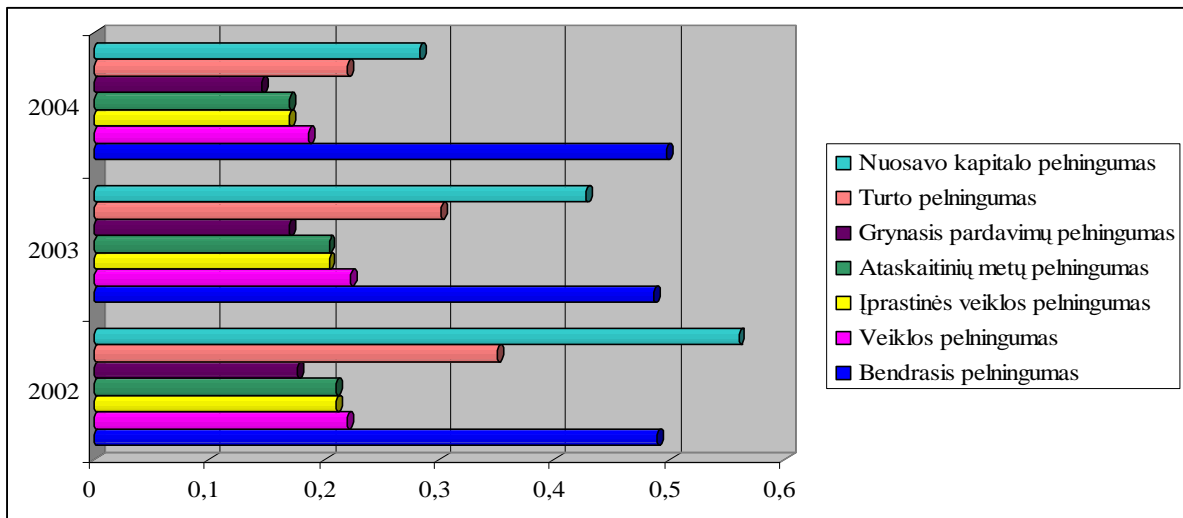
Bendras pardavimo pelningumas, kitaip dar vadinamas Bruto pelno marža, 2002 m. lyginant su 2003 m. yra praktiškai vienodas, sumažėjo tik 0,003 punkto. Jis atitinkamai sudaro 0,489 ir 0,486. 2003 m. lyginant su 2004 m. šiek tiek išaugo iki 0,5. Šis rodiklis iliustruoja savikainos įtaką bendrajam pelnui, tad pastebima, kad savikaina sudaro pusę pardavimų pajamų, savikaina tikrai nėra per didelė (be to, ir galimybių jai mažinti įmonė neturi, nes iš tiekėjų ir taip prekės gaunamos mažiausiomis kainomis). Taip pat parodo, kad pakankamu dydžiu atsiperka į įmonę investuotos piniginės lėšos. Šis rodiklis stabilizuojasi, kai yra maža konkurencija ir įmonei nereikia mažinti kainų.

Kitas rodiklis yra veiklos pelningumas, kuris taip pat skiriasi labai nedaug 0,01 punkto. 2003 m. šis koeficientas 0,23, o 2002 m. 0,22, o 2004 m. sumažėjo iki 0,19. Tai rodo, kaip įmonė sugeba kontroliuoti veiklos sąnaudas. Palyginę šį rodiklį su bruto pelno marža pastebima, kad veiklos sąnaudos rodiklio koeficientus sumažina perpus, tad galima teigti, kad įmonė patiria per daug veiklos sąnaudų, ypač pastaraisiais veiklos metais. Tai juk mažina gaunamą pelną, jei veiklos sąnaudas pridėtume prie savikainos (daugelis įmonių iškart veiklos sąnaudas priskiria prie savikainos). Taigi pastebėtume, kad nuo pardavimų lieka nelabai didelė pelno dalis.

Įprastinės veiklos pelningumas 2004 m. lyginant su praėjusiais 2003 m. bei 2002 m. sumažėjo iki 0,17. Pastaraisiais metais šis rodiklis neženkliai mažėja ir buvo paveiktas finansinės ir investicinės veiklos. Ši veikla šiek tiek sumažino įprastinės veiklos pelno dalį visuose pardavimuose.

Ataskaitinių metų pelningumas 2004 m. išlieka toks kaip ir įprastinės veiklos pelningumas, kadangi įmonė nepatyrė netekimų bei pajamų iš ypatingos veiklos. 2003 m. šis rodiklis padidėjo nežymiai 0,006 punkto. Lyginamasis svoris, nuo pardavimų praktiškai nesiskiria nuo įprastinės veiklos. Tad galima teigti, kad įmonės ypatingoji veikla turi nedaug įtakos pelnui.

Grynais pardavimų pelningumas 2004 m. sumažėjo gana ženkliai lyginant su ankstesniais metais, t.y. iki 0,146. (2003 m. sudarė 0,183, o 2002 m. – 0,177, rodiklio pokytis taip pat labai nežymus – 0,007). Rodiklis paveiktas pelno mokesčio nežymiai, bet galima teigti, kad pelno mokesčio įtaka pelnui yra didesnė už ypatingosios veiklos įtaką, nes pelno mokesstis sumažino pelną didesne dalimi.

11 pav. UAB „Sinerta“ pelningumo rodiklių dinamika 2002 – 2004 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ balansu ir pelno (nuostolio) ataskaita 2002 – 2004 m.

Nuosavo kapitalo pelningumas 2004 m. sumažėjo labai ženkliai nuo 0,427 (2003 m.), iki 0,283. 2003 m. lyginant su 2002 m. sumažėjo 0,133 punkto (nuo 0,56 iki 0,427). Rodiklį

daugiausia lėmė padidėjęs nuosavas kapitalas, kurį pakeitė nepaskirstytas pelnas. 2003 m. jo dalis labai išaugo visoje nuosavybėje.

Pastovaus kapitalo pelningumas 2004 m. taip pat sumažėjo ir sudaro 0,229. 2003 m., lyginant su 2002 m. sumažėjo nuo 0,42 iki 0,34, t.y. 0,08 punkto. Padidėjusios ilgalaikės skolos finansinėms institucijoms bei išaugęs nepaskirstytas pelnas, nulėmė rodiklio sumažėjimą. Galima teigti, kad įmonės pelningumas sumažėja (jei žiūrėsime tik į procentinį pokytį), nes atsiranda, nes atsiranda papildomų dalyvių pretenduojančių į įmonės pelną.

Turto pelningumas 2004 m. lyginant su 2003 m. taip pat sumažėjo nuo 0,302 iki 0,22. Tai rodo, kad išaugo įmonės turtas didesne dalimi nei pelnas. Turto padidėjimą sąlygojo didelis pirkėjų įsiskolinimas bei ilgalaikio turto padidėjimas.

Pinigų gražos iš pardavimų koeficientas padidėjo 2003 m. nuo 0,007 iki 0,034, nes žymiai padidėjo gryniesi pinigai sąskaitoje ir kasoje (nuo 72616 Lt iki 474574 Lt) bei išaugę ne tokia didele dalimi pardavimai, o 2004 m. šis rodiklis vėl sumažėjo iki 0,009, dėl pinigų kiekio sumažėjimo. Tai rodo, kiek įmonė gauna grynų pajamų iš kiekvieno pardavimo litui. Pinigų gražos iš nuosavo kapitalo koeficientas 2004 m. išaugo iki 0,183 nuo 0,08 (2003 m.) ir nuo 0,02 (2002 m.). Šis koeficientas padidėjo 0,05 punkto ir parodo koks pinigų srautas tenka vienam akcinio kapitalo litui. Pinigų gražos iš valdomo turto padidėjo nuo 0,01 (2002 m.) iki 0,06 (2003 m.), t.y. 0,05 punkto, tuo tarpu 2004 m. jis sumažėjo iki 0,014, dėl grynųjų pinigų sumažėjimo bei turto padidėjimo. Tai rodo, kokį grynų pinigų srautą vienam pardavimų litui sukuria įmonės veikla.

Rentabilumo rodikliai naudojami kalbant apie veiklos efektyvumą. Iš lentelės matome, kad pardavimų rentabilumas sumažėjo nuo 0,96 (2002 m.) iki 0,95 (2003 m.), t.y. labai nežymiai - 0,01 punkto, o 2004 m. vėl išaugo ir siekia 0,99. Rodiklį ankstesniais metais lėmė išaugusi pardavimų apimtis ir didesniu procentu padidėjusi parduotų prekių ir paslaugų savikaina, o 2004 m. sumažėjusi savikaina.

12 lentelė

Pardavimų pelningumo įvertinimas 2002 – 2004 m.

Rodikliai	2002m	2003m	2004 m
Produkcijos pardavimų pajamos Lt	10391821	14062042	15468858
Parduotos produkcijos savikaina Lt	5306210	7225529	7780326
Bendrasis pelnas Lt	5085611	6836513	7688532
Pardavimų pelningumas %	$\frac{5085611}{10391821} * 100 = 48,94$	$\frac{6836513}{14062042} * 100 = 48,78$	$\frac{7688532}{15468858} * 100 = 49,7$

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita 2002 – 2004 m.

$$\text{Pelningumo pokytis} = \frac{N_1 - S_1}{N_1} - \frac{N_0 - S_0}{N_0}$$

$$\frac{14062042 - 7225529}{14062042} - \frac{10391821 - 5306210}{10391821} = 0,486 - 0,489 = -0,003 * 100 = -0,3 \%$$

Pardavimų pelningumas 2002 m. palyginus su 2003 m. sumažėjo 0,3 %, t.y. labai nedidele dalimi, nes įmonės parduotų prekių pelningumas tiesiogiai priklauso nuo savikainos. Įmonės vadovai per šiuos metus išlaikė beveik vienodą pardavimų ir savikainos santykį.

$$\frac{15468858 - 7780326}{15468858} - \frac{14062042 - 7225529}{14062042} = 0,4897 - 0,486 = -0,0037 * 100 = -0,37 \%$$

Pardavimų pelningumas 2004 m. palyginus su 2003 m. sumažėjo 0,37 %, t.y. labai nedidele dalimi. Įmonės vadovai per šiuos metus taip pat išlaikė beveik vienodą pardavimų ir savikainos santykį.

13 lentelė

Kapitalo pelningumo pokyčių analizė 2002- 2003 m.

Rodikliai	2002	2003	Pokytis
Grynasis pelnas	1840614	2441955	+601341
Nuosavas kapitalas	3280578	5722533	+2441955
Kapitalo grąža	56,11	42,67	-13,44

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaitz 2002 – 2003 m.

$$\Delta Kp (K) = \frac{1840614 * 100}{5722533} - 56,11 = -23,94$$

$$\Delta Kp (GP) = \frac{2441955 * 100}{5722533} - \frac{1840614 * 100}{5722533} = 10,67$$

$$\Delta K = \Delta Kp (K) + \Delta Kp (GP) = -23,94 + 10,67 = -13,27$$

Pagrindinę įtaką kapitalo pelningumo augimui 2003 m. turėjo grynojo pelno augimas, o kapitalo augimo įtaka yra neigiama.

14 lentelė

Kapitalo pelningumo pokyčių analizė 2003- 2004 m.

Rodikliai	2003	2004	Pokytis
Grynasis pelnas	2441955	2256042	+185913
Nuosavas kapitalas	5722533	7978575	+2256042
Kapitalo grąža	42,67	28,28	-14,39

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita 2003 – 2004 m.

$$\Delta Kp (K) = \frac{2441955 * 100}{7978575} - 42,67 = -12,06$$

$$\Delta Kp (GP) = \frac{2256042 * 100}{7978575} - \frac{2441955 * 100}{7978575} = -2,32$$

7978575

7978575

$$\Delta K = \Delta K_p (K) + \Delta K_p (GP) = -12,06 + (-2,32) = -14,38$$

Pagrindinę įtaką kapitalo pelningumui 2004 m. turėjo kapitalo augimas.

15lentelė

Turto ir nuosavo kapitalo pelningumas pagal Bernstein modelį 2002 – 2004 m.

Rodikliai	2004 m.	2003 m.	2002 m.
$\frac{GP}{PP} * \frac{PP}{T} = \frac{GP}{T}$ Turto pelningumas	0,2206 < 0,2207	0,3018 < 0,3019	0,35 = 0,35
$\frac{GP}{NK} * \frac{PP}{T} * \frac{T}{NK} = \frac{GP}{NK}$ Nuosavo kapitalo pelningumas	0,2826 < 0,2828	0,407 < 0,408	0,5587 < 0,5611

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita 2002 – 2004 m.

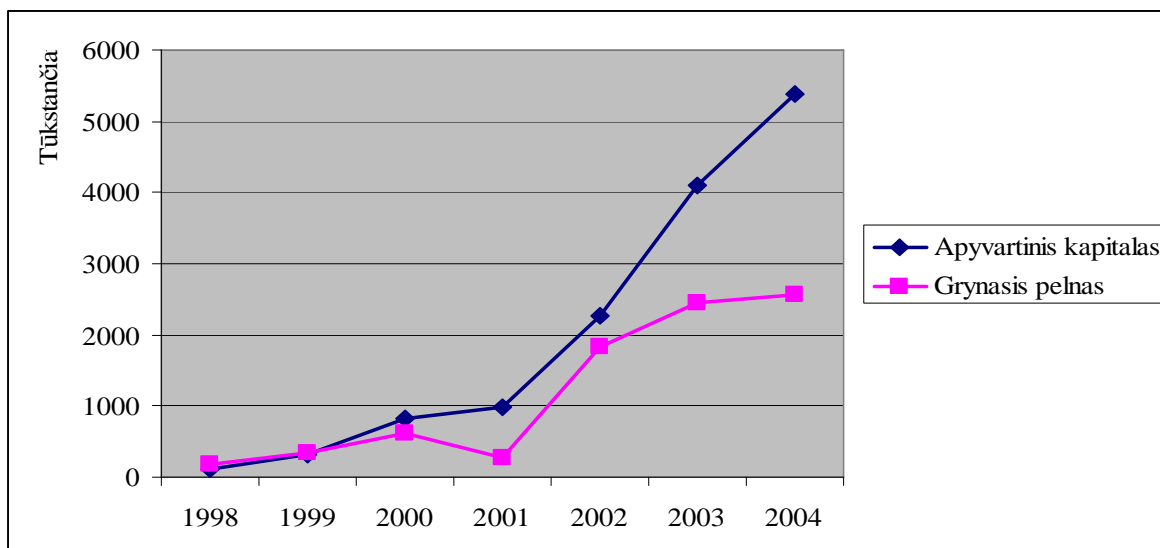
2004 m. vienas turto litas uždirbo 0,22 Lt, 2003 m. – 0,301 Lt, 2002 m. rodiklis buvo 0,04 punkto didesnis 2003 metus.

UAB „Sinerta“ nuosavo kapitalo pelningumui neigiamą įtaką turėjo mažiau išaugusi turto dalis lyginant su kapitalu.

2.8 Koreliacinis ryšys tarp apyvartinio kapitalo ir grynojo pelno

Analizuojant įmonės veiklą, svarbu nustatyti kiek reikia įmonei apyvartinio kapitalo, kad būtų užtikrinama pelninga įmonės veikla. Esant žemam apyvartinio kapitalo lygiui, negali būti užtikrinta gera įmonės veikla, dėl to gali atsirasti mokumo problemų bei sumažėja gaunamas pelnas. Augant apyvartinio kapitalo lygiui įmonė tampa pajėgi gauti didžiausią pelną, bet esant pernelyg aukštam jo lygiui, gali susidaryti tokia situacija, kad įmonės trumpalaikis turtas nedalyvaus veiklos procese, o tai mažins pelną. Remiantis šia teorija, pabandydysime įvertinti ar UAB „Sinerta“ apyvartinio kapitalo ir grynojo pelno priklausomybę.

Grafiškai ši priklausomybė pavaizduota 12 paveiksle. Matome, kad augant apyvartiniam kapitalui auga ir grynasis pelnas, bet nuo 2003 m. ir 2004 m. apyvartinis kapitalas neuždirba tiek daug grynojo pelno. Tai reiškia, kad pastaraisiais metais įmonės apyvartinis kapitalas viršija nustatytą ribą, jis nepanaudojamas veikloje, lėšos yra įšaldytos.

12 pav. Apyvartinio kapitalo ir grynojo pelno ryšys 1998 – 2004 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ Balansu ir Pelnu (nuostolio) ataskaita 1998 – 2004 m.

Grynojo pelno priklausomybę nuo apyvartinio kapitalo galima, įvertinti apskaičiuojant regresiją tarp šių dviejų kintamųjų. Bus įvertinta UAB „Sinerta“ grynojo pelno ir apyvartinio kapitalo koreliacinę ryšį (pagal 16 lentelėje pateiktus duomenis).

Tiriame grynojo pelno priklausomybę nuo apyvartinio kapitalo. Apskaičiuotas determinacijos koeficientas parodo, kad apyvartinio kapitalo dydis nulemia 91 % gaunamo įmonės grynojo pelno (apskaičiavimui naudojome EXELĮ, RSQ funkciją).

Gautas koreliacijos indeksas (kuris yra 0,95) parodo, kad ryšys tarp apyvartinio kapitalo dydžio ir įmonės grynojo pelno yra labai glaudus. t.y. vienam didėjant ar mažėjant kitas keisis ta pačia linkme.

$$R_x = \sqrt{0,91} = 0,95$$

Apskaičiuosime tiesinę koreliaciją tarp apyvartinio kapitalo ir grynojo pelno.

16 lentelė

Tiesinė koreliacija tarp klientų skaičiaus ir bendrojo pelno

Metai	Apyvartinis kapitalas (tūkst. Lt) (x)	Grynasis pelnas (tūkst. Lt) (y)	x * y	x ²
1998	106,264	174,091	18499,606	11292,0377
1999	309,588	338,992	104947,855	95844,72974
2000	822,034	628,19	516393,538	675739,8972
2001	994,489	286,243	284665,515	989008,3711
2002	2262,738	1840,614	4164827,241	5119983,257
2003	4104,751	2441,955	10023617,228	16848980,77
2004	5384,616	2556,042	13763304,650	28994089,47
Σ	13984,48	8266,127	28876255,634	52734938,53

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ 1998 – 2004 m. balansu ir pelno (nuostolio) ataskaita

$$r = \frac{\overline{xy} - \bar{x} * \bar{y}}{\sigma_x * \sigma_y}$$

$$\overline{xy} = 4125179,376$$

$$\bar{x} = 1997,783 \qquad \bar{y} = 1180,875$$

$$\sigma_x = 3542426,8 \qquad \sigma_y = 693594,47$$

$$\mathbf{r = 0,955}$$

Pagal gautą tiesinės koreliacijos koeficientą (r) matome, kad ryšys tarp grynojo pelno ir apyvartinio kapitalo yra tiesioginis, praktiškai funkcionalinis, t.y. r yra teigiamas ir artėja prie 1.

Naudodami EXCEL Slope funkciją randame tiesinės regresijos lygties koeficiento b reikšmę b = 0,498. Gautas regresijos koeficientas parodo, kad padidėjus apyvartiniam kapitalui vienu litu grynasis pelnas padidėja 498 Lt

Turėdami regresijos koeficientą galime apskaičiuoti elastingumo koeficientą.

$$E = 0,498 * \frac{1997,783}{1180,875} = 0,842$$

Kuris reiškia, kad apyvartiniam kapitalui padidėjus 1 % grynasis pelnas padidėja 0,842 %.

3. UAB „SINERTA“ VEIKLOS PERSPEKTYVŲ VERTINIMAS IR VEIKLOS TOBULINIMO GALIMYBĖS

3.1. Bankroto diagnostika

Bankroto diagnostika pagal E. Altmano modelius

E. Altman modelio patikimumas priklauso nuo įmonės gebėjimo rinkti ir kaupti informaciją apie savo veiklą, objektyviai ir laiku šią informaciją analizuoti ir panaudoti. Pirmasis Altmano modelis apibūdina įmonės ekonominį – finansinį potencialą bei jos veiklos rezultatus tam tikru periodu.

17 lentelė

Bankroto diagnostika pagal E. Altmano modelį 2002 m. – 2004 m.

Rodikliai	2002 m	2003 m	2004 m
(K1)	$\frac{3060802-798064}{5237301} = 0,43$	$\frac{4932444-827693}{8087911} = 0,51$	$\frac{5745198-360582}{10222753} = 0,53$
(K2)	$\frac{1840614}{5237301} = 0,35$	$\frac{2441955}{8087911} = 0,302$	$\frac{2256042}{10222753} = 0,22$
(K3)	$\frac{2168196}{5237301} = 0,41$	$\frac{2874617}{8087911} = 0,355$	$\frac{2655187}{10222753} = 0,26$
(K4)	$\frac{3280578}{1956435} = 1,67$	$\frac{5722533}{2365378} = 2,42$	$\frac{7978575}{2244178} = 3,55$
(K5)	$\frac{10391821}{5237301} = 1,98$	$\frac{14062042}{8087911} = 1,74$	$\frac{15468858}{10222753} = 1,513$
Z (I-asis modelis)	5,34	5,398	5,462
Z (II-asis modelis)	4,556	4,477	4,375
Z (III-iasis modelis)	8,47	9,256	9,669

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ 1998 – 2004 m. balansu ir pelno (nuostolio) ataskaita

Galima teigti, kad UAB „Sinerta“ bankrotas negresia, t.y. tikimybė yra labai nedidelė, nes smarkiai yra viršijamas kritinis E. Altmano indeksas (2,675). 2002 m. bankroto tikimybė gaunama 5,34, t.y. 2,665 didesnė už kritinę ribą, 2003 m. reikšmė taip padidėjo ir dar didesne dalimi viršija E. Altmano indeksą (2,723), o 2004 m. šis rodiklis viršijamas net 2,787.

Praktikoje bus įvertintas ir antrasis Altmano modelis (1983), kuris buvo skirtas įmonėms, kurių akcijos nekotiruojamos vertybinių popierių biržoje, bankrotui prognozuoti. Pagal siūlomą funkciją:

K koeficientai išlieka tie patys (1 –ajame modelyje) buvo skaičiuota ne akcinio kapitalo vertė, bet nuosavo kapitalo, kadangi įmonės akcijos vertybinių popierių biržoje neplatinamos.

Pagal antrąjį modelį taip pat gauname, kad įmonei bankrotas negresia nei vienas analizuojamais metais, gautos Z reikšmės svyruoja apie 4,37 – 4,55. Taigi, visais metais įmonės rezultatai neatsiranda žemiau nustatytos 2,9 bankroto grėsmės.

Trečiasis Altmano modelis skirtas paslaugų ir individualių įmonių bankrotui prognozuoti (1983). Pabandydysime įvertinti ar pagal šį skaičiavimą įmonei 2002 – 2004 m. bankrotas taip pat negresia kaip ir įvertinus pagal kitus Almano modelius.

Įvertinus rodiklius pagal trečiąjį Almano modelį pastebime, kad reikšmės dar labiau nutolsta nuo galimos bankroto reikšmės visais metais. Galima teigti, kad šis Altmano modelis, skirtas paslaugas teikiančioms įmonėms ir individualioms įmonėms, yra kur kas palankesnis įmonėms, kadangi didesnės koeficientų reikšmės didina ir Z modelio reikšmę. Taip pat sumažinta bankroto riba iki 2,60, viskas kas viršija šią reikšmę yra saugu., t.y. įmonės bankroto tikimybė yra labai maža.

Bankroto diagnostika pagal Blanko modelį

Įmonės finansinė būklė vertinama ir pagal Blanko modelį (sunkiai realizuotinių aktyvų modelį). Atlikti skaičiavimai už 2002 – 2004 m. leido įvertinti bankroto tikimybę. Pagal nustatytą lygybę, kuri pagrindžia arba paneigia iškeltą hipotezę, įvertinami analizuojamų metų veiklos rodikliai. Galima teigti, kad labai maža bankroto tikimybė yra 2003 – 2004 m., jei vertinsime tik neapyvartinius aktyvus bei atsargas su nuosavo kapitalo verte. 2002 m. įmonės nuosavas kapitalas sudarė mažesnę dalį nei neapyvartiniai aktyvai ir atsargos sudėjus kartu. Bet 2003 m. ir 2004 m. labai smarkiai išaugo nuosavo kapitalo vertė, kadangi ženkliai išaugo nepaskirstytasis pelnas savininkų nuosavybės dalyje. Nemaža dalimi išaugo ir neapyvartiniai aktyvai, bet ne tokia didele dalimi kaip nuosavo kapitalo vertė. Įvertinimas pateiktas 18 lentelėje, patamsinti langeliai žymi neatitinkančią tikimybę pagal UAB „Sinerta“ finansinius rodiklius. Įvertinus ir ilgalaikius įsipareigojimus, pastebime, kad nei vienais metais įmonei negresia bankrotas, kadangi ilgalaikių įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo dalis sudaro didesnę dalį nei neapyvartiniai aktyvai kartu su atsargomis.

Įvertinus lygybėje trumpalaikius įsipareigojimus, įmonė susiduria su didele bankroto tikimybe visais analizuojamais metais, kadangi jie viršija nelikvidžius aktyvus bei atsargas. Bet kadangi įmonė neturėjo trumpalaikių įsipareigojimų finansinėms institucijoms, tai pagal šią lygybę negalime teigti, kad įmonė gali susidurti su bankroto tikimybe. Tad įvertinus Blanko modelį galime pritaikyti tik dvi pirmąsias lygybes, nes kitos analizuojamos įmonės atžvilgiu iškreipia realią jos būklę.

18 lentelė

Bankroto tikimybės įvertinimas pagal Blanko modelį 2002 – 2004 m.

Lygybė	Tikimybė	2002 m.	2003 m.	2004 m
$NA + Am < Kn$	labai maža	4156698 > 3280578	5443851 < 5722533	7585259 < 7978575
$NA + Am > Kn + Bi$	tikėtina	4156698 < 4438949	5443851 < 7260218	7585259 < 9862171
$NA + Am < Kn + Bi + Bt$	didelė	4156698 < 4438949	5443851 < 7260218	7585259 < 9862552
$NA + Am > Kn + Bi + Bt$	labai maža	4156698 < 4438949	5204899 < 7260218	7585259 < 1022275

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ duomenimis

Bankroto diagnostika pagal Springate modelį

Norint tikrai įsitikinti, kad UAB „Sinerta“ veikla yra stabili ir ateityje bus numatomas klestėjimas, įvertinama bankroto diagnostika ir pagal Springate modelį, kuriame reikia apskaičiuoti 4 pagrindinius rodiklius ir juos įvertinti.

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$$

19 lentelė

Bankroto diagnostika pagal Springate modelį 2002 m. – 2004 m.

	2002 m	2003 m	2004 m
A	$\frac{2262738}{5237301} = 0,43$	$\frac{4104751}{8087911} = 0,51$	$\frac{5384616}{10222753} = 0,53$
B	$\frac{2168196}{5237301} = 0,41$	$\frac{2874617}{8087911} = 0,35$	$\frac{2655187}{10222753} = 0,26$
C	$\frac{2168196}{798064} = 2,72$	$\frac{2874617}{827693} = 3,47$	$\frac{2655187}{360582} = 7,36$
D	$\frac{10391821}{5237301} = 1,98$	$\frac{14062042}{8087911} = 1,74$	$\frac{15468858}{10222753} = 1,51$
Z	4,29	4,59	6,81

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ duomenimis

Pagal atliktus skaičiavimus, nei vienais analizuojamais metais bankrotas negrėsė, kadangi gauti rezultatai viršijo Springato nustatytą 0,862 koeficientą. Toliausiai nuo galimo bankroto pasireiškimo yra paskutiniai veiklos metai, t.y. 2004 m. jie net 5,948 punkto viršija nustatytą koeficientą.

Taigi galime daryti išvadą, kad įvertinus įmonės veiklą pagal E. Altmano tris modelius, Blanko, bei Springato modelius UAB „Sinerta“ ateinančiais 3 metais bankrotas negrėsia. Jos veikla gana stabili ir išlaikomos būtiniausios proporcijos, kurios neleidžia nukristi žemiau galimos bankroto ribos.

Straipsnių pokyčio įtaka UAB „Sinerta“ veiklos finansiniam stabilumui

Pagal anksčiau atliktą balanso bei pelno (nuostolio) atskaitos straipsnių horizontaliąją analizę (3,5,7 priedai), bus įvertinti svarbiausi straipsniai, kurie gali signalizuoti įmonės veiklos sunkumus ateityje.

20 lentelė

Straipsnių pokyčių įtaka finansiniam įmonės stabilumui 2002 – 2004 m.

Straipsniai ir jų pokytis	Straipsnių pokyčio įtaka įmonės finansiniam stabilumui
Ilgalaikio turto pokyčiai	Analizuojamais metais ilgalaikis turtas įmonėje nuolat didėjo, investicijos buvo pagrįstos, kadangi UAB „Sinerta“ aktyviai plėtė savo veiklą Lietuvos teritorijoje bei Baltijos valstybėse. Naujai įsigytos transporto priemonės, papildomai įmonei reikėjo ir kitų įrengimų, norint vykdyti veiklą bei ją modernizuoti.
Didelis atsargų kiekio augimas	2002 – 2004 m. įmonėje vis daugiau įsigyjama atsargų, bet jų reikia daugiau, kadangi plečiasi filialų tinklas, daugiau parduodama ir įmonei būtina užtikrinti nenutrūkstamą veiklą. Atsargos iš ties įmonėje yra labai didelės, ir kelia grėsmę finansiniam stabilumui, bet įmonė pasirinkusi šią strategiją stengiasi sumažinti transportavimo kaštus bei apsisaugoti nuo galimo nesklindaus medžiagų pristatymo iš tiekėjų. Galima teigti, kad įmonė ir ateityje įsigis vis daugiau atsargų, nors vadovams reikėtų mažinti jų kiekį, kadangi yra išaldomi pinigai ir jie necirkuliuoja, pinigai turi uždirbti pinigus.
Gautinų sumų padidėjimas	Analizuojamais metais per vienerius metus gautinos sumos išaugo, bet tai susiję su įmonės pardavimų išaugimu, didėjant užsakymams, natūralu, kad daugėja ir debitorinių įsiskolinimų. 2004 m. lyginant su 2003 m. šis rodiklis išaugo 14,33 proc. Įmonės vadovams reikėtų susirūpinti, kad mažėtų debitorinis įsiskolinimas, nes išaldyti 2,5 mln. lėšų nemokiems klientams yra pernelyg rizikinga.
Grynųjų pinigų straipsnių sumažėjimas	Grynieji pinigai įmonėje beveik visais veiklos metais palaipsniui mažėjo, tik 2003 m. lyginant su 2002 m. išaugo 85 proc., o 2004 m. vėl sumažėjo, net 2,25 karto. Staigus pinigų sumažėjimas sąskaitose susijęs su pirkėjų įsipareigojimų nevykdymu, įmonės neveiklumu kontroliuojant pirkėjų mokumą; tap pat nemaža dalis lėšų skirta veiklos plėtrai. Tikimasi, kad ateinančiais metais, įmonėje padidės grynieji pinigai, kadangi reikės mažiau lėšų plėtrai, įmonė jau sukūrė didelį filialų tinklą Lietuvoje ir išsiplėtė Latvijoje, numatoma steigti tik filialą Varšuvoje. Papildomai pinigų gali reikėti skirti reklaminei kompanijai, kadangi atsirado didelis konkurentas UAB „Inktech“, kuri ketina aktyviai varžytis su UAB „Sinerta“ ir perimti lyderės pozicijas rinkoje.
Mokėtinų sumų padidėjimas	2004 m. padidėjo mokėtinos sumos 41,26 proc., apie 85 tūkst. Lt. Šis rodiklis susijęs su išaugusiu poreikiu pirkti atsargas, augant pardavimams. Kadangi rodiklis sudaro tik 3,53 proc. 2004 m. visos savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų, galima teigti, kad šio rodiklio padidėjimas nesukelia finansinių sunkumų įmonei.
Ilgalaikių įsipareigojimų padidėjimas	Ilgalaikės skolos per 2004 m. išaugo 18,36 proc, o 2003 m. 24,67 proc. Ilgalaikių įsipareigojimų padidėjimas rodo įmonės ilgalaikio mokumo pablogėjimą, bet rodiklis nėra labai prastas, kadangi apie 18 proc. visoje savininkų nuosavybėje ir įsipareigojimuose.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ duomenimis

3.2. UAB „Sinerta“ veiklos prognozė

Norint numatyti UAB „Sinerta“ veiklos perspektyvas, bus atlikta grynojo pelno prognozė pagal tendą. Grynojo pelno prognozavimas pasirinktas, dėl to, kad tiek įmonės vadovams, tiek kreditoriams tai yra svarbiausias veiklos rezultatas. Skaičiuojant pagal tendą buvo atsižvelgiama į praėjusių metų grynojo pelno rodiklius, įvertinamas 2005 m. pelnas (kadangi nėra finansinės ataskaitos) bei numatoma prognozė 2006 – 2008 m. Pasirinktas vidutinės trukmės prognozavimas, kadangi jis neleis labai nukrypti nuo praeities, tikimasi, kad neįvyks jokie netikėti pokyčiai rinkoje, vartotojai toliau teiks pirmenybę UAB „Sinerta“ teikiamoms paslaugoms.

Atliekant prognozę pagal tendą, būtina apskaičiuoti a ir b koeficientus. Čia a – tiesinės regresijos koeficientas, o b – tiesinės regresijos koeficientas, parodantis nepriklausomo kintamojo svarbą. Apskaičiavus a ir b koeficientus, buvo gauta tokia tiesinės regresijos lygtis:

$$\hat{y}_t = -528,3 + 416,58 t$$

Pagal tiesinės regresijos lygtį galima apskaičiuoti prognozę būsimiems laikotarpiams. Bus prognozuojama 2005 m. (nes nėra parengta finansinė atskaitomybė), 2006 m., 2007 m., 2008 m.

$$\hat{y}_8 = -528,3 + 416,58 \cdot 8 = 2804,333$$

$$\hat{y}_9 = -528,3 + 416,58 \cdot 9 = 3220,912$$

$$\hat{y}_{10} = -528,3 + 416,58 \cdot 10 = 3637,490$$

$$\hat{y}_{11} = -528,3 + 416,58 \cdot 11 = 4054,069$$

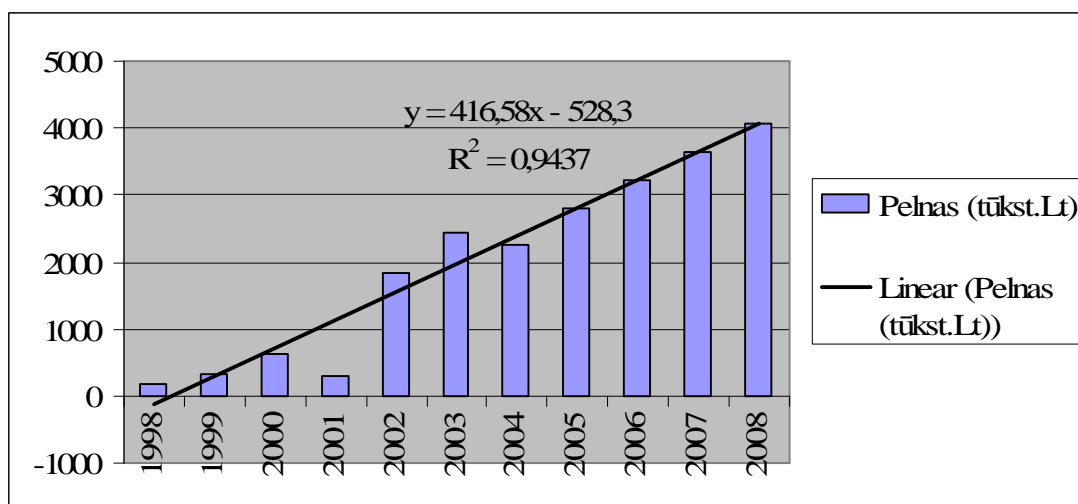
21 lentelė

Grynasis pelnas ir jo prognozavimas (tūkst.Lt)

Metai	Grynasis pelnas tūkst.Lt (y _t)	t(x)	t ²	y _t ²	t*y _t	ŷ _t	yt-ŷt	Sŷt	Kitimo ribos, kai pasikliautinumo intervalas 0,687%	
									Apatinė	Viršutinė
1998	174,091	1	1	30307,68	174,09	-111,718	285,809			
1999	338,992	2	4	114915,58	677,98	304,861	34,131			
2000	628,19	3	9	394622,68	1884,57	721,439	-93,249			
2001	286,243	4	16	81935,05	1144,97	1138,018	-851,775			
2002	1840,614	5	25	3387859,90	9203,07	1554,597	286,017			
2003	2441,955	6	36	5963144,22	14651,73	1971,176	470,780			
2004	2256,042	7	49	5089725,51	15792,29	2387,754	-131,712			
Iš viso	7966,127	28	140	15062510,68	43528,77	7966,127	0,000			
PROGNOZĖ										
2005		8				2804,333		996,34	811,65	4797,01
2006		9				3220,912		1085,72	1049,47	5392,35
2007		10				3637,490		1175,91	1285,67	5989,31
2008		11				4054,069		1266,16	1521,75	6586,39

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ duomenis

Pastebima, kad atlikta prognozė pagal trendo metodą numato įmonei pelno augimą ateinantiems trimis metams, t.y. nuo 2006 m. iki 2008 m.. Paskutiniaisiais prognozės metais jis turėtų išaugti net iki 4054,069 tūkstančių litų. Neigiama trendo reikšmė 1998 m., atsirado dėl staigaus pelno augimo būsimaisiais veiklos metais, t.y. reikšmė pagal kitus metus įgauna neigiamą lyginamąjį svorį.

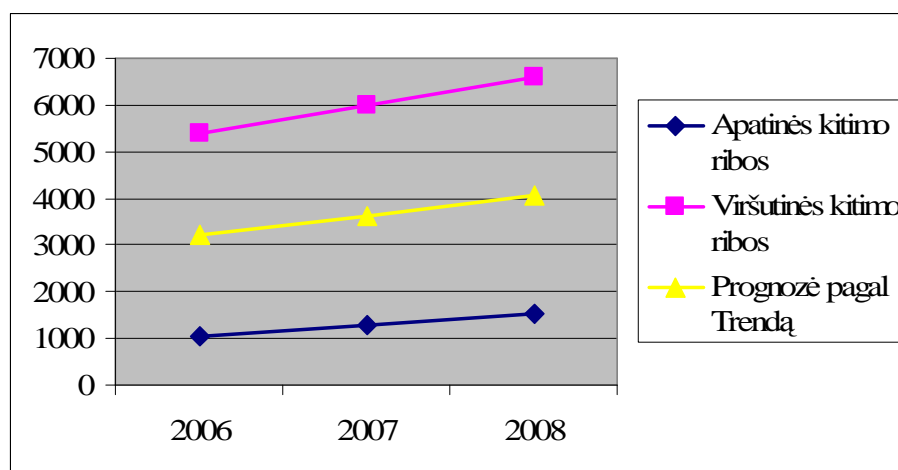
13 pav. Prognozė pagal Trendą 2006 – 2008 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ pelno (nuostolio) ataskaita 1998 – 2004 m.

Galimas kitimo ribas nusako pasikliautinumo intervalas (12 priedas), kuriame su tam tikra tikimybe galima laukti faktiškos prognozuojamo rodiklio reikšmės. Pasikliautinumo intervalą nusako standartinė regresijos paklaida.

Apskaičiavus prognozės standartinę paklaidą, pasikliautinumo intervalai buvo apskaičiuoti tokiu tikslumu: $0,954\% \Rightarrow \hat{y}t \pm 2S\hat{y}t$, nes $R^2 = 0,9437$.

Gavę standartinę paklaidą, galime grafiškai pavaizduoti (14 pav.) apatinės bei viršutinės kitimo ribas. Tokį žymų atotrūkį nuo prognozės lemia gauta R reikšmė, kuri yra lygi 0,9264. Tai gana tiksli reikšmė, nors pagal pateiktą paveikslą matome, kad tikėtinas grynas pelnas gali svyruoti 2005 m. nuo 811,65 iki 4797,01 tūkst. Lt., 2006 m. nuo 1049,47 iki 5392,35 tūkst. Lt., 2007 m. nuo 1285,67 iki 5989,31 tūkst. Lt., 2008 m. nuo 1521,749 iki 6586,389 tūkst. Lt.

14 pav. Galimos prognozės kitimo ribos (tūkst.Lt) 2005 – 2008 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ duomenimis

EkspONENTINIS išlyginimas

Norint įvertinti trumpalaikę prognozę pagal naujausių duomenų įtaką, atliktas eksponentinis išlyginimas.

22 lentelė

EkspONENTINIS išlyginimas (Lt)

Metai	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Grynasis pelnas Lt	174091	338992	628190	286243	1840614	2441955	2256042
e_i , kai $w = 0,4$	174091	240051,4	395306,84	23704,104	750468,1	1427062,8	1758654,4

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ duomenimis

Pagal eksponentinį išlyginimą atlikta prognozė, pranašauja įmonei ne tokį staigų pelno augimą būsimaisiais metais, kaip kad gavome atlikę trendo analizę. 2006 m. numatomas pelno augimas iki 1679072,3 Lt. Mažesnė prognozė buvo gauta dėl to, kad skaičiuojant eksponentinio išlyginimo metodu paskutinis stebimas dydis įgauna didžiausią svorį ir būtent 2001 m. pelno kritimas labai nulėmė tolesnę prognozę. Šis metodas kaip tik tinka trumpalaikiai prognozei atlikti.

3.3 UAB „Sinerta“ veiklos tobulinimo galimybės

Atlikus UAB „Sinerta“ veiklos finansinę analizę, prognozę, SSGG analizę (15 priedas) nustatyta, kad ji yra lyderė šakoje, bet turi per daug lėšų išaldžiusi atsargose, taip pat labai didelė dalis nepanaudojamų lėšų yra debitoriniuose įsiskolinimuose. Dar viena problema – labai didelės veiklos sąnaudos, kurios mažina grynąjį pelną. Įvertinus šias pagrindines įmonės problemas, bus numatyti būdai problemoms išspręsti.

Kadangi atsargos sudaro labai didelę įmonės trumpalaikio turto dalį, dėl to, kad yra didelės transportavimo išlaidos, bet ir įmonės vadovai nelabai pasitiki savo tiekėjais. Ilgametė patirtis bendradarbiaujant su „Inteck“ vadovų dar nenuvylė, tačiau manoma, kad reikia būti užtikrintiems, kad pagrindiniai tiekėjai nenutrauks sutarties ir nenuspręs parduoti kitoms Lietuvos įmonėms. Taigi vienas iš būdų būtų ieškoti kitų patikimų tiekėjų, kurie nereikalautų įsigyti nustatyto prekių kiekio. Tarkime sudarius ilgalaikę sutartį su kita kompanija, kuri nereikalauja įsigyti nustatyto prekių kiekio, būtų galima 2007 metais sumažinti atsargų augimą iki 15 %, kadangi pastaraisiais metais atsargos įmonėje augo maždaug po 30 %.

Labai svarbu įmonės vadovybei atkreipti dėmesį ir imtis priemonių spręsti klientų nemokumo klausimą, kadangi dalis jų yra nemokūs, o skolos lieka neapmokamos. Patartina, su naujais klientais sudaryti sutartis arba reikalauti apmokėti sąskaitas iš karto arba atidėti apmokėjimą neilgiau 15 d., kadangi 30 d. terminas yra per ilgas, norint išlaikyti kritinio likvidumo koeficientą

aukštesnį, nei yra dabar. Tikimasi, kad sugriežtinus naujų klientų atsikaitymo kontrolę, grynieji pinigai sąskaitoje išaugs apie 45 % (iki 211622 Lt) tuo pačiu išaugs ir kritinio likvidumo koeficientas. Daroma prielaida, kad trumpalaikiai įsipareigojimai išaugs 20 %, t.y. iki 432698,4 Lt. Apskaičiavus kritinio likvidumo koeficientą, gauname, kad jis išaugs iki 0,49.

Didelis atotrūkis tarp pelningumo pagal bendrąjį ir pagal veiklos pelną rodo, kad įmonė patiria dideles veiklos sąnaudas. Mažinant veiklos sąnaudas, būtina atsižvelgti į tai, kad didelė dalis atsargų yra sandėliuojama, o tai reikalauja papildomai patalpų nuomos, sumažinus nuomos sąnaudas nors 200 000 Lt., veiklos pelningumas padidėtų iki 0,2 nuo 0,187.

Įvertinus veiklos finansinę būklę, atlikus nustatytą priklausomybę tarp įmonės grynojo pelno ir apyvartinio kapitalo, pastebime, kad UAB „Sinerta“ turi pakankamai laisvų lėšų, didelė dalis yra neefektyviai įšaldyta atsargose, jos nėra panaudojamos uždirbti pajamas einamuoju laikotarpiu ir yra bereikalingai sandėliuojamos. Įmonė mažindama atsargų pirkimą ir šiuos piniginius išteklius panaudodama tarkime naujo filialo kūrimui uždirbtų daugiau pinigų. Kadangi įmonė turi filialus beveik visoje Lietuvoje, bet Šiaurinė Lietuvos dalis nėra gerai išnaudota. Tad būtų naudinga įkurti filialą Mažeikiuose, kadangi ten susitelkęs nemažas potencialių vartotojų skaičius. Kapitalo, investuoto į verslą, efektyvumą apsprendžia investicijos atsipirkimas. Vertinant projektą naudojamas grynosios diskontuotos vertės (NPV) metodas. Daroma prielaida, kad filialo įkūrimui prireiks apie 100 000 Lt investicijų. Jeigu paskutiniaisiais pasirinkto laikotarpio metais NPV teigiama – projektas priimtinas, jei neigiama – atmestinas. Diskonto norma pasirenkama įvertinant kreditų rinkos kainą, verslo riziką, mokamą už paskolą palūkanų normą. Diskonto norma priimama 5 procentų dydžio. Bankai už indėlius šiuo metu nemoka didesnių palūkanų, paskolos palūkanų norma skaičiavimams priimta 5 procentai, tad svertinis nuosavo ir skolinto kapitalo palūkanų normų vidurkis artimas penkiems. Daroma prielaida, kad įmonė pirmaisiais investavimo metais uždirbs 15650 Lt grynujų pajamų, antraisiais – 54 345 Lt, o trečiaisiais 77 023 Lt.

23 lentelė

Grynoji diskontuota vertė

	Investicija	Metai		
		1	2	3
Grynosios pajamos	-100000	15650	54345	77023
Diskonto koeficientas	1	0,9524	0,907	0,8638
Grynoji diskontuota vertė	-100000	14905,06	49290,91	66532,47
Akumuliuota grynoji vertė	-100000	-85094,94	-35804,02	30728,44

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ duomenimis

Matome, kad akumuliuota grynoji diskontuota vertė tampa teigiama trečiaisiais metais. Filialo steigimui reikalinga nelabai didelė lėšų suma, didžiausia suma išlaidų priklauso pastovioms išlaidoms, t.y. patalpų nuomai, komunalinėms paslaugoms, transporto sąnaudoms, telefoniniai pokalbiai, atlyginimai bei mokesčiai „Sodrai“. Todėl nemaža dalis gaunamų pajamų skiriama pastovioms sąnaudoms padengti, o tai mažina grynąsias pajamas.

Vidinė gražos norma (IRR) yra diskonto norma, kuriai esant, projekto grynoji dabartinė vertė yra lygi nuliui (tai tokia diskonto norma, kuriai esant investuoto kapitalo diskontuota vertė lygi grynujų pajamų diskontuotai vertei). Prie šios normos verslo pajamų ir investicinių išlaidų srautai susilygina, o pelno ir sąnaudų santykis lygus 1. Kuo ši norma didesnė, tuo projektas efektyvesnis. Vidinė gražos norma neturi būti mažesnė už galimas gauti palūkanas už indėlius ar suteiktas paskolas, nes investuoti į planuojamą verslą nebėra prasmės. Vertinant investiciją į naujo filialo kūrimą vidinė gražos norma (IRR) irgi yra pakankamai didelė (54 proc.).

VGN paskaičiuota *Microsoft Excel* aplinkoje, naudojant funkciją IRR. VGN paskaičiuotas dydis pateikiamas 24 lentelėje.

24 lentelė

Vidinė gražos norma

	Investicinės veiklos prognozuojamųjų metų grynieji pinigų srautai		
	1	2	3
Investicija	100 000		
Turto balansinė likutinė vertė 3-ų metų pabaigoje			40000
GPS įgyvendinant projektą	15650	54345	77023
Duomenys IRR paskaičiavimui	-84350	54345	117023
Vidinė pelno norma (IRR)			54,0%

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Sinerta“ duomenimis

Vidinė gražos norma gerokai viršija rinkoje nusistovėjusias palūkanų normas (tiek išdo vekselių, tiek bankų mokamas palūkanas už indėlius). Taigi UAB „Sinerta“ pelninga steigti filialą Mažeikiuose. Investuotos lėšos atsipirks ir uždirbs papildomai pajamų jau 3 veiklos metais.

Taigi, sumažinus apyvartinį kapitalą 100 000 Lt. per 3 veiklos metus bus atnešta papildomai pelno, bus sukurtos papildomai 3 darbo vietos, kurių išlaikymas santykinai yra nedidelis, įmonei per mėnesį maždaug reikės 15 000 Lt pastovių išlaidų. Apyvartinis kapitalas uždirbs daugiau grynojo pelno, taip bus pasiekta, kad nebūtų bereikalingai išaldyta didelė dalis lėšų.

IŠVADOS IR SIŪLYMAI

Išnagrinėjus finansų analizės tikslus, uždavinius, santykinius rodiklius, riziką, bankroto ir prognozavimo metodus teoriniu aspektu, galima daryti šias išvadas:

Išanalizavus įvairių autorių nuomonę, finansinės analizės tikslus ir uždavinius, būtų galima išskirti, kad svarbiausia yra nustatyti daugiausiai pelno duodančias sritis, teikti kuo informatyvesnę informaciją vartotojams, numatyti ateities perspektyvas, užkirsti kelią galimiems sunkumams, bankrotui išvengti bei numatyti prevencinius veiksmus. Finansinės analizės uždaviniai ir tikslai priklauso nuo vartotojų tikslų.

Analizuojant įmonių finansinę veiklą, būtina lyginti faktinius rodiklius su planiniais, taip pat analizuoti jų pasikeitimo priežastis, įvertinti bei apskaičiuoti finansinių rezultatų gerinimo galimybes ir numatyti konkrečias alternatyvas. Finansinės analizės informacija padeda patikrinti ar praityje priimti sprendimai tikslūs, pagrindžia esamus ir būsimus valdymo sprendimus. Įmonių veiklos finansinė analizė remiasi santykiniais rodikliais (finansiniais koeficientais), kurie naudojami finansinių ataskaitų analizėje ir yra geras pagrindas įmonės finansiniam stabilumui įvertinti, palyginti skirtingų įmonių finansines ataskaitas bei jų veiklos rezultatyvumą įvairiais požiūriais, numatyti neigiamų veiksnių pašalinimo galimybes.

Teorinėje dalyje pateikta įvairių Lietuvos bei užsienio autorių nuomonė apie jos vietą įmonės valdyje, pateiktas santykinų rodiklių skirstymas į: mokumo (likvidumo), pelningumo, turto panaudojimo efektyvumo rodikliai, jų skaičiavimo metodika bei svarba vertinant įmonės finansinę padėtį bei numatant ateities perspektyvas. Taip pat išanalizuoti bankroto diagnostikos nustatymo, prognozavimo metodai. Pritaikius teorinius aspektus, praktikoje atlikta UAB „Sinerta“ veiklos analizė, remiantis santykinų rodiklių skaičiavimu, įvertinus apyvartinio kapitalo ir grynojo pelno tarpusavio priklausomybę, numčius ateities veiklos perspektyvas, atlikus bankroto diagnostiką pagal Altmano, Springate, Blanko modelius, prognozavus pagal Trendo metodą, eksponentinį išlyginimą. Remiantis šia analize, galima pateikti išvadas:

Atlikus UAB „Sinerta“ turto struktūros ir dinamikos analizę, pastebima, kad turtas visais veiklos metais augo nuo 20,88 % iki 60,9 %. Didžiausią ilgalaikio turto dalį sudaro materialus turtas (43,24 % – 2004 m.). Nematerialus turtas sudaro tik 0,56 % viso įmonės turto. Trumpalaikis turtas įmonėje sudaro didžiąją turto dalį (2004 m. – 56,20 %, 2003 m. – 60,99 %), didžiausią jo dalį sudaro atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys bei debitorinis įsiskolinimas. Atsargos sudaro 2004 m. – 28,67 %, o 2003 m. 23,54 % viso turto, kadangi įmonės pagrindiniai tiekėjai yra užsienio kompanijos, įmonėje laikomas nemažas kiekis atsargų. Debitorinis įsiskolinimas 2004 m. lyginant su 2003 m. išaugo 14,33 %. Grynieji pinigai sąskaitoje sumažėjo 2,25 karto, visame turte jie sudaro 1,43 %, o lyginant su šaka net 4 kartus daugiau.

Įvertinus UAB „Sinerta“ pasyvų struktūros bei dinamikos analizę pastebima, kad savininkų nuosavybės ir išsipareigojimų didžiausią dalį sudaro savininkų nuosavybė (2004 m. – 78,05 %), kurios didžiausią dalį sudaro nepaskirstytasis pelnas (2004 m. 77,93 %, o 2003 m. – 70,60 %), jis kasmet didėja apie 50 %. Įstatinis kapitalas visais metais lieka nepakitęs. 2001 – 2004 m. įmonėje atsiranda ilgalaikių išsipareigojimų, didžiausią jų dalį sudaro finansinės skolos kreditinėms institucijoms (2004 m. – 18,34 %, 2003 m. – 18,81 %). Trumpalaikiai išsipareigojimai 2004 m. sudaro tik 0,09 %, 2003 m. – 10,23 %, jie sumažėjo 129,54 %, dėl sumažėjusių prekybinių skolų.

Atlikus pelno ir sąnaudų struktūros ir dinamikos analizę nustatyta, kad parduotos prekės ir paslaugos išaugo 2004 m. 9,09 %, o parduotų prekių bei paslaugų savikaina išaugo 7,13 %, jos pokytis nuo visų pardavimų, apžvelgiant visus veiklos metus, svyruoja nuo 44,06 % iki 55,38 % ir atitinkamai bendrasis pelnas svyruoja nuo 55,94 % iki 44,62 %. Grynas pelnas nuo 2002 m. iki 2003 m. išaugo 26,10 %, nuo 2003 m. iki 2004 m. sumažėjo 8,24 %, dėl ženkliai išaugusių veiklos sąnaudų (22,77 %).

Atlikus likvidumo (mokumo) rodiklių analizę nustatyta, kad UAB „Sinerta“ sugebėtų laiku padengti išsipareigojimus, gražinti skolas kreditinėms institucijoms. Likvidumo koeficientas 2004 m. 15,93, o 2003 m. buvo 5,96 Lt. Bendrojo likvidumo koeficientas šakoje 2003 m. buvo 0,7, o UAB „Sinerta“ – 5,96, įmonė turi daugiau apyvartinių lėšų nei konkurentai skoloms padengti ir skolos santykinai sudaro mažesnę dalį nei trumpalaikis turtas. Einamasis likvidumo rodiklis labai geras, pagal šakos rodiklius viršija maždaug 2 punktais. Kritinio likvidumo koeficientas sumažėjo 0,16 punkto, jį įtakojo sumažėję pinigai lyginant su trumpalaikiais išsipareigojimais. Lyginant su šakos rodikliais, UAB „Sinerta“ šiek tiek mažesnis, galima teigti, kad šiuo atžvilgiu šaka yra stabilesnė ir galėtų greičiau padengti išsipareigojimus.

Įvertinus finansinio stabilumo rodiklius, nustatyta, kad UAB „Sinerta“ 22 % skolų yra padengiama iš savininkų lėšų. Įmonės lėšos viršija skolintas. 2004 m. rodiklio sumažėjimą nulėmė nepaskirstyto pelno padidėjimas, didesniu procentu išaugusi savininkų nuosavybės dalis, nei visas turtas, 2004 m. 1,28 turto suformuota iš nuosavų lėšų.

Viso turto apyvartumas analizuojamais metais mažėjo, 2004 m. siekė 1,51 Lt, 2003 m. buvo 1,74, o šakoje – 1,5, UAB „Sinerta“ rodikliai geresni nei šakos vidurkis. Įvertinus ilgalaikio turto apyvartumą, pastebima, kad 2003 šis rodiklis buvo 4,46 Lt, o jau 2004 m. nukrito net iki 3,45 Lt, tai nulėmė smarkiai išaugęs ilgalaikis turtas, nes buvo įsigyta papildomai transporto priemonių bei įrengimų. Ilgalaikio turto apyvartumas šakoje buvo mažesnis 2002 – 2003 m. (2004 m. duomenų nėra), galima teigti, kad UAB „Sinerta“ rodikliai yra geresnės būklės, t.y. daugiau pardavimų tenka vienam ilgalaikio turto litui. Vienas trumpalaikio turto litas uždirba 2,69 Lt pardavimų pajamų 2004 m., 2003 m. šis rodiklis buvo 2,85 Lt, šakos trumpalaikio turto panaudojimo efektyvumas yra prastesnis uždirbant pajamas.

Įvertinus pelningumo rodiklius, nustatyta, kad bendras pardavimo pelningumas 2004 m. išaugo iki 0,5, veiklos pelningumas, 2004 m. sumažėjo iki 0,19, įmonė patiria per daug veiklos sąnaudų, grynais pardavimų pelningumas 2004 m. sumažėjo gana ženkliai lyginant su ankstesniais metais, t.y. iki 0,146. Nuosavo kapitalo pelningumas 2004 m. sudaro 0,283 rodiklį labai įtakoją išaugęs nuosavas kapitalas. Turto pelningumas 2004 m. lyginant su 2003 m. taip pat sumažėjo nuo 0,302 iki 0,22. Tai rodo, kad išaugo įmonės turtas didesne dalimi nei pelnas. Turto padidėjimą sąlygojo didelis pirkėjų išiskolinimas bei ilgalaikio turto padidėjimas.

Įvertinta UAB „Sinerta“ apyvartinio kapitalo ir grynojo pelno priklausomybė rodo, kad augant apyvartiniam kapitalui, auga ir grynasis pelnas, bet nuo 2003 m. ir 2004 m. apyvartinis kapitalas neuždirba tiek daug grynojo pelno. Apskaičiavus determinacijos koeficientą, nustatyta, kad apyvartinio kapitalo dydis nulemia 91 % gaunamo įmonės grynojo pelno. Gautas koreliacijos indeksas (kuris yra 0,95) parodo, kad ryšys tarp apyvartinio kapitalo dydžio ir įmonės grynojo pelno yra labai glaudus, t.y. vienam didėjant ar mažėjant, kitas keisis ta pačia linkme. Gautas regresijos koeficientas parodo, kad padidėjus apyvartiniam kapitalui vienu litu, grynasis pelnas padidėja 498 Lt, o įvertinus elastingumo koeficientą, nustatyta, kad apyvartiniam kapitalui padidėjus 1 % grynasis pelnas padidėja 0,842 %.

Pritaikius E. Altmano modelius bankrotui įvertinti, nustatyta, kad pirmuoju E. Altmano modeliu UAB „Sinerta“ bankrotas negresia, smarkiai yra viršijamas kritinis indeksas (2,675), 2004 m. net 2,787, apskaičiavus pagal antrąjį modelį taip pat gauname, kad įmonei bankrotas negresia nei vienas analizuojamais metais, gautos Z reikšmės svyruoja apie 4,37 – 4,55. Įvertinus trečiąjį Altmano modelį, kuris skirtas paslaugų ir individualių įmonių bankrotui, nustatyta, kad reikšmės dar labiau nutolsta nuo galimos bankroto reikšmės visais metais. Įvertinus bankroto tikimybę pagal Blanco modelį, nustatyta, kad labai maža bankroto tikimybė yra 2003 – 2004 m. Apskaičiavus bankroto tikimybę pagal Springate modelį, bankrotas taip pat negresia. UAB „Sinerta“ veikla gana stabili ir išlaikomos būtiniausios proporcijos, kurios neleidžia nukristi žemiau galimos bankroto ribos.

Atlikus prognozę pagal trendo metodą numatomas grynojo pelno augimas ateinantiems metams, t.y. nuo 2006 m. iki 2008 m. Paskutiniaisiais prognozės metais numatomas jo augimas net iki 4054,069 tūkstančių litų. Pagal eksponentinį išlyginimą grynasis pelnas turėtų 2006 m. siekti 1679072,3 Lt.

Atlikus UAB „Sinerta“ veiklos finansinę analizę ir prognozę, nustatyta, kad ji yra lyderė šakoje, bet turi per daug lėšų išaldžiusi atsargose, taip pat labai didelė dalis nepanaudojamų lėšų yra debitoriniuose išiskolinimuose, tuo pačiu išauga ir apyvartinis kapitalas, kuris yra per didelis ir nebeuždirba grynojo pelno maksimaliai. Taip pat svarbi problema – didelės veiklos sąnaudos, kurios mažina grynąjį pelną. Įvertinus šiuos pagrindinius trūkumus, rekomenduojama:

Ieškoti naujų patikimų tiekėjų, kurie nereikalautų įsigyti nustatyto prekių kiekio. Tarkime, sudarius ilgalaikę sutartį su kita kompanija, kuri nereikalauja įsigyti nustatyto prekių kiekio, būtų galima 2007 metais sumažinti atsargų augimą iki 15 %, kadangi pastaraisiais metais atsargos įmonėje augo maždaug po 30 %.

Įmonės vadovams atkreipti dėmesį ir imtis priemonių spręsti klientų nemokumo klausimą, kadangi dalis jų yra nemokūs, o skolos lieka neapmokamos. Patartina, su naujais klientais sudaryti sutartis arba reikalauti apmokėti sąskaitas iš karto arba atidėti apmokėjimą neilgiau 15 d. Tikimasi, kad sugriežtinus naujų klientų atsikaitymo kontrolę, grynieji pinigai sąskaitoje išaugs apie 45 % (iki 211622 Lt) tuo pačiu išaugs ir kritinio likvidumo koeficientas. Daroma prielaida, kad trumpalaikiai išsipareigojimai išaugs 20 %, t.y. iki 432698,4 Lt. Apskaičiavus kritinio likvidumo koeficientą, gauname, kad jis išaugs iki 0,49.

Mažinti veiklos sąnaudas, būtina atsižvelgti į tai, kad didelė dalis atsargų yra sandėliuojama, o tai reikalauja papildomai patalpų nuomos, sumažinus nuomos sąnaudas nors 200 000 Lt., veiklos pelningumas padidėtų iki 0,2 nuo 0,187.

Panaudoti laisvas apyvartines lėšas naujo filialo Mažeikiuose steigimui. Daroma prielaida, kad filialo įkūrimui prireiks apie 100 000 Lt investicijų. Diskonto norma priimama 5 procentų dydžio. Akumuliuota grynoji diskontuota vertė tampa teigiama trečiaisiais metais. Vertinant investiciją į naujo filialo kūrimą vidinė gražos norma (IRR) irgi yra pakankamai didelė (54 proc.). Sumažinus apyvartinį kapitalą 100 000 Lt. per 3 veiklos metus bus atnešta papildomai pelno, bus sukurtos papildomai 3 darbo vietos, kurių išlaikymas santykinai yra nedidelis, įmonei per mėnesį maždaug reikės 15 000 Lt pastovių išlaidų. Apyvartinis kapitalas uždirbs daugiau grynojo pelno, taip bus pasiekta, kad nebūtų bereikalingai įšaldyta didelė dalis lėšų.

Įvertinus įmonės veiklos finansinę būklę, struktūrą, įvertinus bankroto tikimybę, prognozę bei numačius būdus esamoms problemoms spręsti, galima teigti, kad hipotezė, jog UAB „Sinerta“ veikla išliks stabili, pasitvirtino.

LITERATŪRA

1. Adomėnas V., Statistiniai kokybės valdymo metodai. Kaunas: Technologija, 2000. – p. 253.
2. Aleknevičienė V. Finansai ir kreditas. Vilnius: Enciklopedija, 2005. – p. 272.
3. Appleby C. R. Šiuolaikinio verslo administravimas. Vilnius: Charibdė, 2003. – p. 488.
4. Boguslauskas V. Jagelevičius G. Įmonės veiklos finansinis vertinimas. Kaunas: Technologija, 2002. – p. 160.
5. Bučiūnienė I. Pardavimo valdymas. Kaunas: Technologija, 2002. – p. 205.
6. Buškevičiūtė E. Mačerinskienė I. Finansų analizė. Kaunas: Technologija, 2004. – p. 379.
7. Butkutė J. Prognozavimo vaidmuo įmonės valdyme // Inžinerinė ekonomika. 1999. - Nr.1(12). - p. 29 – 32.
8. Das. B.J. Vadybinė ekonomika. Kaunas: Technologija 2000. – p.75.
9. Gaidienė Z. Finansų valdymas. K.: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras, 1995. – p. 116.
10. Gekas V. Marža = labai didelis pelnas. Vadovo pasaulis. – 2002.- Nr. 10 – p. 16 – 21
11. Įmonės finansų valdymas. Autorių kolektyvas. Kaunas: Technologija, 1997. – p. 218.
12. Jagminas V. Metinės finansinės atskaitomybės parengimas ir vadovo atskaitomybė. Vadovo pasaulis. – 2003. – Nr. 1 – p. 20-23
13. Jovaiša A. Kaip parengti verslo planą. V.: Pačiolis, 1997. – p. 255.
14. Juozaitienė L. Įmonės finansai: analizė ir valdymas. Šiauliai: ŠU leidykla, 2000. – p.177.
15. Jurkštienė A. Valdymo apskaita. Kaunas: Technologija, 2002. – p.161.
16. Kuvykaitė R. Gaminio marketingas. Kaunas: Technologija, 2001. – p. 247.
17. Kvedaraitė V. Įmonės finansų valdymas. Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1997.– p.63.
18. Kvedaraitė V. Firmos finansinė analizė. Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1996.–p. 61.
19. Kvedaraitė V. Firmų finansinių rodiklių palyginamoji analizė. Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1995. – p. 36.
20. Kvainauskaitė V. Prognozavimo reikšmė planavimo procese.// Ekonomika ir vadyba –: aktualijos ir metodologija. Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: technologija 2000. - p. 221 – 222.
21. Lydeka Z., Drilingas B. Firmos ekonomikos pagrindai. Antroji papildyta ir pataisyta laida. Vilnius: Pačiolis, 2002. – p. 311.
22. Mackevičius J., Poškaitė D. Finansinė analizė. Vilnius: Katalikų pasaulis, 1998. – p. 632.
23. Mackevičius J., Poškaitė D. Finansinio sverto apskaičiavimas ir interpretavimas. Ekonomika. – 2003. – Nr. 61 – p. 100 – 109.

24. Mackevičius J., Įmonių veiklos analizė: Informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas. Vilnius: TEV, 2005. p. – 476.
25. Mackevičius J., Poškaitė D. Turto pelningumo analizės metodikos// Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai, Nr. 9, p. 65 – 79.
26. Mackevičius J., Rakštekienė A. Altman modelių taikymas Lietuvos įmonių bankrotui prognozuoti.// Pinigų studijos, 2005 kovas, – p. 24 – 42.
27. Marinas V. Kaštų apskaitos nauda.// Vadovo pasaulis. – 2003. – Nr. 11 – p. 46 – 48
28. Martinkus B., Žičkienė S., Žilinskas V. Įmonės ekonomika. Šiauliai: ŠU leidykla, 2002. – p. 254.
29. Mažeikaitė R. Brangu pirkti, pigu parduoti. Vadovo pasaulis. – 2002. - Nr. 6 – p. 4 – 9.
30. Norkuvienė A. Rinkos ekonomikos terminų žodynėlis. Šiauliai: ŠPI, 1994. – p. 53.
31. Norvaišienė R. Įmonės veiklos rizikos įvertinimo kriterijai. Ekonomika ir vadyba – 98. 1998. – balandžio 23 – 24. p. 257 – 260
32. Obi Cyril Pat. Verslo finansų pagrindai. Kaunas: Technologija, 1998. – p. 299.
33. Radavičius E. Įmonės finansai: analizė ir prognozė. Vilnius: Ekonomikos mokymo centras, 1997. – p. 94.
34. Ruchovienė D. Pirminių finansinės analizės būdų taikymo ypatybės. Ekonomika ir vadyba – 98. 1998. – balandžio 23 – 24, p. 318 – 320.
35. Rutkauskas A. V., Damašienė V. Finansų valdymas. Šiauliai: ŠU leidykla, 2002. – p. 247.
36. Rutkauskas A. V., Stanevičius P. Finansų analizė, valdymas ir prognozavimas. Vilnius: VPU, 2004. – p.302.
37. Rutkauskas A.V. , Finansų analizės problemos esant neapibrėžtiems galimybei// Ekonomika. Mokslo darbai. Nr. 54, 2001, p. 108 – 125.
38. Sakalas A., Savanevičienė A. Įmonės krizių vadyba. Kaunas: Technologija, 2003. – p. 202.
39. Šeškutė L. ir Pabedinskaitė A. Prognozavimo metodų taikymas versle informacinės visuomenės raidos sąlygomis// Inžinerinė ekonomika, 2002, Nr. 1(27), p. 25-33.
40. Šeškutė L, Pabedinskaitė A. Application of forecasting methods in business.// Journal of Business economics and managment, 2003, Vol IV, No – 2, 144 – 156.
41. Šlekienė D., Klimavičienė I. Įmonės veiklos finansinis vertinimas. Kaunas: Technologija, 2000. – 146 p.
42. Šlekienė D. Tradicinių finansinės būklės įvertinimo metodų taikymo problematika. Ekonomika ir vadyba – 98. 1998.- balandžio 23 – 24. p. 404 – 407
43. Valužis k. Apskaitos problemos. Vilnius: Viltis, 2001. – p. 566.
44. Žvinklys J., Vabalas E. Įmonės ekonomika. Vilnius: Vilniaus vadybos kolegija, 2001. – p. 375.
45. Žvinklys J., Vabalas E. Įmonės ekonomikos pradmenys. I dalis. Vilnius: VU, 1998. – p. 187.

46. Ūkio statistika. Teorijos ir praktikos apybraižos. Autorių kolektyvas. Vilnius: Lietuvos banko Informacijos ir statistikos departamento Leidybos ir poligrafijos skyrius, 1995. – p. 174.
47. Belverd E. Needles, JR. Henry R. Anderson, James C. Caldwell. Principles of accounting. USA, 1987. – p.1100.
48. Fridson M., Alvazer F. Financial stateman analysis. A practitioner’s guide. Third edition. Canada: John Wiley & Sons, Inc, 2002. – p. 396.
49. Warren, C, Reeve, J., Fess, P. (1997). Financial and Managerial Accounting. Fifth Edition. South-Western Publishing Co.
50. White, G.J., Sondhi, A.C, Friend, D. (1994). The Analysis and Use of Financial Statements. New York: John Wiley and Sons, Inc., p. 249.
51. Sands, E.G, Springate, G. L. V. and Turgut Var (1983). Predicting Business Failures, CGA Magazine, May, p. 24 – 27.
52. Rees B. Financial analysis. 2nd edition. London. Prientice Hall, 1995. – p. 412
53. Бланк И. А., Управление финансовой стабилизацией предприятия., Энциклопедия финансового менеджера, Ника-Центр, Эльга, 2003 м. – p. 496.
54. Трифионовб Ю. Шаманин А. Антикризисное управление и методы прогнозирования банкротства, 1998 – 162 p.
55. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. 2001 m. gruodžio 20 d. Nr. IX-675
56. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas 2001 m. lapkričio 6 d. Nr. IX-574
57. <http://www.fmmc.lt/skola/p4-3.htm#pav1> 2006 03 11
58. “Sinerta” įžengė į Latviją. Verslo žinios. – 2003. – Nr. 174 – p. 7
59. Verslo klientai didina “Sinertos” apyvartą. Verslo žinios. – 2003.- Nr. 200 – p. 8
60. Susijungę meta pirštinę lyderiui. Verslo žinios. – 2006.- Nr. 23 – p. 14
61. Auga naudotų kasečių pildymo rinka. Verslo žinios. – 2005.- Nr. 204 – p. 14
62. Sinerta apyvarta išaugo 55%. <http://www.ebiz.lt> 2004. 04. 20
63. <http://www.sinerta.lt>
64. <http://db.stat.gov.lt>
65. <http://www.std.lt>
66. UAB “Sinerta” Pelno (nuostolio) ataskaita 1998 – 2004 m.
67. UAB “Sinerta” Balansas 1998 – 2004 m.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

Straipsnių pokyčių įtaka finansiniam įmonės stabilumui

Finansinių ataskaitų formos	Straipsniai ir jų pokytis	Straipsnių pokyčio įtaka įmonės finansiniam stabilumui
Balansas	Ilgalaikis materialus turtas:	
	Ilgalaikio turto sumažėjimas	Kelia grėsmę įmonės finansiniam stabilumui, jeigu parduodamas siekiant sumažinti finansinių išteklių stygių
	Ilgalaikio materialaus turto padidėjimas	Sukelia neigiamų įmonės veiklos pokyčių, jeigu įsigijimas tik siekiant investuoti lėšas
	Trumpalaikis turtas:	
	Didelis atsargų kiekio augimas	Kelia grėsmę įmonės finansiniam stabilumui, jeigu tai nesusieta su veiklos plėtra bei pagerėjusių žaliavų ir medžiagų tiekimu arba nepasitikėjimu tiekėjais
	Pagamintos produkcijos atsargų didėjimas	Rodo gamybos nesklandumus ir pardavimų sulėtėjimą bei galimą pardavimų mažėjimą, sukeltą piniginių išteklių trūkumą
	Nebaigtos gamybos atsargų didėjimas	Rodo gamybos proceso sulėtėjimą dėl gamybinių techninių procesų organizavimo nesklandumų, dėl technikos gedimų, žemos darbuotojų kvalifikacijos, blogo darbo organizavimo, sukeltą ne ritmingą produkcijos atsargų sukauptumą
	Gautinų sumų padidėjimas	Rodo įmonės produkcijos pirkėjų nemokumą, blogą debitorų apskaitą ir kontrolę, sumažėjusių atsiskaitymų politikos kontrolę arba jos pasikeitimą; prekių, parduotų kreditan, padidėjimą, jeigu tai nesusiję su didesniu pasitikėjimu pirkėjais ir klientais; slaptą tiekėjo ir pirkėjo sandorį, kuriuo leidžiama perparduoti tiekėjo ir pirkėjo produkciją neatsiskaičius už ją, o vėliau pasidalyti gautą pelną
	Grynųjų pinigų straipsnių sumažėjimas	Staigus pinigų sumažėjimas sąskaitose gali liudyti produkcijos arba paslaugų sumažėjimą; pirkėjų įsipareigojimų nevykdymą, įmonės neveiklumą kontroliuojant pirkėjų mokumą; įmonės veiklos siaurinimą, jeigu tai nėra susiję su pirkėjų ir klientų finansinės veiklos pagerėjimu ir padidėjusiu pasitikėjimu jais; įmonės investicinės veiklos padidėjimu, plečiant įmonę ir naudojant papildomą pelną; padidėjus produkcijos paklausai, daugiau pinigų išleidžiama įsigyti žaliavų, medžiagų ir kitų išlaidų
	Trumpalaikiai įsipareigojimai:	
	Mokėtinų sumų padidėjimas	Staigus šių sumų padidėjimas rodo išsiskolinimų darbuotojams, biudžetui, tiekėjams, kredito institucijoms padidėjimą (jeigu tai susiję su teigiamais mokumo pokyčiais, kai tiekėjai

		padidina tiekimo kreditus, pastebėję geresnę finansinę būklę), tiekėjų finansinės būklės pablogėjimą, kai jie sumažina tiekimo kainas; arba tiekėjų ir klientų susitarimą mokėti už teikiamą produkciją mažesne kaina
	Nuosavas kapitalas ir rezervai:	
	Kapitalo sumažėjimas	Nuosavo kapitalo sumažėjimas dėl įmonės pelningumo sumažėjimo ir nesugebėjimo pritraukti papildomų investicijų rodo blogą finansinę būklę.
	Ilgalaikių įsipareigojimų padidėjimas	Ilgalaikių įsipareigojimų padidėjimas rodo įmonės nesugebėjimą laiku atsiskaityti, t.y. įmonės ilgalaikio mokumo pablogėjimą arba nenaudingų sandorių sudarymą
Pelno (nuostolio) ataskaita	Pardavimai	Pardavimų apimtys sumažėjimas rodo arba paklausos sumažėjimą, arba nepakankamą gerą pardavimų organizavimą, marketingo stoka, nepagrįstą kainų politiką. Neigiamai gali veikti įmonės veiklą ir staigus pardavimų padidėjimas, rodanti gaminių išpardavimą prieš įmonės likvidavimą, jeigu pardavimų padidėjimas nėra susijęs su pozityviais procesais, produktų paklausos didėjimu, gera kainų politika ir marketingu.
	Sąnaudų straipsniai	Sąnaudų straipsnių augimas, nesusijęs su gamybos proceso plėtimu, rodo netaupų, neekonomišką įmonės veiklos organizavimą, susietą su lėšų švaistymu, nepagrįstu jo darbo apmokėjimo didinimu, negamybinės veiklos sferos augimu (jeigu ji ne pelninga), blogu finansinės veiklos organizavimu arba nenumatytų ypatingos veiklos nuostolių atsiradimu

Šaltinis: J. Mackevičius ir D. Poškaitė, 2003

2 PRIEDAS

BALANSAS 1998 – 2004 m. (Lt)

Eil.Nr	Turtas	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998
A	Ilgalaikis turtas	4477555	3155467	2137808	493507	327669	212542	75565
I.	FORMAVIMO SAVIKAINA							
II.	NEMATERIALUS TURTAS	56810	49792	22609	8760	18204	23892	
III.	MATERIALUS TURTAS	4420745	3105675	2115199	484747	309465	188650	75565
III.1.	Žemė							
III.2.	Pastatai	3394923	2420348	1607213				
III.3.	Statiniai ir mašinos						21364	5950
III.4.	Transporto priemonės	297502	122166	123424	147141	35398		
III.5.	Kiti įrengimai ir įrankiai	728320	563161				167286	69615
III.6.	Kitas materialus turtas			335803	337606	274067		
III.7.	Nebaigta statyba ir išankstiniai apmokėjimai			48759				
B.	Trumpalaikis turtas	5745198	4932444	3060802	2485152	1547259	771205	313699
I.	ATSARGOS IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	3107704	2288384	2059238	1555514	982202	408582	219654
I.1.	Atsargos	2930363	1909025	2018890	1375499	982202	408582	219654
I.2.	Išankstiniai apmokėjimai	177341	379359					
I.3.	Nebaigtos vykdyti sutartys			40348	180015			
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	2491548	2134473	928948	762731	263826	234611	77215
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas	1239247	1157576	866977	594424	231201	187822	57751
II.2.	Kitos gautinos sumos	1252301	976897	61971	168307	32625	46789	19464
III.	INVESTICIJOS IR TERMINUOTI INDĖLIAI		34787					
IV.	GRYNI PINIGAI ŠASKAITOJE IR KASOJE	145946	474800	72616	166907	301231	128012	16830
C.	Sukauptos (gautinos) pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos			38691	14567	4017	3401	4710
	TURTAS IŠ VISO	10222753	8087911	5237301	2993226	1878945	987148	393974

2 PRIEDO tęsinys

BALANSAS 1998 –2004 m.

Eil.Nr	Savininkų nuosavybė ir įsipareigojimai	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998
A	Kapitalas ir rezervai	7978575	5722533	3280578	1439964	1153720	525531	186539
I.	KAPITALAS	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
I.2.	Nepareikalautas įmokėti(-)							
IV.	REZERVAI	2448	2448	123783	123783	123783	2448	2448
IV.1.	Įstatymo numatyti	2448	2448	2448	2448	2448	2448	2448
IV.2.	Nepaskirstytini			121335	121335	121335		
IV.3.	Paskirstytini							
V.	NEPASKIRSTYTAS PELNAS (NUOSTOLIS)	7966127	5710085	3146795	1306181	1019937	513083	174091
D.	Po vienerių metų mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai	1883596	1537685	1158371	62599			
I.	FINANSINĖS SKOLOS	1874678	1521322	1158371	62599			
I.1.	Lizingo ir pan. įsipareigojimai	1383758	1521322					
I.2.	Kreditinėms institucijoms	490920		1134248	62599			
I.3.	Kitos	8918	16363	24123				
E.	Per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įspar.	360582	827693	798064	1490663	725225	461617	207435
I.	ILGALAIKIŲ SKOLŲ EINAMŲJŲ METŲ DALIS							
II.	FINANSINĖS SKOLOS	381			250	15200	15200	26367
II.1.	Kreditinėms institucijoms	381					15200	26367
II.2.	Kitos				250	15200		
III.	PREKYBOS SKOLOS (skolos, susijusios su prekių pardavimu)	206141	121097	374652	1355105	631610	378936	136982
III.1.	Tiekėjams	206141	121097	374652	1355105	631610	378936	136982
III.2.	Apmokėtini vekseliai							
IV.	AVANSU GAUTOS SUMOS PAGAL PASIRAŠYTAS SUTARTIS	32992	28266	14847	15378			
V.	MOKESČIAI, ATLYGINIMAI IR SOCIALINIS DRAUDIMAS	45291	432662	408565	119930	59179	64148	42365
V.1.	Mokesčiai	45291	432662	354048	87158	40398	54213	39621
V.2.	Atlyginimai ir socialinis draudimas			54517	32772	18781	9935	2744
VI.	KITOS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	75777	245668	288		19236	3333	1721
F.	Sukauptos sąnaudos ir ateinančio laikotarpio pajamos							
	SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI IŠ VISO	10222753	8087911	5237301	2993226	1878945	987148	393974

3 PRIEDAS

PELNO (NUOSTOLIO) ATASKAITA UŽ 1998 – 2004 m. (Lt)

Eil.Nr.	Straipsniai	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
I	PARDAVIMAI IR PARDUOTŲ PREKIŲ BEI PASKAUGŲ SAVIKAINA							
I.1	Pardavimai	1049455	2488893	3850088	7089391	10391821	14062042	15468858
I.2	Parduotų prekių ir paslaugų savikaina	462412	1378410	1768548	3899720	5306210	7225529	7780326
II.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIS)	587043	1110483	2081540	3189671	5085611	6836513	7688532
III.	VEIKLOS SAŃAUDOS	329394	669074	1271918	2681031	2792564	3704243	4796369
IV.	VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIS)	257649	441409	809622	508640	2293047	3132270	2892163
V.	KITA VEIKLA	(5241)	(8679)	(24613)	(27663)	(51669)	(88088)	(67356)
VI.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	(486)	5808	(2796)	(198237)	(60627)	(169565)	(169620)
VI.1	Pajamos	2141	9860	21309	33337	61200	15721	17836
VI.2	SaŃaudos	2627	4052	24105	231574	121827	185286	187456
VII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIS) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	251922	438538	782213	282740	2180751	2874617	2655187
VIII.	YPATINGOJI VEIKLA	(4774)	(6456)	105	32459	(12555)		
VIII.1	Pagautė			145	35051	653		
VIII.2	Netekimai	4774	6456	40	2592	13208		
IX.	ATASKAITINIŲ METŲ PELNAS PRIEŠ APMOKESTINIMĄ (NUOSTOLIS)	247148	432082	782318	315199	2168196	2874617	2655187
X.	PELNO MOKESTIS	73057	93090	154128	28956	327582	432662	399145
XI.	GRYNASIS ATASKAITINIŲ METŲ PELNAS PASKIRSTYMUI (NUOSTOLIS)	174091	338992	628190	286243	1840614	2441955	2256042

UAB "SINERTA" TURTO HORIZONTALI ANALIZĖ 1998- 2004 m.

Eil.Nr	Turtas	2004-2003		2003-2002		2002-2001		2001-2000		2000-1999		1999-1998	
		%	Lt	%	Lt	%	Lt	%	Lt	%	Lt	%	Lt
A.	Ilgalaikis turtas	29,53	1322088	32,25	1017659	76,92	1644301	33,60	165838	35,14	115127	64,45	136977
I.	FORMAVIMO SAVIKAINA												
II.	NEMATERIALUS TURTAS	12,35	7018	54,59	27183	61,25	13849	-107,81	-9444	-31,25	-5688	100,00	23892
III.	MATERIALUS TURTAS	29,75	1315070	31,89	990476	77,08	1630452	36,16	175282	39,04	120815	59,94	113085
III.1.	Žemė												
III.2.	Pastatai	28,71	974575	33,60	813135	100,00	1607213						
III.3.	Statiniai ir mašinos										-21364	72,15	15414
III.4.	Transporto priemonės	58,94	175336	-1,03	-1258	-19,22	-23717	75,94	111743	100,00	35398		
III.5.	Kiti įrengimai ir įrankiai	22,68	165159	100,00	563161						-167286	58,39	97671
III.6.	Kitas materialus turtas				-335803	-0,54	-1803	18,82	63539	100,00	274067		
III.7.	Nebaigta statyba ir išankstiniai				-48759	100,00	48759						
B.	Trumpalaikis turtas	14,15	812754	37,95	1871642	18,81	575650	37,74	937893	50,16	776054	59,32	457506
I.	ATSARGOS IR NEBAIGTOS	26,36	819320	10,01	229146	24,46	503724	36,86	573312	58,40	573620	46,24	188928
I.1.	Atsargos	34,85	1021338	-5,76	-109865	31,87	643391	28,59	393297	58,40	573620	46,24	188928
I.2.	Išankstiniai apmokėjimai	-	-202018	100,00	379359								
I.3.	Nebaigtos vykdyti sutartys				-40348	-346,16	-139667	100,00	180015				
II.	PER VIENERIUS METUS	14,33	357075	56,48	1205525	17,89	166217	65,41	498905	11,07	29215	67,09	157396
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas	6,59	81671	25,10	290599	31,44	272553	61,11	363223	18,76	43379	69,25	130071
II.2.	Kitos gautinos sumos	21,99	275404	93,66	914926	-171,59	-106336	80,62	135682	-43,41	-14164	58,40	27325
III.	INVESTICIJOS IR TERMINUOTI		-34787	100,00	34787								
IV.	GRŪNI PINIGAI ŠĄSKAITOJE	-	-328854	84,71	402184	-129,85	-94291	-80,48	-134324	57,50	173219	86,85	111182
				32,25									
C.	Sukauptos (gautinos)pajamos ir ateinančio laikotarpio				-38691	62,35	24124	72,42	10550	15,33	616	-38,49	-1309
	TURTAS IŠ VISO	20,88	2134842	35,25	2850610	42,85	2244075	37,23	1114281	47,46	891797	60,09	593174

UAB "SINERTA" HORIZONTALI SAVININKŲ NUOSAVYBĖS IR ĮSIPAREIGOJIMŲ ANALIZĖ 1998 – 2004 m.

Eil.Nr	Savininkų nuosavybė ir įsipareigojimai	2004-2003		2003-2002		2002-2001		2001-2000		2000-1999		1999-1998	
		%	Lt	%	Lt	%	Lt	%	Lt	%	Lt	%	Lt
A	Kapitalas ir rezervai	28,28	2256042	42,67	2441955	56,11	1840614	19,88	286244	54,45	628189	64,50	338992
I.	KAPITALAS	0,00	0	0,00		0	0	0	0	0	0	0	0
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	0,00	0	0,00		0	0	0	0	0	0	0	0
IV.	REZERVAI	0,00	0		-121335	0	0	0	0	98,02	121335	0	0
IV.1.	Įstatymo numatyti	0,00	0	-4956,50	-121335	0	0	0	0	0		0	0
IV.2.	Nepaskirstytini			0,00		0	0	0	0	100	121335		
V.	NEPASKIRSTYTAS PELNAS	28,32	2256042	44,89	2563290	58,49	1840614	21,91	286244	49,69	506854	66,07	338992
D.	Po vienerių metų mokėtinos	18,36	345911	24,67	379314	-5,40	-62599	100,00	62599				
I.	FINANSINĖS SKOLOS	18,85	353356	23,86	362951	94,60	1095772	100,00	62599				
I.1.	Lizingo ir pan. įsipareigojimai	-9,94	-137564	100,00	1521322								
I.2.	Kreditinėms institucijoms	100,00	490920		-1134248	94,48	1071649	100,00	62599				
I.3.	Kitos	-83,48	-7445	-47,42	-7760	100	24123						
E.	Per vienerius metus mokėtinos	-129,54	-467111	3,58	29629	-86,78	-692599	51,35	765438	36,35	263608	55,06	254182
I.	ILGALAIKIŲ SKOLŲ												
II.	FINANSINĖS SKOLOS	100,00	381				-250	-	-14950	0		-73,47	-11167
II.1.	Kreditinėms institucijoms	100,00	381								-15200	-73,47	-11167
II.2.	Kitos						-250	-	-14950	100	15200		
III.	PREKYBOS SKOLOS	41,26	85044	-209,38	-253555		-980453		723495	40	252674		241954
III.1.	Tiekėjams	41,26	85044	-209,38	-253555	-261,70	-980453	53,39	723495	40	252674	63,85	241954
III.2.	Apmokėtini vekseliai												
IV.	AVANSU GAUTOS SUMOS	14,32	4726	47,47	13419	-3,58	-531	100	15378				
V.	MOKESČIAI, ATLYGINIMAI IR	-	-387371	5,57	24097	70,65	288635	50,66	60751	-8,40	-4969	33,96	21783
V.1.	Mokesčiai	-	-387371	18,17	78614	75,38	266890	53,65	46760	-34,20	-13815	26,92	14592
V.2.	Atlyginimai ir socialinis draudimas				-54517	39,89	21745	42,69	13991	47,10	8846	72,38	7191
VI.	KITOS MOKĖTINOS SUMOS	-	-169891	99,88	245380	100,00	288		-19236	82,67	15903	48,36	1612
F.	Sukauptos sąn. ir at. Laik. pajamos												
	SAV. NUOSAVYBĖ IR ĮSIP. IŠ VIŠO	20,88	2134842	35,25	2850610	42,85	2244075	37,23	1114281	47,46	891797	60,09	593174

UAB "SINERTA" HORIZONTALI PELNO (NUOSTOLIO) ANALIZĖ 1998 – 2004 m.

Eil.Nr.	Straipsniai	1999-1998		2000-1999		2001-2000		2002-2001		2003-2002		2004-2003		2004 - 1998	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%	Lt	%	Lt	%	Lt	%	Lt	%
I	PARDAVIMAI IR PARD. PREKIŲ BEI PASLAUGŲ SAVIKAINA														
I.1	Pardavimai	1439438	1,37k	136119	54,69	3239303	84,13	3302430	46,58	3670221	26,10	1406816	9,09	14419403	1373,99
I.2	Parduotų prekių ir paslaugų savikaina	915998	2k	390138	28,30	2131172	1,2k	1406490	36,07	1919319	26,56	554797	7,13	7317914	1582,55
II.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIS)	523440	89,17	971057	87,44	1108131	53,24	1895940	59,44	1750902	25,61	852019	11,08	7101489	1209,71
III.	VEIKLOS ŠANAUDOS	329394	1k	602844	90,10	1409113	1,1k	111533	4,16	911679	24,61	1092126	22,77	4466975	1356,12
IV.	VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIS)	183760	71,32	368213	83,42	- 300982	- 37,18	1784407	3,5k	839223	26,79	-240107	-8,30	2634514	1022,52
V.	KITA VEIKLA	- 3438	65,60	- 33292	3,8k	- 3050	12,39	- 24006	86,78	-36419	41,34	20732	-30,78	-62115	1185,17
VI.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	6294	-12,95k	- 8604	-1,48k	- 195441	69,9k	137610	-69,42	-108938	64,25	-55	0,03	-169134	34801,23
VI.1	Pajamos	7719	3,61k	11449	1,16k	12028	56,45	27863	83,58	-45479	- 289,29	2115	11,86	15695	733,07
VI.2	Šanaudos	1425	54,24	20053	4,95k	207469	8,6k	- 109747	- 47,39	63459	34,25	2170	1,16	184829	7035,74
VII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIS) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	186616	74,08	343675	78,37	- 499473	-63,85	1898011	6,7k	693866	24,14	-219430	-8,26	2403265	953,97
VIII.	YPATINGOJI VEIKLA	- 1682	35,23	6561	1k	32354	308,1k	- 45014	- 1,4k	12555				4774	-100,00
VIII.1	Pagautė	-	-	-	-	34906	240,7k	- 34398	-98,14	-653					
VIII.2	Netekimai	1682	35,23	- 6416	- 99,38	2552	63,8k	10616	4,1k	-13208				-4774	-100,00
IX.	ATASKAITINIŲ METŲ PELNAS PRIEŠ APMOKESTINIMĄ (NUOSTOLIS)	184934	74,83	350236	81,06	- 467119	- 59,71	1852997	5,9k	706421	24,57	-219430	-8,26	2408039	974,33
X.	PELNO MOKESTIS	20033	27,42	61038	65,57	- 125172	- 81,21	298626	10,3k	105080	24,29	-33517	-8,40	326088	446,35
XI.	GRYNASIS ATASKAITINIŲ METŲ PELNAS PASKIRSTYMIUI (NUOSTOLIS)	164901	94,72	289198	85,31	- 341947	-54,43	1554371	5,4k	601341	24,63	-185913	-8,24	2081951	1195,90

ŠAKOS (KOMPIUTERIAI IR SU JAIS SUSIJUSI VEIKLA) RODIKLIAI 2000 – 2003 M.

10 PRIEDAS

Rodikliai	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.
Trumpalaikis turtas iš viso	108712 Lt	150938 Lt	201273 Lt	305039 Lt
Žaliavos	5597 Lt	2440 Lt	6886 Lt	22219 Lt
Per 1 metus gautinos sumos	39040 Lt	66247 Lt	96457 Lt	125446 Lt
Grynieji pinigai sąskaitoje	36062 Lt	45936 Lt	55509 Lt	104518 Lt
Trumpalaikiai įsipareigojimai	81604 Lt	116066 Lt	139402 Lt	237861 Lt
Prekybos skolos	36699 Lt	55017 Lt	60293 Lt	108243 Lt
Pardavimai	299326 Lt	424822 Lt	491908 Lt	576618 Lt
Savikaina	200995 Lt	270265 Lt	318293 Lt	358285 Lt
Bendrasis pelnas	98331 Lt	154556 Lt	173615 Lt	218333 Lt
Grynasis pelnas	6862 Lt	29178 Lt	32551 Lt	36402 Lt
Įsiskolinimo koef.	0,5	0,5	0,5	0,6
Kritinio likvidumo koef.	1,1	1,1	1,2	1,1
Einamojo likvidumo koef.	1,3	1,3	1,4	1,3
Bendrojo likvidumo koef.	1,0	1,0	1,1	0,7
Viso turto apyvartumas	1,7	1,8	1,6	1,5
Nuosavo kapitalo apyvartumas	3,4	3,7	3,1	3,4
Atsargų apyvartumas	17,6	21	19,6	15

Šaltinis: Statistikos departamentas

11 PRIEDAS

Efektyvumo ir apyvartumo rodikliai 2002 – 2004 m.

Rodikliai	2002 m.	2003 m.	2004 m.
Turto imlumas	$\frac{5237301}{10391821} = 0,50$	$\frac{8087911}{14062042} = 0,57$	$\frac{10222753}{15468858} = 0,66$
Turto apyvartumas	$\frac{10391821}{5237301} = 1,98$	$\frac{14062042}{8087911} = 1,74$	$\frac{15468858}{10222753} = 1,51$
Ilgalaikio turto apyvartumas	$\frac{10391821}{2137808} = 4,86$	$\frac{14062042}{3155467} = 4,46$	$\frac{15468858}{4477555} = 3,45$
Ilgalaikio turto atsipirkimo laikas	$\frac{2137808}{798064} * 365 = 423,9$	$\frac{3155467}{2441955} * 365 = 471,65$	$\frac{4477555}{2256042} * 365 = 724,41$
Trumpalaikio turto apyvartumas	$\frac{10391821}{3060802} = 3,39$	$\frac{14062042}{4932444} = 2,85$	$\frac{15468858}{5745198} = 2,69$
Kreditoriniai įsiskolinimai	$\frac{374652}{10391821} * 365 = 13,16$	$\frac{121097}{14062042} * 365 = 3,14$	$\frac{206141}{15468858} * 365 = 4,86$
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas kartais	$\frac{10391821}{866977} = 11,99$	$\frac{14062042}{1157576} = 12,15$	$\frac{15468858}{1239247} = 12,48$
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis	$\frac{866977}{10391821} * 365 = 30,45$	$\frac{1157576}{14062042} * 365 = 30,05$	$\frac{1239247}{15468858} * 365 = 29,24$
Atsargų apyvartumas kartais	$\frac{5306210}{2018890} = 2,63$	$\frac{7225529}{1909025} = 3,78$	$\frac{7780326}{2930363} = 2,65$
Atsargų apyvartumas dienomis	$\frac{2018890}{5306210} * 365 = 138,87$	$\frac{1909025}{7225529} * 365 = 96,43$	$\frac{2930363}{7780326} * 365 = 137,47$
Vienos dienos apyvartos rodiklis	$\frac{10391821}{365} = 28470,74$	$\frac{14062042}{365} = 38526,14$	$\frac{15468858}{365} = 42380,43$

Šaltiniai: UAB „Sinerta“ Balansas ir Pelno (nuostolio) ataskaita 2002 – 2004 m.

12 PRIEDAS

Pelningumo rodikliai 2002 – 2004 m.

Rodikliai	2002m	2003m	2004 m.
Bendrasis pardavimo pelningumas	$\frac{5085611}{10391821} = 0,489$	$\frac{6836513}{14062042} = 0,486$	$\frac{7688532}{15468858} = 0,497$
Veiklos pelningumas	$\frac{2293047}{10391821} = 0,22$	$\frac{3132270}{14062042} = 0,223$	$\frac{2892163}{15468858} = 0,187$
Įprastinės veiklos pelnas	$\frac{2180751}{10391821} = 0,21$	$\frac{2874617}{14062042} = 0,204$	$\frac{2655187}{15468858} = 0,17$
Ataskaitinių metų pelningumas	$\frac{2168196}{10391821} = 0,21$	$\frac{2874617}{14062042} = 0,204$	$\frac{2655187}{15468858} = 0,17$
Grynasis pardavimų pelningumas	$\frac{1840614}{10391821} = 0,177$	$\frac{2441955}{14062042} = 0,17$	$\frac{2256042}{15468858} = 0,146$
Nuosavo kapitalo pelningumas	$\frac{1840614}{3280578} = 0,56$	$\frac{2441955}{5722533} = 0,427$	$\frac{2256042}{7978575} = 0,283$
Pastovus kapitalo pelningumas	$\frac{1840614}{4414826} = 0,42$	$\frac{2441955}{7260218} = 0,336$	$\frac{2256042}{9862171} = 0,229$
Turto pelningumas	$\frac{1840614}{5237301} = 0,35$	$\frac{2441955}{8087911} = 0,302$	$\frac{2256042}{10222753} = 0,22$
Pinigų gražos iš pardavimų koeficientas	$\frac{72616}{10391821} = 0,007$	$\frac{474800}{14062042} = 0,034$	$\frac{145946}{15468858} = 0,009$
Pinigų gražos iš nuosavo kapitalo koeficientas	$\frac{72616}{3280578} = 0,02$	$\frac{474800}{5722533} = 0,08$	$\frac{145946}{7978575} = 0,183$
Pinigų gražos iš valdomo turto koeficientas	$\frac{72616}{5237301} = 0,01$	$\frac{474800}{8087911} = 0,06$	$\frac{145946}{10222753} = 0,014$
Pardavimų rentabilumas	$\frac{10391821 - 5306210}{5306210} = 0,96$	$\frac{14062042 - 7225529}{7225529} = 0,95$	$\frac{15468858 - 7780326}{7780326} = 0,99$

Šaltinis: UAB „Sinerta“ Balansas ir Pelno (nuostolio) ataskaita 2002 – 2004 m.

Galimų kitimo ribų apskaičiavimas prognozuojant grynąjį pelną 2005 – 2007 m.

Standartinė regresijos paklaida: $S_r = \sqrt{\sum y_t^2 - a\sum y_t - b\sum t * y_t / n - 2}$.

Prognozės standartinė paklaida:

$$S_{\hat{y}_t} = \overline{S_r} \sqrt{1 + 1/n + ((\varphi + (n - 1) / 2)^2 / \sum t^2 - ((\sum t)^2 / n))}$$

Standartinė regresijos paklaida:

$$S_r = \sqrt{15062510,61 - (-528,3) * 7966,127 - 416,58 * 43528,771 / 7 - 2} = 477,03$$

Prognozės standartinė paklaida:

$$S_{\hat{y}_8} = 477,03 \sqrt{1 + 1/7 + (8 + (7 - 1/2))^2 / 140 - 784 / 7} = 996,34;$$

$$S_{\hat{y}_9} = 477,03 \sqrt{1 + 1/7 + (9 + (7 - 1/2))^2 / 140 - 784 / 7} = 1085,72;$$

$$S_{\hat{y}_{10}} = 477,03 \sqrt{1 + 1/7 + (10 + (7 - 1/2))^2 / 140 - 784 / 7} = 1175,908;$$

$$S_{\hat{y}_{11}} = 477,03 \sqrt{1 + 1/7 + (11 + (7 - 1/2))^2 / 140 - 784 / 7} = 1266,16.$$

Eksponentinio išlyginimo skaičiavimai

$$e_{1999} = 0,4 * 338992 + (1 - 0,4) * 174091 = 240051,4 \text{Lt}$$

$$e_{2000} = 0,4 * 628190 + (1 - 0,4) * 240051,4 = 395306,84 \text{Lt}$$

$$e_{2001} = 0,4 * 286243 + (1 - 0,4) * 39506,84 = 23704,104 \text{Lt}$$

$$e_{2002} = 0,4 * 1840614 + (1 - 0,4) * 23704,104 = 750468,1 \text{Lt}$$

$$e_{2003} = 0,4 * 2441955 + (1 - 0,4) * 750468,1 = 1427062,8 \text{Lt}$$

$$e_{2004} = 0,4 * 2256042 + (1 - 0,4) * 1427062,8 = 1758654,4 \text{Lt}$$

Atliekant prognozę imama didesnė w reikšmė 0,6

Atliekama prognozę 2006 veiklos metams (įvertinant ir 2005 m.)

$$e_{2005} = 0,6 * 1758654,4 + (1 - 0,6) * 1427062,8 = 1626017,7 \text{ Lt}$$

$$e_{2006} = 0,6 * 1626017,7 + (1 - 0,6) * 1758654,4 = 1679072,3 \text{ Lt}$$

15 PRIEDAS

UAB “Sinerta” SSGG analizė

Stiprybės	Silpnybės
<p>1. Patogi geografinė padėtis, įmonė ir jos filialai įsikūrę didžiuosiuose Lietuvos miestuose – Vilniuje, Klaipėdoje, Kaune, Šiauliuose ir Panevėžyje, Alytuje. Taip aptarnaujama daugiau klientų, sumažėja išlaidos, skirtos kitiems miesto vartotojams aptarnauti.</p>	<p>1. Didelis atsargų kiekis, priklauso nuo to, kad tik nedidelę dalį sudaro vietiniai tiekėjai. Dėl šios priežasties įmonė turi parsivežti prekes iš užsienio įmonių ir, norėdama išvengti didelių transporto išlaidų, yra priversta pirkti dideliais kiekiais.</p>
<p>2. Gera paslaugų kokybė, Firma garantuoja kokybę. Kasetė nepraradusi kokybės gali būti atnaujinama nuo vieno iki trijų kartų. Firmos “Sinerta” garantiniai išsipareigojimai galioja tol, kol dažioklis nėra visiškai išnaudotas, tačiau ne ilgiau dvejų metų nuo pirkimo.</p>	<p>2. Didelės patalpų nuomos sąnaudos, susijusios su dideliais atsargų sandėliavimo kaštais (žr. į 1 punktą).</p>
<p>3. Kvalifikuoti darbuotojai, beveik visi darbuotojai turi aukštąjį išsilavinimą ir darbo stažą.</p>	<p>3. Tiekėjų nebuvimas šalies rinkoje, žiūrėti į 1 punktą.</p>
<p>4. Žemos kainos, kasečių pildymas leidžia klientams sutaupyti 50 – 70 % tam skirtų lėšų. O su “InkTec” sudaryta speciali sutartis įmonei suteikia galimybę suteikti paslaugas bei parduoti prekes pigiau, nei tai galėtų padaryti konkurentai.</p>	<p>4. Ribota rinka, Lietuvos rinka yra beveik užimta ir nebesuteikia galimybių ją išplėsti, todėl reikia pradėti ieškoti rinkos netolimame užsienyje.</p>
<p>5. Patikimi partneriai, per septynerius metus su nuolatinais tiekėjais užsimezgė glaudūs ryšiai, kurie užtikrina nenutrūkstamą ir nuolatinį žaliavų tiekimą, suteikiant įvairias gamintojų garantijas. Per šį laikotarpį nė karto nebuvo sulaužytos kontraktų sąlygos.</p>	
<p>6. Prekybos lyderiai Įmonė sugebėjo įsitvirtinti rinkoje kaip geriausia orgtechnikos atnaujinimo įmonė, savo veiklą išplėtusi net už šalies ribų.</p>	
<p>7. Gerai išnaudotos patalpos Įmonė turi visas būtiniausias jos veiklai vystyti patalpas: sandėlius, biurus, parduotuves, gamybines patalpas ir dirbtuves.</p>	
<p>8. Aiškūs ir konkretūs tikslai, rūpinamasi ekologija, pateikiamos kokybiškos, patrauklios, prieinamos klientams paslaugos bei tobulinamos esamos; kokybiškai ir nuolat tenkinami klientų užsakymai, stiprinamos finansinės pozicijos.</p>	
<p>9. Lanksti kainų strategija. (žr. 4 punktą)</p>	
<p>10. Modernios technologijos, įmonė jas jau turi keletą metų. Jų pagalba atliekami laboratoriniai tyrimai.</p>	
Galimybės	Grėsmės
<p>1. Galima pritraukti dar daugiau klientų Reklamos dėka galima pritraukti daugiau klientų. Žlugus konkurentams taip pat gali padidėti klientų skaičius, kurie norės pasinaudoti firmos teikiamomis paslaugomis.</p>	<p>1. Pagrindinių konkurentų “atsigavimas”, konkurentams sustiprėjimas ir jų kainų mažinimas, nuolaidų taikymas eiliniams asmenims.</p>
<p>2. Įeiti į naujas rinkas</p>	<p>2. Stichinės nelaimės, Ištikus stichinei nelaimei įmonė gali turėti labai didelių nuostolių, kurie gali priversti įmonę bankrutuoti.</p>
<p>3. Visuotinio taupymo metu ir esant ekonominei krizei didelės galimybės užimti didesnę rinkos dalį. Įmonė yra pakankamai stipri ir turi didelį atsargų kiekį sandėliuose, todėl valiutos pasikeitimas ar ekonominė krizė mažai tepakenktų firmos veiklai. Tai net padėtų pritraukti daugiau klientų, nes kainos mažai pasikeistų. Konkurentai nėra labai stiprūs, todėl gali neišsilaikyti rinkoje.</p>	<p>3. Mokesčių našta, Valstybės mokesčių padidinimas gali “prislėgti” įmonę. Tuo metu firma nesugebės greitai aptarnauti klientų, nes padidėjus mokesčiams, o pelnui nepakitus, reikės mažinti darbuotojų skaičių. Kils prekių kainos, o tuo metu klientai gali pasirinkti konkurentus.</p>